Allan H. Gilbert

William Sinclare his booke
pretium 2s 6d

8/-
2/-
16/-

collated

SYMBOLORVM & EMBLEMATVM EX RE HERBARIA DESVMTORVM CENTVRIA VNA COLLECTA

A

IOACHIMO CAMERARIO MEDICO NORIMBERG.

In quib' rariores Stirpium proprietates historiæ ac Sẽtentiæ memorabiles nõ paucæ breuiter exponũtur.

AN.° SALVT: CIↃ·IↃ·XC·

BENEVOLE LECTOR,

MOnendus mihi in ipſo hujus libri exordio es candidè, nos in hac ſecunda Emblematum paternorum editione noſtra volentes omiſiſſe cum alia quædam in priori addita, tum etiam præfationes & carmina, aliaq; : inprimis vero Auctorum quoq; , ſicut & Symbolorum atq; Emblematum, deniq; rerum & verborum Indices. Cauſſa nonnulla, quod hæc induſtrius & memoria valens non admodum requirat. Sed vera, & ferè unica fuit, quod contrahere hos libellos, quantum fieri licuit, ſtudui, ut ſimul quatuor hæ Centuriæ uno in volumine eo concinnius colligari, & à te, qui fortè ita velles, tanto commodius circumferri poſſent. Quod ſi minus hoc inſtitutum tibi probo Lector, rogo, ut errori noſtro facilis ignoſcas. Vale, & jucundis his jucundus fruere.

Lud. Camerarius
Ioach. F.

COLLIS *ex omni parte variis arborum ſelectiſſimarum generibus plenus, atq; multiplici herbarum ac florum diverſitate conſpicuus, in hoc amœniss. decore, & pulcherrimo ſtatu diu conſiſtere nequit, ſed brevi omnia decreſcunt atq; flacceſcunt, niſi ſuperne tempeſtiveq; radiis ſolaribus foveatur ac in ſuo vigore ſubinde reficiatur. Ad eundem modum nullæ humanæ cogitationes atque actiones, quantumvis alioquin ſpecioſæ atq; laudabiles appareant, nec ulla virtus, doctrina aut ſcientia per ſe conſiſtere, aut aliquid boni producere poteſt, niſi divinitus à Deo unico fonte omnis boni gubernentur, illuſtrentur, ac ſplendore divinæ gratiæ ad optatum finem perducantur. Quod ut paſſim plurima præclare dicta tam in ſacris quam philoſophicis libris abunde probant, ita inprimis paucis ſed ſanctiss. verbis S. Ioannes, I. cap. ſuæ hiſtoriæ Evangelicæ de Chriſto aſſerit, ubi inquit,* ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον ἐις τὸν κόσμον. *h. e. Erat lux illa vera, quæ illuminat omnẽ hominem venientem in mundum. idemq; S. Iacobus in ſua Epiſtola oſtendit, cum ait,* πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταφαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, *Omne munus bonum, & omne donum perfectum deſcendit deſuper à Patre luminum. Atq; in eandem ſententiam D. Nazianzenus in oratione de Athanaſio Epiſcopo hæc ſcripſit: Quod Sol eſt ſenſibus, id intelligentibus eſt* DEUS: *ille enim mundum illuminat viſibilem, hic inviſibilem, & ille quidem viſum corporis illuſtrat, hic vero naturas intellectu præditas reddit ſplendidas.*

I.

SI SERENVS ILLVXERIT.

Mons omni hoc, nisi Sol foveat, viduatur honore:
Quicquid ages, cassum disperit, absq; DEO.

II.

PEr *Mercurium, ut notum est, mythologicè intelligitur vis ingenii, eloquentiæ ac doctrinæ. Is fingitur irrigare Laurum, arborem Apollini sacram, qua ipsa quoque poetæ & viri docti ornabantur. Hoc igitur Emblemate utens Rev. & Ill. Dn. Alexander Edouardus Fuggerus, &c. Præpositus Frisingensis, cum privatæ cuidam Academiæ Ticini in Insubria nomen daret, significare voluit, plurimum referre, quo magistro & duce adolescentes imbuantur honestis artibus. Quod sane prudentissimus Macedonum Rex Philippus opt. intellexit, qui nato sibi filio Alexandro statim id nunciavit Aristoteli, diisq; gratias egit, non tam quod natus ipsi filius esset, quam quod Aristotelis tempore eum nasci contigisset, ut Gellius ista refert. Sed illud inprimis certum est, etiam salutis nostræ cardinem in eo versari, quis nos riget* τῷ ὕδατι ζῶντι τοῦ λόγου : *qualis fuit Alexandrinus ille Apollos, quem S. Paulus laudat I. ad Corinth. III. quem ipse quidem ait rigasse* τὰ τοῦ λόγου φυτεύματα, *verbi plantaria: eidemq; in Act. XVIII. tribuitur, quod fuerit* ἀνὴρ λόγιος, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς, καὶ ζέων πνεύματι.

NEM-

II.

NEMPE ARBOS UNDE RIGETUR.

Intererit multum quis nostros irriget hortos,
Ac mens nostra D E I qua foveatur ope.

Arbori

ARBORI *undique detruncatæ inseruntur recentiores alii surculi bonam de se spem germinum præclarorum promittentes, modo cælitus foveantur ac conserventur, alioqui levi de caussa exarescunt & pereunt. Quare non secundum communem & depravatam hominum consuetudinem, omnia ad favorem fortunæ nescio cujus, (nisi hanc allegorice quoque voluntatem Dei intelligere velimus) sed ad unius Dei benedictionem, quæ sola, secundum sacras literas, ditat, merito referre debemus: ea tamen conditione, ut nos quoque suo loco sedulo nostrum faciamus officium, neque turpi ocio aut ignaviæ nos tradamus. Unde Menander,* θεῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις, *Id est, Deo favente naviges vel vimine. At multo adhuc præclarius D. Gregorius Nazianzenus.*

Θεῦ θέλοντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος,
Καὶ μὴ θέλοντος οὐδὲν ἰσχύει κόπος.
Deo benigne dante, nil livor valet,
Non dante vero, nil labor vanus potest.

Hoc symbolo usus est in ætate juvenili, cum Germanico dicto, Wann Gott wil/ DEO VOLENTE, *Iulius Iovius Episcopus Noceræ, fratris Pauli Iovii filius. Talis est & veterum religiosa formula:* CUM DIS VOLENTIBUS: θεῶν βουλομένων, *ut Heliodor. in Aethiop. Græcè dixit. Et, quod Deos solemniter orabant:* UT FAVERENT. *De quibus & similibus Barn. Brissonius lib. I. de formulis.*

PRO-

III.
PROSPICIENTE DEO.

Si faveat cœlum, benè surculus arbore crescet:
Si faveat numen, tu quoq; magnus eris.

IV.

MULTAS *inesse peculiares vires ac occultas proprietates pluribus stirpibus & plātis, idq; per singularem superiorū ac cœlestium corporum influxum, ac efficacitatem nemini esse dubium potest, quarum caussas tum alii investigare conati sunt, tum inprimis Theophrastus Peripateticus erudite & docte inquirere studuit, quemadmodum ejus accuratiss. libri de caussis plantarum satis abunde testantur. Inter quas quidem Aspalathus inprimis occurrit, qui frutex ut autor est Plinius lib. XXV. cap. XIII. (quamvis ibidem Aspalathum orientalem & Rhodium, forsitan sine caussa, frutices diversos faciat) pluribus in locis reperitur, sed non ubiq; odoratus est. Quam peculiarem vim tradit in se recipere cœlesti arcu (ut ejus verbis utar) in eum innixo. Sic etiam omnis doctrina, prudentia, ac universa virtutis laudabilia dicta & facta tum demum fiunt illustriora, præstantiora, omnibusq; ut dicitur numeris absolutiora & gratiora, si cœlestis bonitatis ac divinæ gratiæ suaviss. aura aspiret. Quod etiam Seneca Ethnicus quidem ille scriptor, sed admodum ἠθικὸς, tradit breviter in hunc modū scribens ad Lucilium suum Epistol. X. Nullam sine* D E O *mentem esse bonam. Graviter Greg. Nazianzenus in Antonii Melissa:* ἀρετὴν ἐπαινῶν, θεὸν ἐπαινέσομαι, παρ' οὗ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετὴ, *id est, si virtutem laudo, Deum laudavero, à quo datur hominibus virtus. Sed de hoc plura in primo symbolo dicta sunt, & in aliis quoq; posthac aliquid dicetur.*

IV.

VIRTVS HINC MAIOR.

Iridis Aspalathus vi suavior, ipsaq; virtus
Gratior est superûm quam pia cura fovet.

MONTES *ubiq; non solum in sacris litteris, sed etiam passim apud Poetas veteres sumi pro aliquo loco munito ac stabili, in quo quispiam tuto consistere, & ab aliorum incursionibus opt. se tueri possit, omnibus constat. Vnde inventor hujus symboli apud Hieronymum Ruscellum, super montem quendam altum, ad quem nisi per asperam & angustam semitam non pateat accessus, Laurũ simul & Palmam statuit, significare hoc modo volens, ad veram doctrinam, solidamq; prudentiam, & quæ ad hæc sequitur, perennem ac stabilem gloriam, quæ omnia hisce duabus arboribus veteres voluisse exprimere in aliis symbolis à nobis est explicatum, neminem pervenire posse, nisi per multos labores ac sudores. Quod etiam Cebetis philosophi moralis tabula, quæ ut in omnium manibus habetur, ita utinam etiam in animis versaretur, satis superq; ostendit, ac Pythagoras in sua litera Y, à Virgilio, vel quicunque autor est illius Epigrammatis, versibus celebrata, docte exposuit, nec non Hesiodus in istis præclaris versibus, quos tantopere Cicero ad Leptam commendat, & qui alibi sunt indicati, nobis ante oculos quasi proposuit. Est autem integer versus, unde hoc dictum est desumtum, apud Siliũ Italicum:*

Ardua virtutem profert via, scandite primi.

Cum quo duo versiculi Ovidiani belle conveniunt:

Ardua per præceps gloria vadit iter. *Itemq;*
Difficile est fateor, sed tendit ad ardua virtus.

Et Cassius Parmensis in Orpheo:

Non levis ascensus, si quis petit ardua: sudor
Plurimus hunc tollit.

V.
ARDUA VIR-TUTEM.

Qui laurum & palmam victricem carpere gaudes,
Montis, si nescis, ardua scande prius.

THEOPHRASTUS *lib. III. c. XI. de causis plantarum, & alibi etiam litteris prodidit, Oleam ramis vetustioribus ac inutilioribus amputatis, propter ipsius innatam pinguedinem & succum uberiorem, lætius novos surculos protrudere, ac hoc pacto arborem multo fœcundiorem & pulchriorem effici. Nobis itaque etiam annitendum est, ut inutilia ac minimè fructuosa, id est, vitia universa ex animis nostris studiose aboleamus atque extirpemus, ut illis excisis fructus virtutis multo præstãtiores ac pleniores provenire queant. Quod etiam subjicit D. Chrysostomus Homilia VI. (quãvis eo in loco potius de vite loquatur) & Clem. Alexandrin.* στρωμάτ. *II. Sed omnium aptissimè referetur ad Christianam Ecclesiam, cujus membra nunquam magis succreverunt, quam cum amputarentur: qua similitudine pulcerrimè etiam usus est Theodoretus* θεραπευτ. *serm. IX. Potest quoque accommodari ad jacturam fortunarum, quæ multis etiam non solum non damnosa, sed insuper lucrosa sæpe numero fuit, secundum versus D. Nazianzeni.*

Καὶ ζημιοῦν τι, τοῦτο κέρδος πολλάκις
Ὥσπερ καθαίρειν φυτὸν εἰς εὐκαρπίαν.
Εἰ δ' οὐ καλῶς τι προστιθεῖς οἷς νῦν ἔχεις,
Ὕλῃ φέρεις πῦρ, ἢ νόσον τῷ σώματι.

Perferre damni quippiam, lucrum puta,
Ut fructuosam si repurges arborem.
At si quis addat amplius partis male,
Sylvæ addat ignem, corpori morbum afferat.

TANTO VBE-RIUS.

Tu quoq; sic reseces vitiis marcentia multis,
Virtutum ut soboles pullulet uberior.

DIOSCORIDES & alii rerum simplicium scriptores, tradunt Cupressum non solum blattas & tineas, ob suam acrimoniam non ferre, sed eas repellere, atq; etiam dissectas ligni particulas aliis rebus appositas ejusmodi animalcula inde arcere. Atq; ideo apud veteres simulachra potiss. ex hac arbore fiebant, ob materiæ perpetuitatem, cum cariem non sentire dicatur. Vnde simulachrum Iovis Romæ in arce ex Cupresso ab V. C. sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, suo adhuc tempore durasse Plinius testatur, annis circiter ducentis. Admonentur hoc Symbolo principes & magni viri, ut suam gravitatem & recte administrandi studium in omnibus suis rebus semper observent, ac inprimis adulatores, gnathones & ejusmodi farinæ homines, Reipub. pestes, singulari severitate à se repellant, nec eorum consuetudine sese oblectent, multo minus aures faciles ipsis præbeant. Sic interrogatus Demosthenes, quodnam animal pessime morderet, respondit, τῶν μὲν ἀγρίων, συκοφάντας, τῶν δὲ ἡμέρων κόλακας, Ferorum quidem calumniatores, Cicurum autem assentatores. Et Clemens Alexandrinus paucis plurima complectens, inquit, τὴν κολακείαν τῆς φιλίας εἶναι νόσον, Adulationem esse morbum amicitiæ. Aut enim laudat vituperanda, aut contra sæpe vituperat omni laude digna. Seneca etiam adulatores suorum dominorum non tam arrisores quam arrosores apposite nominat. De quibus integrum commentariolum doctissimum composuit Plutarchus, Πῶς ἄν τις τοῦ φίλου τὸν κόλακα διακρίνῃ, Quo pacto ab amico assentatorem quispiam possit discernere.

VII.

NIL MIHI VOBISCUM EST.

Ite leves procul hinc aliorum in prædia blattæ,
Noster adulantes nescit amare decor.

INTER *alias multas singulares proprietates, quas scriptores rerum naturalium Palmæ attribuunt, ista non postrema est, quod hæc arbor non facile crescat, nisi radiis solaribus opt. foveatur, nec non humore aliquo conveniente irrigetur, unde ad fluviorum ripas feliciter provenit. Cujus præclare meminit I. Psalmus Davidicus, ejusq́; ἀντίθεσις in CXXVIII. observatione apud omnes pios dignissima habetur. Nam sicut justus palmæ ad aquas florescenti ac suos fructus tempore suo producenti comparatur, ita contra injustus fœno tectorum radice destituto, terra & aqua carenti, quod paulo post nimio solis ardore comburitur, ut neq; hominibus quicquam prosit, nec benedictio Dei super eo expectetur, similis esse dicitur. Id quod elegantibus carminibus exposuit M. Antonius Flaminius in paraphrasi ejusdem psalmi. Insignis etiam est locus Seleuciensis Basilii λόγ. γ.* ὁ γὰρ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκὶ, καὶ ψυχὴν τρέφειν ποθεῖ. ψυχῆς δὲ τροφὴ, θείων λόγων ἑστίασις. σὰρξ μὲν γὰρ σωματικαῖς ἑστιάσεσι τρέφεται, διὰ φθαρτῶν ἡ φθαρτὴ δεχομένη τὴν αὔξησιν. ψυχῆς δὲ τροφὴ, τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις, ἡ τοῦ ποιητοῦ κατανόησις, τὸ τῶν θείων ἐμφορεῖσθαι διηγημάτων, *h.e. Qui namq; dat escam omni carni, animam quoq; alere desiderat. Animæ autem alimentum, divini verbi cibatus. Caro enim epulis nutritur corporalibus, ipsa sc. corruptioni obnoxia per ejusdem modi recipiens incrementum. At animæ cibus, veritatis est cognitio, meditatio creatoris, repletio sermonum divinorum. &c.*

HAUD ALITER.

Palma velut riguos nunquam pallescit ad amnes,
Sic viret ad Verbi flumina sacra pius.

VERNO *tempore ficus arbor ſpecioſis floribus aut fructuum præcocium abundantia minime ſeſe oſtentat, nullamque inanem hominibus de ſe ſpem injicit: in autumno autem fructus ſuaviſſ. ac quidem in illis reconditos quaſi flores quoſdam, (unde in Italia adhuc vulgari lingua in quibuſdam locis Fiorini appellantur) proferre ſolet. Et legitur in laudem hujus cum arboris, tum fructuum illius elegantiſſima Iuliani epiſtola, Sarapioni inſcripta. Salix vero, ut alibi diximus, elegantes & admodum præcoces flores exhibet, ſine tamen ullo fructu paulo poſt evaneſcentes. Ad eundem modum magnæ levitatis eſſe cenſetur, multis & inanibus promiſſis aliorum benevolentiam captare, ac minime laudabile præceptum Ovidianum, quod nullo modo imitandum, velle ſequi:*

Promittas facile: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.

Et tales fuere Charetis pollicitationes, quæ proverbio locum fecerunt, ut ex Suida diſcimus: Quibus & Plauti illud congruit: Benè promittis multa ex multis, omnia in caſſum cadũt.

Sed verè & graviter Horatius inquit:

Multa fidem promiſſa levant.

Inſigniter etiam Pythagoras: πϱάττε μεγάλα, μὴ ὑπιχνέμενος μεγάλα *h. e. Age res præclaras, nihil magnifici interim promittens.*

Ceterum in univerſa vita commendatur promiſſorum obſervatio, & ſine omni fuco ac ſimulatione in omnes prompta beneficentia. Et Cicero quoq; 1. lib. de Officiis præclare ſcribit, Fundamentum juſticiæ eſſe fidem, id eſt, dictorum conventorumq; conſtantiam ac veritatem. De Emblemate vero Petri Coſtalii legitur Epigrammma elegans admodum in illius Pegmate: & nonnulla in Ficu Io. Paſſeratii, in Kal. Ianuariis.

MITTE NON PROMITTE.

Gratior est fructu ficus quam flore salicta,
Missa ego promissis anteferenda reor.

X.

HOMERUS Odyß. K. Salicem arborem nominat ὠλεσίκαρπον, id est; frugisperdam; idemq́ de ea Theophrastus quoque Pliniusq́ tradunt. Nam semen celeriter amittit, & quidem ante maturitatẽ, quamvis in Creta id producere nonnulli asserant. Quemadmodum itaq; Salici humor ille inter calamos arundinaceos collectus præbet nutrimentum commodum, facitq; ut egregie crescat ac luxuriet, attamen inde nihil fructus aut seminis saltem percipi potest: non aliter sæpenumero etiam parentes & amici in suos liberos, & alios adolescentes sibi commissos multum sumtuum faciunt, ac sæpe impensas plus quam necessarias, qui tamen hoc parum bene collocant suo officio male fungentes, nec commoda sua tempestive perpendentes, inutiliter omnia decoquunt, de futuro minime, ut par erat, soliciti, atque ita unà cum ætatis flore ac preciosiß. temporis jactura semina virtutis perdunt, ac ita postea nullius usus neq; sibi nec aliis esse solent, immemores egregii præcepti Tibulliani:

At tu dum primi floret tibi temporis ætas,
Utere, non tardo labitur illa pede.

Quod idem Propertius quoq; cecinit.

Vidi jam juvenem, premeret cum serior ætas
Mœrentem stultos præteriisse dies.

Pertinent etiam huc quæ de Adonidis hortis dicuntur: & proverbium: ψευδῶν πλέα ἀτραφάξις, hoc est, Mendax atraphaxis. Cito enim in altum surgit: adfinis betarum generi; quæ & ipsæ subito grandescunt; alioqui fatuæ.

NEGLECTA JUVENTUS.

Perdere virtutum fructus cum flore juventæ,
Frugisperda salix ne vocitere cave.

MYRRHAM *arborem proceram ac ſpinoſam in Arabia felici naſci veteres perhibent, de cujus tamen integra deſcriptione nihil certi adhuc conſtare hisce temporibus, quibus omnes tamen ubique locorum ac gentium anguli diligentiſſ. inquiruntur, ſane mirum eſt. Hanc ſcribunt ablaqueationibus ac inciſionibus gaudere, ac præterea ventis vehementer ſpirantibus, gummi iſtud tam precioſum, (quod tamen raro plane legitimum & omnibus notis à veteribus deſcriptis abſolutum ad nos deferri ſolet) effluere copioſius; quo inprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conſervari ſcimus. Ita animus rectus & conſtans in propoſito laudabili ſemper immotus permanens, invidiæ ac obtrectationum furiis, tanquam turbulentiſſ. ventis, minime terretur, ſed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eo alacrius fructus virtutis profert, & magis conſpicuum ſeſe omnibus exhibet. Quo pertinet Horatii Ode:*

Juſtum & tenacem propoſiti virum &c.

Itemq; Claudiani egregia ſententia:

Explorant adverſa viros, perque aſpera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

Itemq; Ovidii illa in Triſt.

Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis. *Et:*
Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

XI.

CONCVSSA UBERIOR.

Maior in adversis virtutis gloria vera est:
Vberior ventis Myrrha agitata fluit.

QUANQUAM *viscum in pluribus arborum truncis vetustioribus enatum reperiatur, tamen in quercu præstantissimum inveniri certum est, quod præ aliis ad morborum ac inprimis Epilepsiæ remedia expetitur: quem alii morbum sacrum & herculeum vocant, non quod Hercules eo laborarit, (ut monet Becanus in Gallicis) sed quod à solo Hercule queat curari. Quemadmodum vero per hunc morbum gravissimus humani generis lapsus significatur, ita per viscum quercinum singulare hujus antidotum (eodem autore) verus noster Hercules & liberator unicus* CHRISTUS *denotabitur. Symboli vero occasionem dederunt, ut ego suspicor, Plinii verba de visco, libro XVI. cap. XLIV. Et Aeneæ etiam ramum aureum visco cõparat Virgilius. Apud Platonem simile proverbium legitur in Euthydemo,* τὸ σπάνιον τίμιον: *Rarum honore dignum. Inscriptio autem:* RARA JUVANT, *ex Martiale sumpta est. Facit enim profecto fastidium copia, ut Livius inquit, & frigidius amamus semper ea, quibus ubi libeat, potiri fas est. An non hodieque multa ex remotissimis etiam Indiis petimus, tantum quia rara sunt, saturi scilicet rerum quotidianarum, & novarum insana cupiditate ebrii?*

RARA

RARA IVVANT.

Robore ab annoso viscum sanare caducos
Quod valet, est Christi viva figura Dei.

DUAS *elegantiſsimas ſimilitudines legimus apud Senecam, quæ hoc ſymbolum rectiſs. explicant. Prima eſt in Epiſtola XXXIX. ad Lucilium: Magni animi eſt magna contemnere ac mediocria malle quam nimia. Illa enim utilia ſunt: at hæc eo quod ſuperfluunt, nocent: ſic ſegetem nimia ſternit ubertas, ſic rami onere franguntur, ſic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Alter locus eſt lib. de vitæ tranquillitate: Vt fertilibus agris, inquit, non eſt imperandum: cito enim exhauriet illos nũquam intermiſſa fœcunditas: ita animorum impetus aſsiduus labor quoq; frangit, ita quoq; præclaris ingeniis ac alioquin bene natis nihil eſt nocentius, neque perniciosius, quam immodica commoditatum ac voluptatum affluentia. De quo Claudianus quoq; lib. I. ad Ruffinum.*

Et luxus populator opum, cui ſemper adhærens,
Infelix humili greſſu comitatur egeſtas.

Ac noti ſunt verſus Ovidiani:

Luxuriant animi rebus plerunque ſecundis,
Nec facile eſt æqua commoda mente pati.

Pulcrè Euripides in Menalippe: Ω τέκνον, ανθρώποισιν ἐςὶν οἷς βίος ὁ μικρὸς εὔκρατος, ἐγένετο δ' ὄγκος κακόν, *hoc eſt, O fili, vita & opulentia hominibus quibusdam exigua ac mediocris cõvenit. Nimia vero moles pernicioſa eſt.*

Paradinus addit: MIHI PONDERA LUXUS.

Et alibi, TIMENDA NIMIA FOECUNDITAS. *Eſt autem hoc hemiſtichium, Copia me perdit, deſumtum ex carmine falsò Virgilio aſcripto, Priapeja appellato. Perhibent autem nonnulli hoc ſymbolum fuiſſe Leopoldi Archiducis Auſtriaci.*

XIII.

ME COPIA PERDIT.

Rumpitur innumeris arbos uberrima pomis,
Et ſubito nimiæ præcipitantur opes.

OLEA arbor Palladi dicata, pacisque symbolum (unde & pacis arborem Sidonius eam nominat, deque ejus origine bellissima est Servii ad I. Georg. narratio) semper viret, nec sua folia amittit, idque (ut scriptores plantarum tradunt) ob peculiarem quandam sibique innatam pinguedinem. fructus quoque producit ad multos hominum usus admodum commodos & necessarios. quare ob utilitatem singularem neque incidi nec evelli ullo modo par est. Non aliter cavendum summopere omnibus, qui pacis ac concordiæ, publicæque utilitatis studiosi esse volunt, (ut universi esse debemus) ne ulla invidia aut malevolentia improborum ac male feriatorum hominum à tam necessario ac laudabili proposito, se impediri aut avocari ulla ratione patiantur. Sunt autem, secundum Petrarcham, quatuor hostes pacis, quæ in exilium pellantur, nimirum, avaritia, invidia, ira ac superbia. Sed nemo ferme pacis encomium brevius ac sanctius D. Augustino nobis proposuit, ubi ait: Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari. Hanc qui accepit, teneat, qui amisit exquirat, qui perdidit repetat. Pulcrè etiam Basilius: ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν, τί χρὴ λέγειν πρὸς ἄνδρας υἱοὺς τῆς εἰρήνης; οὐδὲν γὰρ οὕτως ἴδιον χριστιανοῦ, ὡς τὸ εἰρηνοποιεῖν. h. e. Quantum sit bonum pacis, quid dicere opus ad viros pacis filios? Nihil etenim ita Christianorum proprium, atque pacem conciliare.

NEC

NEC INCIDI NEC EVELLI.

Dure facesse Ligo, validæ procul este bipennes,
Frondeat æternos pacis alumna dies.

MOrus, græce μῶρος, id est stultus, per ἀντίφρασιν ita dicitur, ut plerique volunt, cum habeatur arborum sapientissima. Nam hæc sola nihil properat, sed cæteris præcurrere permissus, ipsa etiam tandem prodit, & grato se virore vestit, fructibusque tempestivis prædita est. Longissimam quoque vitam consequitur hac sua cunctatione, & materiam præstat ad multos annos duraturam. De qua eadem Plinius quoque scribit lib. XVI. cap. XXV. & Alciatus attingit in Emblem. Omnium autem elegantissimè heroico carmine, ut & alia non vulgaria de moro complexus est Io. Passeratius in Kalendis Ianuariis ad Memmium. Sic vir prudens & in suis rebus circumspectus consulto ac mature universas actiones suas, ac sine omni præcipitantia, instituit, nec ante tempus sese effert. nam secundum græcum senarium προπέτεια πολλοῖς ἐστὶν αἰτία κακῶν: Multis malorum caussa est præcipitantia. Sed in omnes occasiones rei bene gerendæ citra periculum, instar Fabii Maximi peritiss. Ducis, qui cunctando Romanis restituit rem, est intentus. Quò pertinet etiam consilium Scribæ Ephesini Actorum XIX. quod civibus suis dat: δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν: Oportet vos esse sedatos & nihil præcipitanter agere. Idem etiam sine ostentatione progreditur nec præter modum se effert, quodque mature præstandum est, suo tempore, neque nimio impetu, nec socordia utens diligenter & præmeditate exequitur. Vnde alii huic symbolo dictum addunt, TEMPORE SUO: ad alterum proverbium, quod monet τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, id est, præsentia recte administrare: vel, Nosce tempus, respicientes.

CUN-

XV.

CUNCTANDO PROFICIT.

Festinare nocet, nocet & cunctatio sæpe:
Tempore quæque suo qui facit, ille sapit.

GRANDIS & *annosa quercus ob ramorum pondus gravius in duas partes divulsa, à lenta ac humili salice rursum ita constringitur, ac vincitur, ut non amplius disrumpi facilè queat. Non aliter nimia asperitas & superba severitas in hominibus elatis ac duris, ne gravius exorbitent, vel etiam sese in manifesta pericula ob nimium rigorem suum & animi vehementiam præcipitent, nullo alio aptiore vinculo contineri atq; ad quandam animi comitatem ac æquabilitatem flecti ac reduci possunt, quàm humilitate & moderatione, cum nullum violentum sit diuturnum. Et secundum Horatium,*

Vis consilii expers mole ruit sua.&c.

In quam sententiam Claudianus quoq; inquit:

Tu licet extremos late dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, si prava cupis, si duceris ira,
Servitii patiere jugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex esse tui.

Huc[q;] pertinet brevis quoq; sententia sed multa comprehendens Philonis, τὰ μὴ σὺν λόγῳ, παντὰ αἰσχρά, ὥσπερ τὰ σὺν λόγῳ, κόσμια: *Quæ absq; ratione fiunt, omnia sunt turpia, quæ vero cum ratione, omnia decora. Nestor etiam apud Homerum docet, omnia consilio melius explicari, quam viribus: Quam sententiam tum alii, tum inprimis Oppianus, gravissimus poëta, sæpius inculcant.*

XVI.

NE RUMPERER.

Consilio moderato animos frænato furentes,
Vt rigidas quercus vimina lenta solent.

SENECA *in lib. de providentia : Id, inquit, in quoq; solidissimum est quod exercuit. Non est arbor solida nec fortis, nisi in quam ventus frequens incursat. Ipsa enim vexatione constringitur & radices certius figit. Fragiles sunt, quæ in aprica valle creverunt. Pro ipsis ergo bonis viris est, ut esse interriti possint, multum inter formidolosa versari, & æquo animo ferre quæ non sunt mala, nisi male sustinenti. Hæc ille. In hanc vero sententiam adhuc multo nervosius D. Chrysostomus, Homilia LXXIII. in Genesin, breviter hæc commentus est: Vt arbores, quæ radices altius miserint, quamvis summum ventorum excipiant impetum, non frangi aut evelli possunt : sic orationes, quas animus pius* DEO *suo reddiderit, perquam tuto affixæ, efferunt sese in excelsum, nulloq; pervertuntur aggressu cogitationum. In aliis additur,* INCURSIONIBUS SOLIDATUR. *Animus enim recte institutus multisq; ærumnis ac adversitatibus exercitus, eo fortius in malis resistit & radices constantiæ firmiores agit.* Κίνησις γὰρ κρατύνει, ἀργίη δὲ τήκει, *ait divinus Hippocrates : Motus confirmat, ignava quies resolvit. Quo spectat apud Thucydidem Periclis egregium dictum,* ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεως καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι : *Nam qui in calamitatibus animo quidem minime tristantur, re autem & operibus maximè obsistunt, hi optimi sunt, sive privati homines sive civitates fuerint.* Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται, *Virorum fortium pectus non languescit, ait Sophocles.*

XVII.

VENTIS IMMOTA SUPERBIT.

Ventorum adversis solidatur flatibus arbor:
A cruce & à precibus mens pia robur habet.

ANAGYRIS, *prima à Dioscoride, ac Plinio descripta, plurimum crescit in agro Romano ac Neapolitano, Plauto, (ut quidam existimant) Nautea dicta. fœtidus admodum est frutex, potiss. si comprimatur ac digitis atteratur. Unde ortum proverbium,* ἀνάγυριν κινεῖς, *Commoves Anagyrin, cuius meminit quoq; Aristophanes in Lysistrata. Eodem tamen nomine locus etiam quidam in Attica, autore Stephano de urbibus, ubi hic frutex copiosè provenit, appellabatur. Monet autem hoc symbolum sive proverbium, res eas, quas satius est ut quiescere sinamus, temere in nostram perniciem non esse concitandas, quod potissimùm de hominibus maledicis ac in aliorum detrimentum intentis, quorum quæstus est maximè obtrectari melioribus, dici poterit. Quemadmodum etiam alterum huic simile proverbium habetur,* τὸ κακὸν εὖ κείμενον οὐ κινητέον, *id est, Malum probe quiescens, non est movendum. Et illud:* μὴ κίνει καμάριναν, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. *Ne moveas Camarinam. etenim non tangere præstat. Quod utinam hisce nostris temporibus quoque diligenter observaretur, essetque procul dubio in rebus tam sacris quàm profanis minus contentionum ac disputationum inutilium pertimescendum, quæ res profecto plus quàm cogitari aut dici potest, Reipub. tranquillitati ac incolumitati obesse solet. Proponamus itaq; nobis semper ante oculos Pindari aureum dictum in Pythiis, oda VIII.* Φιλόφρον ἡσυχία, *id est, Quies & tranquillitas nihil nisi humanitatem & amicitiam cogitat.*

XVIII.

NE MOVEAS.

Ad tua cur taceam dicteria fœda requiris?
Non anagyrin ego, spurce, movere volo.

DE Platano, quæ arbor à foliorum latitudine apud Græcos nomen accepisse videtur, Plinius lib. XII. cap. I. scribit umbræ gratia tantum, ex alieno petitam orbe. Et Aelianus II. Var. hist. XIV. ubi ridet Xerxen, qui in Lydia multis pretiosis donariis platanum quandam adfecerat, egregiè eam arborem ab umbræ amplitudine commendat. Virgilius autem in Georgic. vocat steriles platanos: & in IV. ejusdem operis inquit:

Iamq; ministrantem platanum potantibus umbram.

Quod in illos dici potest, qui semper magna de se pollicentes, omniaque sua ad ostentationem tantum parantes, quò opinionem singularis doctrinæ ac prudentiæ vel falsò apud alios conquirant, vel etiam si quæ possideant bona ingenii, neutiquam cum aliis communicent, nullum unquam specimen suæ industriæ præclaris monumentis vel actionibus posteritati præbere consueverunt. Quorum alterum est vanitatis ridiculæ, alterum invidiæ detestandæ indicium. Deq; priore vitio Menandri unicus versus multa complexus est, ubi ait:

Κενῆς δὲ δόξης οὐδὲν ἀθλιώτερον.

Miserabilius est gloria vana nihil.

De altero vero Phocylides nos rectè monet, hoc dicto:

Μὴ φθονέῃς ἀγαθῶν ἑταίροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς.

Ne invideas bona sociis, ne affigas vituperationem.

Rectius Homerus, qui, ut canit Flaccus,

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat.

XIX.
UMBRA TANTUM.

Vmbram, non fructum Platanus dat: Sic quoq; multis
Vana alios specie ludere sæpè placet.

Sunt

SUNT *nonnullæ plantæ, quarum flores noctu tantum, ut Hesperidis, aliæ ad auroram, ut Genistæ Hispanicæ vel Italicæ dictæ arborescentis, gratum odorem spirant, quarum flos deinceps sole superveniente, potiss. fervidiore, plane redditur inodorus. Cujus rei caussam Theoph. & alii referunt in humidi ac sicci tenuitatem ac paucitatem, quæ ambo aere diurno calidiore superveniẽte facile dissipentur. Admonemur hoc symbolo, labore ac industria in laudabilibus rebus universis vel addiscendis vel gerendis opus esse, non desidia ac procrastinatione. Inprimis vero indicatur, horas matutinas (cum diluculum etiam in sacris litteris accuratum studium & rem maturè procuratam significet) & tempestivas, ad studia liberalia ac Musas excolendas esse convenientissimas. De quo hæc Hendecasyllaba doctiss. Ioannis Sambuci plura erudite admodum subiiciunt.*

Quod tempus studiis severiores
Certatim tribuunt, feruntque amicum?
Est aurora parans viam diei,
Nondum cum radiis sequens coruscus
Sol, pastos revehit suos jugales.
Tum nulli impediunt graves calores,
Vexant frigora nec molestiora.
Ergo qui sitiunt sacros liquores,
Auroram studiis colant amicam.

Notus est omnibus Hesiodi versus:

Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Aurora enim operis tertiam sortitur partem.

I I. oper. ubi & alia plura huc pertinentia leguntur.

Huc pertinet quod noctem Græci εὐφρόνην *appellarunt, teste Plutarcho* περὶ πολυπραγμοσύνης, *& Clemente Alexandrino in protreptico. Alibi legitur,* TOLLE MORAS, *ex Lucani versu.*

MUSIS

XX.

MUSIS AURORA BENIGNA.

Noctis odorata est magis isthæc tempore planta:
Tu quoq; noctem adde his, si qua placere voles.

XXI.

IN *omnibus rebus bene agendis ac recte administrandis nimia vehementia, & austeritas summopere improbatur, at contrà facilitas quoque modum omnem excedens non parum nocet, mediocritas vero, sicut aliis in rebus universis, hîc quoque locum habet & plurimum commendatur, æquanimitas scilicet quædam ac benevolentia conveniens. nam & ramus paulatim flectendo obsequitur, vi autem attractus rumpitur. Præclarè Terentius in Adelphis:*

Et errat longè mea quidem sententia,
Qui imperium credat gravius esse aut stabilius
Vi quod fit, quàm illud quod amicitia adjungitur.

Sapienter etiam nutrix ad Octaviam de Nerone apud Senecam Trag. Vince, inquit, obsequendo potius immitem virū. Apud Ciceronem sane plura in eandem sententiam passim occurrunt. Et noti sunt Ovidii huc pertinentes versus:

Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus:
Frangas, si vires experiare tuas.

Pulcerrimè Chrysostom: Οὐδὲν ἐπιεικείας δυνατώτερον. καὶ τοῦτο δηλῶν τις ἔλεγεν, ὅτι λόγος μαλακὸς συνκλαύει ὀστᾶ, καί τοι τί ὀστοῦ σκληρότερον; ἀλλ' ὅμως κἂν οὕτω τις σκληρὸς ᾖ καὶ ἀκαμπὴς, ῥαδίως ὁ μετ' ἐπιεικείας αὐτῷ χρώμενος διορθοῖ. *Nihil lenitate potentius. Et hoc significare voluit, qui dixit, quod sermo mitis confringat ossa. Quid vero osse durius? Et tamen quanquam adeo quis sit durus & inflexibilis, illum facile emēdabit, qui placidè & leniter tractaverit.*

OBSEQUIO, NON VI.

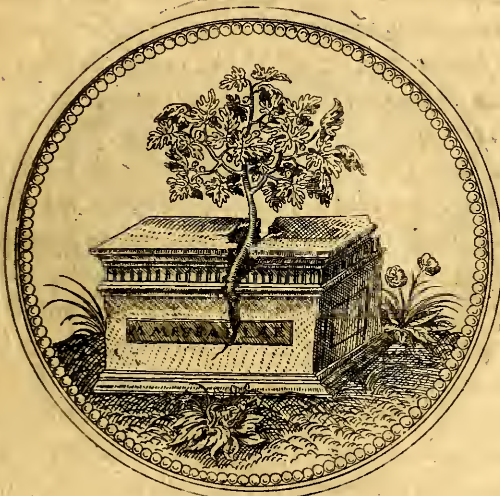
Frangere vi mavis, quàm lentè flectere ramum?
Est tractare homines molliter artis opus.

PAULUS *Iovius in Dialogo suo Italico de symbolis, historiam exponit memorabilem & observatione perquam dignam, de quodam Comite Nicolao Campobaßio sub Carolo Duce Burgundiæ militante. Cum enim in quadam gravi deliberatione de bello gerendo, Dux supra modum alioqui etiam iracundus, libertate loquendi ipsius offensus alapam illi inflixisset, Comes nunquam memoriam postea hujus injuriæ potuit deponere, sed tacitus semper apud se quæsivit aliquam occasionem sese ulciscendi. Quæ sane optata post longum temporis intervallum tandem in prælio ad Novesium commisso ipsi sese obtulit, quo voti sui cõpos factus est. Nam Renatum Ducem Lotharingiæ clam certiorem reddidit, quo sine mora cum Helvetiis Carolum Ducem eo tempore cum omnibus viribus aggrederetur; nam se velle cum suis militibus ad ipsius tum partes transire, & ociosum prælii exitum spectare. Quod cum illi ex animi sententia successißet, hoc modo caussa extitit ut Dux Carolus ab hoste superatus & deniq; occisus fuerit. Quo facto idem Comes cum suis omnibus ad Ludovicum undecimum Regem Galliæ se contulit. Vnde in suo vexillo postea gestavit Caprificum, marmoreum quoddam antiquum monumentum sua vi innata per medium findentem, de quo Martialis lib. X.* Marmora Messalæ findit Caprificus &c: *non veritus ex hac tam insigni perfidia à nimia cupiditate vindictæ profecta, cum exigua quidem sua laude famam nominis sui conquirere. Quod exemplum non contemnendum merito principes ac magni viri considerare debent, ne ex nimia ira in suos ministros aliquid præter rationem statuant, ac in ipsos plus æquo duriores postea omnis injuria redundet.*

INGEN-

XXII.

INGENTIA MARMORA FINDIT.

Quamvis dura, tamen caprificus marmora findit.
Contemnas hoſtem, ſi ſapis, ipſe cave.

RAMORUM *hic decussatim se mutuo complectentium, unus est palmæ, qua arbore, ut notum est, in victoriis usi sunt veteres, quod plures nummi, statuæ & picturæ antiquæ satis abunde ostendunt; ejusq; rei reddit rationem Plutarchus in VIII. Symposiac. quam ante ipsum Aristoteles quoq; probavit, nimirum arboris istius esse eam proprietatem, ut urgentibus prementibusq; ponderibus præ aliis non facile cedat. Alter vero ramus est Cupressi, quæ funeribus fuit destinata, secundum Lucanum,*

Et non plebejos luctus testata Cupressus.

Vnde Thucydides lib. II. perhibet arcas ex Cupresso tanquam ligno longo tempore durante, nec cariem aut corruptionem sentiente, fuisse efformatas eorum, qui pro patria in bello Peloponnesiaco contra Spartanos mortem oppetere non dubitassent. Quo symbolo rectissime ostenditur, virum fortem & patriæ inprimis amantem nihil aliud sibi proponere in bello justo gerendo, quam aut præclare pugnando vincere, aut laudabiliter succumbendo mortem oppetere. Quapropter hoc symbolo uti voluit admodum apposite & ingeniose, in suis signis sive vexillis militaribus, animosus heros Marcus Antonius Columna, nepos illius celebris ac magni Ducis Prosperi Columnæ, eo tempore, quo Ravennam contra impetum horrendum & max. vim Domini de Fois Polemarchi Gallici fortiter defendit. De quo studiosi historiarum plura legere poterunt tum apud alios, tum Iovium lib. X. suæ Historiæ.

XXIII.

ERIT ALTERA MERCES.

Vincere pro patria, vel pulcra occumbere morte
Fortis amat: ramus quod monet iste duplex.

ACCEPIMUS *hoc ex doctissimi Adriani Iunii Emblemate IX. in quo refert, Plutarchum in libello, quem de silentibus Pythiæ oraculis conscripsit, perhibere in Oeco, (quod ædificium à Cypselo tyranno consecratum fuit) inter Templi istius anathemata extitisse palmam æneam, ad cujus radices insculptæ visebantur plurimæ ranæ, & natrices, quos hydros nominant. Quo typo existimat idem Iunius (quamvis Plutarchus aliter explicet) indicari eos, qui invidis linguis & exitiali maledicentiæ veneno armati, probos ac integros vitæ viros non obliqua, ut sæpè fieri solet, sed recta via ac ratione ad honores & dignitates tendentes, evertere & omnibus bonis exuere tentant, attamen frustra. Nam innocentia ac virtute sua freti ac muniti invidorũ morsus & calumniatorum obtrectationes facile spernunt ac retundunt, & tantundem curant, quantum Luna latratum canis, ut est in proverbio. Palma enim ardua primæq; nobilitatis arbor, frondibus nunquam vidua, homines ad magna tendentes aptissime exprimit, ad cujus radices ranæ plurimæ odiosa sua coaxatione omnibus molestæ, calumniatorum mores optime exprimunt, & hydri nullis serpentibus veneno inferiores (si Plinio credimus) virulentos invidorum sibilos designant. De quo insuper ejusdem Iunii eruditos versiculos subjicere, breviter hæc explicantes, visum fuit.*

Palma caput tollit cœlo ardua, cujus ad ima
 Rana loquax, stabulantur & hydri.
Oppugnant proceres quorum via consona recto est,
 Degeneres, atq; invida lingua.

INVI-

INVIDIA INTEGRITATIS ASSECLA.

Quantum palmæ hydri possunt ranæq; nocere,
Tantundem invidiæ virus obesse probis.

XXV.

HORATIUS *lib. IIII. oda IIII. fortitudinem gentis Romanæ, ore etiam ipsius hostis Annibalis celebratam fuisse scribit, ut quæ bellica virtute illustris, post æquatam solo Troiam in Italiam vexerit natos virosq́; nec non deos penates: & postea addit,*

Duris ut ilex tonsa bipennibus,
Nigræ feraci frontis in Algido,
Per damna per cædes ab ipso
Ducit opes animumq́; ferro.

Indicare hoc voluit poëta, Romanos per bella, clades ac cædes, cõtra suos hostes semper aliquid sumsisse viriũ, & inde ipsorum potentiam latius crevisse auctamq́; esse: Quod & Latinus Rex II. Aen. de Romanis commemorat. Hoc itaq; symbolum admodum ingeniose sibi accommodavit Magnanimus iste & Illustris heros Marcus Antonius Columna, & ipse genere ac origine Romanus, cujus invictus animus ex suorum adversariorum contra ipsum machinationibus susceptis, semper quoq; crevit, atq; hoc modo ad majores dignitates subinde pervenit, quod inprimis testatur memorabilis illa victoria navalis Christianorum contra Turcas Anno M. D. LXXI. Non. Novembris prope Naupactum singulari Dei Opt. Max. auxilio obtenta, in qua ipsius virtus & opera singularis, tanquam summi Romanarum copiarum præfecti inter primos quoq; claruit, qui & superioribus annis pro rege Hispaniæ in Sicilia imperium laudabiliter administrans, in ea dignitate cum publico omnium dolore ibidem diem suum extremum clausit.

XXV.
PER DAMNA, PER CÆDES.

Cladibus augescit virtus animosa: Bipenni
Sic ilex vires tonsa subinde capit.

PLINIUS *lib. XVI. cap. XXXIV. scribit Hederam, potiss. candidam, arbores alias necare, omnemque succum auferendo tanta crassitudine augeri, ut ipsa arbor tandem fiat. Nam pluribus locis intercisam vivere tamen ac durare, ac totidem initia radicum habere quot brachia, quibus incolumis & solida arbores possit strangulare. Unde etiam Laberii carmen Gnomicum extat.*

Ut hedera serpens arborum vires necat,
Ita vetustas ambitu annorum nocet.

Cujus rei significatio ad varios usus potest applicari.

In illos enim non male convenit, qui suis laboribus & vigiliis, etiam cum jactura valetudinis, de plurimis bene mereri cupiunt, & ut alii floreant ac vireant, ipsi etiam quasi consumi & exarescere non dubitant. Alius vero sensus est, quando quispiam magnis ac principibus viris fideliter inserviens, ipsorumq́; sola commoda respiciens, illis declarare cupit, se ad suorum dominorum cōmoda promovenda ac exequenda, nulla pericula, vel mortem denique ipsam subterfugere aut abhorrere. Nonnulli quoq; ad suos quosdam amores referunt. Apud Paradinum vero additur, IMPROBITAS SUBIGIT RECTUM. *Nam sicuti ab Hederæ complexu nimis arcto arbor tandem suffocatur ac perit, ita sæpe actio nimis callida ac improba etiam justæ caussæ nocere ac vim afferre solet. Illustris D. Franciscus Hurtadus de Mendozza Comes Montis Acuti, Regis Hispaniarum Legatus ad Maximilianum II. Imperator. hoc symbolo cum Italico dicto usus est,* COSI MORIR MI PIACE.

SIC

XXVI.
SIC PERIRE JUVAT.

Mens generosa aliis se totam impendere gestit:
Quidni? Tali ipsam morte perire juvat.

GALLUS *gallinaceus, ales vigilantiſſima, ſecundum Lucretium*

Auroram clara conſuetus voce vocare,

ad Laurum dicitur libenter advolare, ibique conſiſtere, quod ea arbor, (ut veteres crediderunt) à fulminis vi immunis eſſe exiſtimetur, ſolemq; intuens liber & absq; ſolicitudine & inſultu aliarum avium cantando ſeſe eo in loco oblectare. Ad eundem modum pii continenter & ubiq; divinæ protectioni ſe commendantes, & in unicam Dei æterni providentiam & auxilium intenti, vigilanter & alacriter munere ac officio ſuo fungi, nec rerum adverſarum impetus quantumvis horrendos extimeſcere debent, ſecũdum Pſalmi ſententiam,

Qui Dominum metuunt, caſtris cœleſtibus iſti
Sunt tuti, & tegit hos Angelus ipſe DEI.

Veriſſimè igitur Nazianzenus: ἕν ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι τὸ μόνιμον, ἡ πρὸς θεὸν ἐλπὶς: τὰ δὲ ἄλλα πάντα, οὐχί ἐστι τῇ φύσει, ἀλλὰ νομίζεται: *Vnum eſt in rebus ſtabile ac firmum, ſpes videlicet in Deũ: reliqua vero cuncta haud natura ſubſiſtunt, ſed opinione. Confidunt igitur boni in divina providentia, atque ita mirabiliter proteguntur; at improbi contra juſte puniuntur. De quibus innumera exempla & hiſtoriæ plurimæ ubique tam in ſacris quàm profanis libris unicuiq; ſeſe offerunt.*

XXVII.

UNDIQUE TUTUS.

Gallus amans lauri vigili ſolem ore ſalutat:
Sic à cœleſti mens pia pendet ope.

Cum

XXVIII.

CUM *in Hispaniam ad aulam Regis Philippi se conferre statuisset primogenitus filius Alphonsi Marchionis Vastii, hæres nominis & ditionis magni illius ducis militaris Ferdinandi Marchionis Piscariæ: in quo juvene patris ac patrui ac aliorum suorum majorum signa haud vulgaria gloriæ ac virtutis tum apparebant: Paulus Iovius ingeniosè illi hoc symbolum excogitavit, laurum nimirum arborem, antiquum familiæ Davalorum insigne, in qua aliquot rami majores videntur abscissi, inter reliquos vero florentes unus præ aliis eminet aliosque superat. hæc enim arbor dedicata victoriis ac triumphis est. unde eum admonere voluit, ab eo quoque nihil nisi magnum ac memorabile more majorum suorum jam defunctorum expectari. De Laureto autem isto, unde Triumphales lauros decerpere Romani consueverunt, hæc apud veteres litteris produntur. Liviam olim post Augusti statim nuptias, Veientanum prædium suum revisisse, ibique gallinam illi albam, quæ ramulum lauri rostro tenebat, à prætervolante Aquila, quæ eam rapuerat, in gremium demissam; cumque nutriri alitem, pangique ramulum placuisset, tantam pullorum sobolem provenisse, ut Suetonius initio Galbæ, ad sua usque tempora villam eam ad Gallinas vocitatam testetur. Ejusmodi quoque eo in loco lauretum crevit, ut triumphaturi Cæsares inde boni ominis caussa laureas semper decerperent. Hæc autem an vere ita acciderint, vel in gratiam Augusti fuerint paulò splendidius quàm res ipsa se habuerit, excogitata, hoc loco disputare non est necesse.*

TRIUM-

TRIVMPHALI E STIPITE SURGENS.

Hoc monet annoso lauri ortus stipite ramus:
Magnis natus avis nonnisi magna paret.

ARBOR *Medica sive Citria tum florum suaviss. tum fructuum odoratiss. gratia celebris, quos contra venena magnam habere efficacitatem experientia testatur, non facile adolescit, nisi calore solis admodum valido foveatur ac sustentetur. quare in locis frigidioribus ac septentrionalibus non facile provenit. Vnde docemur unicuiq; regioni Deum Opt. Max. sua peculiaria dona concessisse, quibus, si saperet, posset forsitan esse contenta. Quare proverbii loco quoque dicitur, Si cælum dissentiat, frustra fieri fundum; ac Catullus recte ait,*

Firmat sol, educat imber.

Item Virgilius in Georg. lib. I.

Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ, &c.

Et II. Georg.

Nec vero terræ ferre omnes omnia possunt.

Quæ doctissimus Costæus in libro suo de universa stirpium Natura II. copiosius explicat hisce verbis. Est igitur aëris proprietas, (quæ potiss. à sole proficiscitur) quam Theophrastus inter caussas generationis plantarum refert, varia quædam cum subjectis rebus & cum terra proportio, ignota illa quidem nobis qualis sit, sed ex eventu frequentissime observata. Quod etiam doctissime annotavit Vitruvius lib. VIII. suæ Architecturæ, proprietates inquiens singularum terrarum in regionibus ad solis potestatem temperari. Quapropter illi quasi vim inferre Naturæ videntur, qui in loco aliquo boreali ac nimis frigido omnia sine discrimine, quæ in calidissimis locis solent sua sponte tantum provenire, arte quadam, quæ tamen sæpe fallit, tam coacervare quam conservare in longum tempus se posse arbitrantur.

XXIX.

SOLVM A SOLE.

Quodq; suo locuples est munere, pluribus orbum,
(Tàm varium Solis vis facit alma) solum.

ADMIRATIONE *profecto non caret, quod in tam diligenti alioquin investigatione omnium rerum Naturalium, cum tot navigationibus ac peregrinationibus universi ferme anguli orbis terrarum excutiantur, nihil adhuc certi tamen nobis constet de arbore Thuris, quemadmodum quoq; Myrrhæ. Quod etiam Plinius affirmat lib. XII. cap. XIIII. Quidam litteris prodiderunt in Arabia nasci, loco Saba dicto, unde Virgilius I. Georg.*

India mittit Ebur, molles sua Thura Sabæi.

Hujus vero arboris Gummi dicitur esse inodorum, nisi extillans à sole vel igne incalescat, quo modo etiam adhuc in acerra sive thuribulo suffiri solet. Ad eundem modum, nisi orationibus ac precibus, & reliquis universis piis ac religiosis exercitationibus animum nostrum sine omni fuco ac simulatione (quæ inprimis Deo displicent) crebro incitemus ac inflammemus, odorem suavem & fragrantem bonorum ac laudabilium operum nunquam edere possumus. Sic Aromata ac potissimum Thura igni imposita, hieroglyphice (ut inquit Pierius libro XLVI.) orationem spiritualis doctrinæ significant. Et Goropius Becanus in suo Vertumno prolixe admodum declarat, apud priscos sacrorum antistites, Thus fuisse caritatis amorisq; tesseram. Hanc similitudinem quoq; exponit D. Augustinus in libello, cujus titulus Speculum peccatorum, *hisce verbis. Ut Thus non redolet nisi ponatur in igne, nec virtus Sinapis sentitur, nisi conteratur in lapide; ita nulla scripturæ sacræ sententia vim suam declarat, nisi cocta in corde.*

FRA-

XXX.

FRAGRAT ADUSTUM.

Thura inodora manent, nisi sole vel igne calescant:
Sic bene quo fragret, cor prece adure pia.

Occasio-

OCCASIONEM *huic symbolo præbuit fabula illa poëtica de Amygdalo arbore, quam talem veteres mythologi finxerunt. Cum Phyllis hospitio recepisset Demophoontem exulem ac vagabundum, amore ipsius capta maritum sibi elegit. Hic paulo post coactus peregre abire ad expedienda sua quædam negotia, certo promisit intra unum mensem se rediturum esse, at cum insuper adhuc alios tres menses reversionem suam distulisset, Phyllis tam longæ moræ impatiens, (cum, secundum Ovidium, credula res amor sit) ac se delusam ab ipso suspicata, cum antea epistolam quandam ad ipsum conscripsisset, sibi ipsi mortem conscivit, eamq́ postea in Amygdalũ aridam conversam fabulæ fingunt. Cumq́ Demophoon tandem reversus, ac de tam funesto casu certior redditus, subito ad arborem venisset illamq́ complexus esset, ajunt in signum læticiæ eam cœpisse virescere ac florere. Additus est Turtur in trunco sedens, qui & ipse castitatis & constantis amoris typus habetur. Apparet autem hoc symbolum eo venustius, quod hemistichium appositum sit desumtum ex Epistola ipsius Demophoontis à Sabino poëta vel alio composita instar responsionis ad Phyllidis Ovidianam. Quo mythologicè voluerunt poetæ commendare constantiam, amorem & prioris vitæ memoriam stabilem, in marito superstite erga conjugem defunctam, & contra. Hinc Nutrix apud Senecam:* Amor perennis conjugis cassæ manet. *Alibi adjectum legitur eodem sensu,* OMNIA NON ANIMUM, *aut* PECTORE VEL IMO LATET.

XXXI.

NEC DUM CESSAT AMOR.

Omnia cum rapiat mors, non extinguit amorem,
Quo devincta sibi est usq; marita fides.

VItis *avulsa ab ulmo, qua antea sustinebatur, & umbra frondium ipsius non parum recreabatur, humi jam prostrata sine adminiculo isto fructus maturos producere nequit. Notus enim est Iuvenalis versus:*

Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.

Et referuntur à Mario Victorino & Terentiano versus veteris poëtæ Sereni:

Si qua flagella jugas ita juga,
Vitis & ulmus uti simul eant.

Hoc quidem Emblemate significatur in omnibus rebus semper unum indigere alterius ope ac auxilio. Quod quidem potissimum locum habet inter probos & pios homines, in quibus charitas omnia præstat & implet. Quod eleganti admodum similitudine D. Chrysostomus in Matthæum Homilia LXXIX. explicat, quando ait: Si in rebus secularibus nemo sibi vivit solus, sicuti opifex, miles, agricola, mercator, ad communem usum proximi omnia conferunt; multo magis in spiritualibus hoc faciendum. hæc enim maximè vita est, aliis prodesse. Nam qui sibi vivit, cæteros negligens, & vita ejus supervacua est, & ipse superfluus homo generis nostri. Ideo quoq; ratione & oratione nos ornavit DEUS, *mentem & ingenium concessit, manus, pedes, vires corporis dedit, ut his omnibus & nos & proximum juvemus. Hæc ille. Quod unico versu D. Nazianzenus complexus est.*

Ἀλλήλοισι χέρες τε καὶ οὔατα καὶ πόδες ἐσμέν.

Vnde etiam Platoni dicuntur homines ζῶα πολιτικὰ, *id est, animalia civilia & ad societatem nata, quandoquidem sola vivere sine mutuo auxilio non possunt. Vnde etiam proverbium vulgare natum,* UNUS HOMO, NULLUS HOMO.

OPIS INDIGA.

Stratus humi absentem palmes sterilescit ob ulmum.
Indiget alterius quilibet auxilio.

DE *vehementi ac continuo attritu lignorum ignem tandem excitantium ita ſcribit Plinius lib. XVI. cap. XL. Calidæ ſunt & morus, laurus, hedera, ac omnes ex quibus igniaria fiunt. Exploratorum hoc uſus in caſtris paſtorumq́ recepit, quorum ad excudendum, vel, ut alii legunt, excutiendum ignem, non ſemper lapidis occaſio eſt. Teritur ergo lignum ligno, ignemq́ concipit attritu, excipiente materia aridi fomitis, fungi vel foliorum facilime concipientium. Sed nihil hedera præſtantius quæ teratur, lauro quæ terat. Hæc ille; & rem ſimiliter confirmat Seneca lib. II. Natural. c. XXII. Duos tamen bacillos lauri hoc etiam præſtare experientia teſtatur, & qui de Indiis ſcripſerunt, idem adhuc cum aliis lignis calidioribus ibidem fieri perhibent. Hoc vero inventum, ut alia multa, Mercurio tribuit hymnus græcus ad ipſum ſcriptus, qui Homeri eſſe putatur. Sic etiam arboribus ſylvarum ventorum vi inter ſe colliſis ignis elicitur, vnde Lucretius lib. V.*

> Exprimitur validis extritus viribus ignis,
> Et micat interdum flammai fervidus ardor,
> Mutua dum inter ſe rami ſtirpesq; teruntur.

Non aliter ex potentiorum diſſenſione & ira ſemper graviora quàm aliàs pericula oriri certum eſt, unde Guilhelmus Paradinus (ex quo hæc deſumſimus,) proverbium alterum quoq; allegat, Dura duris non quadrare in opere ſartorio. Alibi legitur, FLAMMA EST RECLUSA TERENDO. *Apud Paradinum vero habetur,* FLAMMESCIT UTERQUE.

XXXIII.

VIM EX VI.

Damna dat atq; facit vis vi collisa potentum:
Ramorum attritu ut flamma resultat edax.

VLMUM *proceram arborem vitibus ſolere adjũgi, & olim uſitatum fuit, & nunc etiam ubique in Italia, præſertim in Campania felici circa Neapolim, fieri conſuevit. Quamvis vero hæc ſenio jam arefacta, & vigore priſtino deſtituta, nihilo minus tamen vitem retinet, ac ſuſtentat, non aliter ac antea creſcens & vireſcens factitare ſolebat. Ita etiam amici nobis comparandi, qui nec rebus adverſis, nec temporum diuturnitate, neque locorum diſtantia, vel ulla denique re à nobis temere deſciſcant, & nos amare deſinant. Quod Phocion ille ſapiens Græcus apud Stobæum nos facere jubet,* ζητεῖν, *inquit,* δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, *Id eſt, Quærendos eſſe virum & liberos & amicos, qui ad exitum vitæ usque tales permaneant. Quæ omnia eruditiſſimus Alciatus in ſuis Emblematis ex græco Epigrammate convertens ad hunc modum expoſuit.*

Arentem ſenio, nudam quoque frondibus ulmum
  Complexa eſt viridi vitis opaca coma.
Agnoſcitque vices naturæ, & grata parenti,
  Officii reddit mutua jura ſuo.
Exemploque monet, tales nos quærere amicos
  Quos neque disjungat fœdere ſumma dies.

Quo ſpectare quoq; videntur Catulliani verſus nuptiales.

Ut vidua in nudo vitis quæ naſcitur arvo,
Nunquam ſe extollit, nunquam mitem educat uvam.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci.
At ſi forte eadem eſt ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere juvenci.

In aliis additur eodem ſenſu, ET ARIDA TECUM.

AMI-

XXXIV.

AMICUS POST MORTEM.

Quamlibet arenti vitis tamen hæret in ulmo:
Sic quoque post mortem verus amicus amat.

XXXV.

LAURUM *custodiæ quoque ac incolumitatis esse symbolum ex Proclo tradit Pierius, unde apud veteres tutelæ caussa sata prope ædes vel illis affixa fuit, quod etiam Ovidius testatur, cum dicit,*

Postibus Augustis eadem fidissima custos.

Eamq́ insuper non lædi à fulmine, Plinio etiam astipulante, vetustas credidit. Vnde Tiberius Imperator Romanus tempestates & coruscationes nimium expavescens, cœlo turbido lauream sibi solitus est imponere, non aliter ac Augustus ante ipsum nescio qua superstitione, ex vituli marini pelle in eundem finem cingulum gestare consuevit. Herodianus quoq́ scribit lib. I. in maxima peste, consulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum istarum in locum, cui nomen Laurentum, secessisse, quod beneficio harum arborum se à contagio immunem fore speraret. Sed & hæc & multa alia nō cuivis nota de Lauru admodum poeticè disserit Passeratius in Kal. Ian. Ad eundem modum, virtus, cuius omnis laus in actione posita est, (secundum Ciceronem) per se munita ab omnibus non solum vitiis, sed aliis rebus adversis, semper illæsa ac integra durare solet, aliisq́ universis commoditatibus est præferenda. Vnde Horatius carm. lib. III. ode II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit, aut ponit secures,
Arbitrio popularis auræ, &c.

INTA-

XXXV.

INTACTA VIRTUS.

Sic illæsa malis constat pulcherrima virtus:
Laurus ut est diris integra fulminibus.

 Excellen-

EXCELLENTISS. *ac peritiſsimus Medicus D. Proſper Alpinus, qui octo annis in Aegypto Medicinam feliciter exercuit, & nunc magna cum laude Venetiis artem eandem factitat, veram Balſami deſcriptionem & locum natalem in ſuo præclaro libro de plantis Aegypti, & peculiari dialogo de Balſamo edito, unà cum ejus icone, primus ut puto hisce temporibus nobis cum magna utilitate exhibuit, manifeſteque oſtendit, hunc fruticem in Arabia felici proprie nunc etiam naſci, ac inde in Aegyptum ac Iudæam ſemper translatum eſſe, ac ita qui velint, legitimum nanciſci & habere æquo precio poſſe. Ex hoc frutice liquor iſte nobiliſs. (cujus portiunculam quoque ad nos mittere dignatus eſt) vulnerato vel ſcarificato cortice in æſtate deſtillat, & hodie etiam in Aegypto illius magnus uſus eſt ad omnia vulnera ac ulcera difficilia ac ſordida, aliosque plures ejusmodi affectus. Docemur autem hoc Emblemate de mutua inter homines præſtanda benevolentia ac promta opera, etiamſi interdum aliquid propterea laborum & moleſtiarum ſit ſuſcipiendum. Nihil enim (ut Cicero lib. I. de Natura Deorum tradit) bonitate ac beneficentia eſt melius aut præſtantius. Quod quidem S. Paulus multo efficacius ac verius in Epiſtola ad Coloſſ. cap. III. monet,* ἐνδύσασθε *inquiens* σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, μακροθυμίαν, πρᾳότητα, *id eſt, induite viſcera commiſerationis, benignitatem, animi humilitatem, lenitatem, clementiam. Et multo ante per prophetam Zachariam mandavit Deus:* ἔλεος καὶ οἰκτιρμοὺς ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

XXXVI.

VULNERE VULNERA SANO.

Dic age cùm proprio tua vulnere vulnera ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

XXXVII.

VITIS *lauro fulta, rectius fructus suos ad maturitatem hoc modo producere potest, quamvis laurus ipsa quoque non parum utilitatis hominibus præbeat, atque ita utraque stirps non sibi sed aliis hanc quasi operam mutuam tradat. Quapropter nos quoq;, quibus proprie humanitatis virtus competit, cuncta nostra consilia, ac universas actiones eò semper dirigere debemus, ut non solum nobis sed aliis quoque prodesse poßimus. Nihil enim melius neque præstantius bonitate ac beneficentia, ut in priore symbolo quoq; ex Cicerone retulimus. Ex quo etiam apud eundem autorem altera præclara sententia, desumta ex epistola Platonis ad Archytam, lib. I. de Officiis legitur: Non nobis solum nati sumus, ortusq; nostri partem patria, partem parentes, parem amici vendicant. Et quæ sequuntur. Similiaque apud eundem reperias etiam in lib. de amicitia & alibi. Præclarè itidem Vlpianus IC. scripsit, non tantum parenti suo quemque nasci, cujus esse dicitur, verum etiam Reip. Hæc igitur ad varia officia mortalium sibi mutuo inservientium referri possunt: pertinentq; huc omnia, quæ de* CHARITATE *ac amore tam sacræ quàm profanæ nobis litteræ proponunt.*

XXXVII.

SIC VOS NON VOBIS.

Pingitur in lauri vitis cur ſtipite nixa?
Sæpe etiam docti munere dives eget.

XXXVIII.

EXPRIMITUR *hac pictura Pinus in Oleam inserta, circa quam duo serpentes circumvolvuntur, non aliter ac in Caduceo Mercurii depingi solent. Olea itaq; consecrata Minervæ sive Palladi Iovis filiæ, (ut poetæ allegoricè fabulantur,) tanquã sapientiæ præsidi dicitur. Mercurius vero ipse quoq; Iovis filius, actionibus ingeniosis ac laudabilibus præesse perhibetur. Voluit autem doctissimus Ioannes Baptista Pigna, (quemadmodum Hieronymus Ruscellus in suis Italicis symbolis refert) hac inventione ingeniosa uti, posteaquam summa cum laude diu in Academia Ferrariensi publice bonas Artes docuisset, ac tandem totum sese tradidisset Duci Ferrariæ, cum quo à pueris fuerat educatus, ac deinceps principi isti in max. ac graviss. negotiis semper fidelem navasset operam. Hinc per Iovem voluit intelligere Deum Opt. Max. à cujus divino auxilio ac providentia sese totum pendere, illiq; omnia accepta referre ingenue fatetur. Per terrestrem vero Iovem ipsum Ducẽ Ferrariensem herum suum designare studuit, atq; ita hac duplici ope sperabat se ad utrumq; genus vitæ, theoricum nimirum, ut vulgo vocant, ac practicum aspirare posse, in quorum conjunctione legitima non dubitabat certò consistere, non solum secundum Peripateticos, sed etiam sacratiss. litteras, veram & absolutam hominis felicitatem. Inscriptio,* MODO JUPITER ADSIT, *Anchisis vox est apud Virgil. III. Aen.*

MODO

XXXVIII.

MODO IVPITER ASSIT.

Vt sapias rectè & facias, Deus efficit: Ejus
Auxilio plena lance beatus eris.

XXXIX.

INTER *plura genera vitium, refert Plinius lib. XIIII. cap. III. quoddam etiam peculiare reperiri, nullo plane indigens fulcro alterius arboris aut palis, sed quod ipsum sese sustineat, unde etiam à Græcis* ὀρθάμπελος, *id est, vitis recta nominatur. Strabo vero de mira vitis talis craßitie lib. II. & lib. XVII. ea scribit, quæ prope fidem communem superant. Hæc profecto imago est accommoda veræ* αὐταρκείας, *id est illius qui contentus est suis rebus suiq́ ingenii dotibus, neq́ ab aliis temere pendet. Quas maximas divitias certißimasq́ nominat Cicero in Paradoxis. Et Lucretius inquit:*

Divitiæ grandes homini sunt vivere parcè
Æquo animo. &c.

Quod multo rectius ac plenius D. Paulus paucis docet. ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας, *inquit,* ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας, *id est, Quæstus autem magnus est pietas cum animo sua sorte contento. Et Syracides cap. XL.* ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, *h. e. Vita operarii, cui quantum satis est suppetit, dulcis erit. Tam magni autem veterum nonnulli hanc* αὐτάρκειαν *fecere, ut teste Theodoreto in libro contra Græcos infideles sermone XI. in quo tractat de fine & judicio, in ea ultimum hominis quidam philosophi, autore Hecatæo, bonum statuerint. Quò pertinet etiam præclara sententia in Olympiis Pindarica hæc:* Ὑγίεντα δ' εἴτις ὄλβον ἄρδει, ἐξαρκέων κτεάτεσι, καὶ εὐλογίαν προστιθεὶς, μὴ ματεύσῃ θεὸς γενέσθαι, *id est, Sanam autem si quis opulentiam irriget, contentus iis quæ conquisivit, laudemq́ adjungens, ne quærat Deus fieri, vel ultra humanam sortem sese extollere.*

SE

XXXIX.

SE SUSTINET IPSA.

Vitis recta suo per se fulcimine nixa
Pingit eum, sua sors cui satis est, animum.

XL.

QUERCUS *glandibus fœcunda indicat primum sæculum frugale, & simplex, quod, ut Ovidius cecinit,* ——— vindice nullo
Sponte sua sine lege fidem, rectumq; colebat:

Quod inde aureum fuit nuncupatum. Adjungitur huic arbori palma sua sponte quoq; uberes adeo fructus ad usum hominum præbens. Ac sicuti hic duplex fructus illis felicibus temporibus absq; ullo labore quæsitus gratiss. passim mortalibus fuit cibus, ita etiam virtus ipsa ac honestas, quæ tum pleno, ut dicitur, gradu in terris florebat, animis eorum fuit alimentum suaviss. Descriptionem vero quatuor ætatum admodum luculentam, qui volet, legere poterit apud Ovidium lib. I. Metamorphos. Itemq; apud Hesiodum lib. I. ἔργων καὶ ἡμερ. *Quemadmodum vero omnes probi ac virtutis amantes tale sæculum quidem summopere exoptant, ita sperare vel expectare in posterum haud licet: de quo multorum etiã quærelæ extant, & apud Senecã in Tragœdia Thyeste Chorus exclamat.* ——— in nos ætas
Ultima venit. ô nos dura
Sorte creatos! ———

Quod nostro huic calamitosiss. tempori multo rectius convenit.

Alii sacratiorem inde sensum eliciunt, quod nimirum post originalem justitiam lapsu primorum parentum amissam, in hoc mundo non liceat amplius sperare perfectionem absolutam & aureum seculum, sed istud nobis partum à CHRISTO *unico nostro salvatore ac redemptore in altera vita æterna esse quærendum ac certo expectandum, ita tamen ut in hoc quoq; mundo, diuina adjuvante gratia, aliquem illius gustum ac sensum habere incipiamus.*

XL.

SPERARE NE-FAS.

Aurea in hoc frustra speramus sæcula mundo,
Alterius sæcli quæ dabit ille Pater.

XLI.

MANUS hominis spinosissimum fruticem Rhamnum temere contrectans, ac inde seipsam vulnerans, indicat curiositatem sive πολυπραγμοσύνην (quam Plutarchus in tractatu de illa scripto definit φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, id est, studium cognoscendi aliena mala) non solum inutilem sed etiam sæpenumero detrimentosam esse, cum homines in aliena semper inquirere, & quæ non sui sunt officii cum magno suo damno peragere volunt. Vnde etiam recte Plautus in Sticho dixit, neminem esse curiosum quin sit malevolus: & Menandri præclara est sententia,

> Τὸ πολλὰ πράττειν καὶ λύπας πολλὰς ἔχει,
> Multa facere & molestias multas continet.

Plato etiam in duobus versari justitiam adserit, τὰ αὑτοῦ πράττειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, & ipse Apostolus ad Thess. hoc confirmat, dum quemq; vult ἡσυχάζειν καὶ τὰ ἴδια πράττειν.

Potest idem quoq; referri ad alias res periculorum & molestiarum plenas, quibus si frui cupiamus, multa nobis discrimina sint subeunda. Aliud Epicteti est generalius dictum, qui reliqua philosophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ institutionem pertinent, duobus verbis complecti voluit, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, Sustine & abstine. De quo vide plura apud Gellium Atticarum noctium lib. XVII. cap. XIX.

Ac D. Chrysostomus Homilia XLV. in S. Matthæum ad voluptates hujus sæculi hoc symbolum accommodat. Quemadmodum, inquit, acuti vepres undecunq; tanguntur ac constringuntur, manus cruentant, eodem modo deliciæ, pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus similiter membris officiunt, &c. Scitè etiam Salomon proverb. XXVI. Spina condita in manu ebrii, sententia est in ore stulti.

SUSTI-

XLI.

SVSTINE VEL ABSTINE.

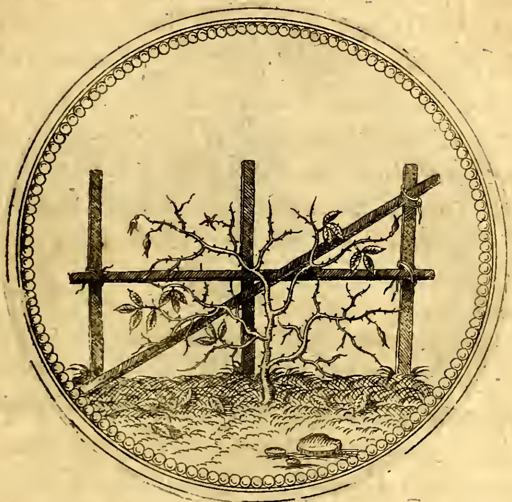
Carpere parce meas frondes, qui ſingula carpis,
Vulneret audaces ne tibi ſpina manus.

ROSAE frutex hyberno tempore, quasi aridus spinisque solummodo horridus, carens foliis ac floribus negligitur prorsus, vel etiam pedibus conculcatur. Primo tamen veris tempore vix depulso frigore hyberno, beneficio mitioris ac temperatioris aëris rursum revirescere & rosas protrudere, antea ab omnibus neglectus, incipit. Non aliter sæpe virtuti primum sese exerenti ac primum emergenti, quæ quidem crebrius quàm matura ac omnibus numeris absoluta invidiæ stimulis est exposita, insidias struere, ac quasi adhuc in herba versantem suffocare homines mali ac invidi conantur. Vnde sæpenumero quidam in primis suæ ætatis annis vivacitatem ingenii & laudabilem industriam ad omnia honesta præ se ferentes invidia ac malevolentia aliorum, quasi frigore hyberno non parum retardantur ac impediuntur, ne scilicet plenam de se spem conceptam tempestive adimplere possint. Non raro tamen rursum divino inprimis adjuti auxilio, tanquam aura clementiore conservati ac excitati rursum repullulant, & ad frugem optatam tandem perveniunt. Quod egregium exemplum merito omnes ingenui adolescentes, ad præclaras virtutis actiones cupide aspirantes, ante oculos continuo habere, nec ullo modo à recto tramite abduci, sed potius fructus laudabiles suorum laborum suo tempore proferre debent. Alibi additur, NON SEMPER NEGLECTA.

NEGLE-

XLII.

NEGLECTA VIRESCUNT.

Emergens virtus nova spernitur, ut rosa brumâ:
Expecta: Flores fota calore feret.

Desumtum

DESUMTUM *est hoc symbolum ex eruditiss. Emblematis Adriani Iunii; cujus hæc est interpretatio. Nux pinea, quæ olim Cybelæ fuit sacrata, colliculis quibusdam inæqualis ac aspera, miræque duritiæ est, quæ vix ignis vi reserari potest: intus vero nuclei dulces latitant, non parum ad alimentum ac diversos hominum morbos utiles. Sic ad virtutem & honestatem ac laudabiles actiones non nisi per labores ac varias difficultates perveniri potest, at postea sequuntur suaviss. fructus. Quæ omnia Hesiodus paucis versibus ita eleganter complexus est, ut & Socrates eos commendet apud Xenophontem lib. II.* ἀπομνημον. *& Ciceroni quoque vehementer placuerint, ideoque lib. VI. Epistolarum familiarium ad Leptam, monuerit amicum suum, ut filium ipsius jubeat Hesiodea ista ediscere, semperque habere in ore:*

> Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
> Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
> Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
> Ῥηϊδίη δήπειτα πέλει, χαλεπήπερ ἐοῦσα.

Quos Erasmus satis eleganter vertit in latinam linguam, in Adag.

Simonides etiam apud Clementem Alexandrinum lib. IV. Stromatum, habitare virtutem δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, *id est, in rupibus difficilimis, dixit. Ac Ovidii est præclarus versus.*

> Gloria difficili parta labore venit.

Pertinet autem huc omnino proverbialis Plauti sententia: Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem. *Poterit cum Hieronymo forsan & sic accipi: Qui quærit animi pabulum in arcanis litteris, scrutetur sub allegoriæ involucro conditum mysterium.*

NISI

XLIII.

NISI FREGERIS, HAUD LICET ESSE.

Ardua vallatur duris sapientia scrupis:
Dulcibus ast eadem fructibus illa scatet.

XLIV.

FRUCTUS *arboris Perseæ formam cordis repræsentare, folium autem cum lingua similitudinem habere, Plutarchus quoque in libello de Iside & Osiride notavit, cum in Aegypto Harpocrati hæc arbor fuerit dicata, cujus veteres mentionem fecerint; & inter recentiores Carolus Clusius in suis observationibus Hispanicis diligenter descripsit ac delineavit. Plinius tamen cum Persico arbore (cujus forsitan nonnihil congener est, specie autem differt) videtur quodammodo confundere. Docemur hoc symbolo, veritatis orationem debere esse simplicissimam, ac undique sibi constare. unde Germanis proverbium quoque adhuc frequens est, volentibus Cor & linguam oportere unum idemque esse. Quod utinam hodie, quoniam*

Candor in hoc ævo res intermortua pæne est,

plures diligentius observarent, cum profecto, secundum B. Nazianzeni dictum graviss. πᾶν ὃ προσποιητὸν οὐδὲ μόνιμόν ἐστι, *id est, nihil simulatum possit esse diuturnum. Videmus autem & quotidie experimur, potius jam nimis vere in multos convenire istud Ciceronis, in quadam Epistola ad Quintum fratrem, dictum, ubi ait: Multis simulationum involucris tegitur & quasi velis quibusdam obtenditur uniuscujusque natura: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur: lingua autem sæpiss. Definit vero idem Cicero Veritatem libro II. de inventione, per quam immutata ea quæ sunt, aut ante fuerunt, aut futura sunt, dicuntur. Ad veritatem autem amplectendam Sophoclis est egregia cohortatio.*

Θάρσει, λέγων τἀληθὲς, οὐ σφαλῇ ποτε.

Bono sis animo, vera dicendo nunquam erraveris.

CON-

CONCORDIA
CORDIS ET ORIS.

Perſea fert cordis fructus, folia æmula linguæ:
O utinam in cunctis hæc bene juncta forent!

XLV.

ALCIATI *hoc est symbolum, quod Petrus Crinitus de honesta disciplina lib. II. cap. XIV. longe ante ipsum in hunc mundum exposuit. Sata est olim Cucurbita juxta Pinum arborem procerissimam. Cum vero multis pluviis ac cœli temperamento hæc plurimum crevisset, lascivire cœpit & ramulos audacius porrigere, jamq; in pinum serpebat & in suos ramos audebat frondes involvere, prægrandia sua poma ac virescentia ostentans. Tanto itaque fastu ac insolentia intumuit, ut pinum ipsam ausa sit hoc pacto aggredi. Et vides ait, ut te jam supero, utq; foliis ac virore præsto. Tum pinus, quæ senili prudentia præstabat, nihil mirata est cucurbitæ insolentis audaciam, sed respondit: Ego vero hic multos calores & hyemes, variasque temporis adversitates pertuli, adhuc tamen integra consisto; tu vero ad primos rigores minus habebis audaciæ. nam frondes concident, & virescere desines. Hunc apologum integrum placuit huc afferre, quãdoquidem opt. in omnis generis ardeliones & agyrtas, & avaros audacesq; Empiricos nostrorum temporum convenit, qui si quando nescio quam momentaneam gloriam ac felicitatem suis fraudibus ac ostentationibus conquisiverint, quibus etiam probis & doctis viris audacter insultare non erubescunt, paulo post tamen ubi seriò aliquid tractare coguntur, & ad rem ipsam perventum est, concidunt ac tãquam fumi venditores ipso fumo pereunt. In illos Plauti illud in Pseudolo congruit:*

Quasi solstitialis herba paulisper fui,
Repente exortus sum, repente occidi.

Alibi apponitur, BREVIS HÆC EST GLORIA, *vel ex Martiale,* IMMODICIS BREVIS EST ÆTAS.

CITO

XLV.

CITO NATA CITO PEREUNT.

Quid certat tarda citò nata cucurbita pino?
Interitu celeri, quæ citò nata, cadunt.

CANTHARI *ac scarabei & hujus generis insecta plurima ita fœtoribus ac sordibus, ex quibus originem duxerunt, delectantur, ac illis sustentantur, ut contrà odorum suavitate planè exanimentur ac pereant. Ideoque Rosis insidentes scarabei vel cantharides torpescere, vel tandem emori dicuntur. Ad hunc modum molles ac effœminatos in suis voluptatibus ac deliciis, quæ non solum corpori, sed menti quoq; obsunt, plurimumq; nocent, paulatim contabescere ac tandem illicito luxui interitu suo meritas pœnas luere constat. Quod Claudianus lib. II. ad Stiliconem egregie explicavit, versibus, qui sunt omnibus notissimi:*

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper &c.

Silius quoq; Italicus breviter hæc exposuit.

Adspice late
Florentes quondam luxus quas verterit urbes.
Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas.

Pierius in suis Hieroglyphicis refert, Hannibali alioqui duro, sed ob Capuanas delicias tandem effœminato, non abs re scutum debuisse offerri, in cujus medio Scarabeus fuisset depictus, quem undiq; rosarum serta ambirent, significatione eadem, quam hoc symbolo exprimere voluimus. Hinc prudenter Musonius elegit potius νοσῆσαι, ἢ τρυφῆσαι. τὸ μὲν γὰρ, *ait*, νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα. τὸ δὲ τρυφᾶν ἄμφω διαφθείρει, ψυχήν τε καὶ σῶμα: *Morbus corpori solum nocet: at luxuria utrumq; corrumpit, & animam & corpus.*

TVRPIBVS EXI-TIUM.

Cantharidum rosa mors. Sic luxus deliciæq́ꝫ
Enervant animos eripiuntque virûm.

Desumtum

DESUMTUM *est hoc symbolum ex Horatii versibus,*

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Monemur autem hîc inprimis, vino esse sobrie ac ἐπιςαμένως, *(ut loquitur Theognis) utendum, ad virium debilitatarũ recreationem & laeticiam quidem, sed non ad ebrietatem, quod etiam ubique in sacris litteris serio nobis proponitur ac explicatur. Vnde D. Basilius in sua luculenta quadam de Ebrietate oratione, hanc non immerito vocat* ἀκρόπολιν, *id est, arcem omnium flagitiorum. & Athenaeus lib. X.* μητρόπολιν πάντων τῶν δεινῶν. *Quod ut ubique hominibus inculcatur: ita certe deplorandum est, nihilominus hoc vitium maximè detestandum adhuc esse non solum nimis commune, sed apud multos ferme haberi virtutis loco, cui etiam praemia proponantur, ut olim ab Alexandro M. & Mithridate factum accepimus, iis qui plurimum biberint. Explicat autem adhuc melius hoc symbolum carmen quoddam in Microcosmo, libello elegantißimo nuper impresso Antuerpiae, hisce versibus:*

Tres vitis profert uvas, tria pocula mensae,
Si circumspicias, apposita esse vides.
Muta tribus vicibus docet haec pictura bibendum:
Scilicet ut sedent pocula prima sitim,
Altera rancorem crudo de pectore pellant,
Firma valetudo quo tua membra beet;
Tertia sed misce tibi pocula propter amicos,
Inter quos maneant gordia vincla decet.

Eubuli autem Graeci Comici in eandem fere sententiam versus latinè vertit Henr. Stephanus.

SIT MODUS IN REBUS.

Sit tibi, ne noceat, vini moderatior usus:
Prima sitim, curas altera pocla levent.

SCIPIO *reversus ex Africa, & primus triumphaturus de Hannibale, jussit ut milites octavæ legionis, qui primi etiam castra Carthaginensium oppugnaverant, ac Ducis eorum insignia abstulerant, non solum die triumphali manu gestarent fasciculum rosarum, sed inposterum quoque in clypeis similiter depictas rosas usurparent. Posterior quoq; Scipio post expugnationem & destructionem ultimam potentissimæ urbis Carthaginis, voluit milites undecimæ legionis, qui etiam ipsi ante alios omnes muros conscendissent, easdem Rosas in suis armis & scutis gestare, atque hoc modo cum ipsius Scipionis curru triumphali undique rosis similiter exornato urbem ingredi. Sic apud Homerum legitur Achillis scutum rosis fuisse insignitum, nec non cassides Hectoris atq; Aeneæ. Rosæ itaq; hoc loco nondum plane maturæ ac apertæ indicant allegorice juvenilis animi, heroica virtute prædití in principe expectationem singularem, qui ratione ætatis sua consilia ac facta nondum omnibus potest probare nec cũctis innotescere. Additur autem supra rosarum fruticem in regione cœlesti signum Arietis, quod veris tempus amœnum nobis solet adducere, & illi quasi præesse, quo tempore Rosæ maxime florent, & ob suaviss. odorem inprimis expetuntur. Non igitur sine ratione hoc symbolo uti in sua juventute Virginius Vrsinus filius Pauli Iordani, eoq; innuere voluit, magnam spem se collocare in benevolentia ac gratia sui avunculi Cosmi Medicis Magni Ducis Hetruriæ, cui Arietis signum, ut etiam Augusto Cæsari, fuit in horoscopo.*

BENE-

XLVIII.
BENEVOLUS ATQUE BENIGNUS.

Qui semiclauso connivent germine flores,
Dilatati, aries quando favebit, erunt.

EST egregia quædam planta admiratione sane digna, ante paucos annos inter exoticas ad nos quoque allata, quæ ubique jam in hortis colitur, quam Chrysanthemum Peruvianum à loco natali, à forma plantam maximam, Florem solis vero propter effectum & similitudinem, nominant: quidam Bellionem Plinii esse opinãtur, incerta tamen (meo judicio) conjectura. Hæc intra sex vel ad summum septem mensium spacium, ex quo terræ semen ipsius est mandatum, eo pervenire solet magnitudinis, ut humani brachii crassitiem, & altitudinem duodecim vel plurium cubitorum excedat. Quemadmodum verò florum densitate ac multiplici foliorum numero Pæoniæ nonnihil cedit, ita seminũ copia, quibus altera caret, hanc longe superat. nam eorum ultra mille in uno cippo numeravimus. Cum itaq; hic flos etiam solem semper respiciat, adq; ejus radios sese plurimum pandat, & superiora semper respiciat, decet nos etiam multò magis ad verum datorem & largitorem omnium bonorum ἐπουράνιον *continuè oculos mentis attollere, nec terrenis, caducis ac voluptariis bonis quasi humi jacentes semper inhiare: ostendentes, secundum Platonem quoq;, nos esse cœlestes plantas. Genuæ in palatio Frãcisci Leccani aliud symbolum pulcherrimum huic non dissimile legitur,* E COELIS LUX, EO INTUERE. *Sic Boeth: de consolatione.*

Quem, quia respicit omnia solus,
Verum possis dicere solem.

NON

XLIX.

NON INFERIORA SECUTUS.

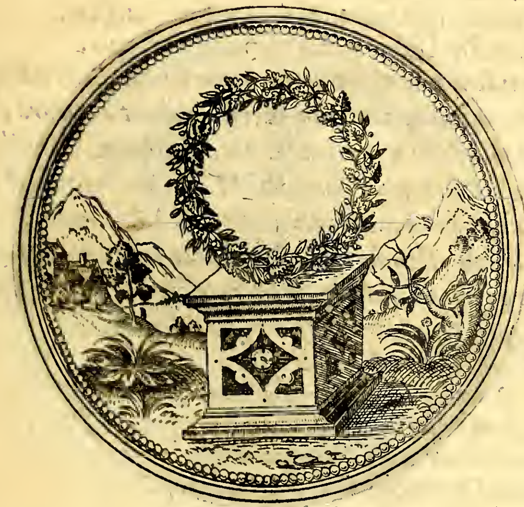

Solis ut hunc florem radiantia lumina versant;
Dirige sic mentem Christe benigne meam.

SERTUM *vel corolla ex triplici genere ramusculorum, nimirum ex Lauro, Quercu & Olea contexta, ac cuidam sacræ Aræ imposita consecrataque, allegorice nos monet ut harum arborum naturam ac proprietatem imitemur, & secundum mysticum earum sensum vitam nostram universam integritati ac pietati consecremus. Per Laurum enim Apollini dicatam, studium prudentiæ & rerum caussas investigandi intelligimus, unde Dionysius μαντικὸν φυτὸν, id est, arborem vaticinatricem vocat, in quem finem Lauro propter singularem doctrinam poëtæ coronabantur. nam à fulmine id est temeritate & ignorantia immunis esse putabatur. Quercus vero Iovi sacra fuit tanquam prima arborum, ac propter incorruptam ipsius materiam, & diu durabilem, fortitudinem ac constantiam animi exprimit, quibus contra sensuum aberrationes ac illecebrarum fortuitarum insidias nos munire debemus. Oleam denique Palladi attributam, pacis esse symbolum non solum Græcorum μυθολογίαι & nummi antiquorum plurimi testantur, sed etiam sacræ litteræ passim indicant. Post diluvium enim à Noë Columba emissa ex Arca, ac celeriter reversa surculum Oleæ attulit, quo indicio Noë lætatus, sensit diluvii tempestatem jam sedatam, & terram rursum esse ab eluvie aquarum liberatam. Inscriptio est ex Horatii illo:*

——— Rex eris, ajunt,
Si rectè facies. *Quo & Ausonius allusit:*
Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit Rex.

SI RECTE FACIES.

E Lauro, Quercu atq; Olea duce digna corona,
Prudentem, fortem pacificumque decet.

ROSA *inter alios omnes flores, grata ac odorata, brevi quidem admodum tempore durat, sed rursum languescens ac exarescens perit. Similis planè ratio est hujus vitæ nostræ caducæ, fluxæ ac incertæ. Vnde ex recẽtioribus quidam recte cecinit,*

Ut rosa mane viget, tamen & mox vespere languet,
Sic modo qui fuimus, cras levis umbra sumus.

Quæ quidem ad cœlestem pulchritudinem illam nunquam pereuntem, animum nostrum merito debent excitare, ac ad perpetuam illius cõtemplationem nos assuefacere. Cum ibidem, (secundum S. Paulum I. Corinth. II.) ea præparaverit DEUS *diligentibus se, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, & in cor hominis non ascenderunt. Atq; hæc cupidissime expetenda, cæteris vero, si ita acciderit, moderate carendum esse indicant quoq; Gregorii Nazianzeni suavissimi versiculi.*

Θεοῦ μόνου θείων τε ἀπλήστως ἔχειν,
Ὅς τοῖς λαβοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται
Διψῶν τὸ διψᾶσθαι, ἀφθόνως ἀεὶ ῥέων.
Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν ἡσσώμενος.

Solum Deum & divina concupiscito,
Sumentibus qui & plura largiri solet,
Sitiens sitiri, semper affluens bonis.
In cæteris voto excidens modum obtine.

Hoc de omnibus floribus eleganter exposuit D. Chrysostomus Homilia in Genesin XLIII. hisce verbis. Quemadmodum floridum quoddam pratum varios & omnis generis flores exhibet; ita divina scriptura justorum virtutes nobis demonstrat, non ut illorum florum fragrantia brevi tempore fruamur, sed ut perpetuam inde utilitatem recipiamus, & eas in sinu mentis reponamus, ut per omne tempus, si volumus, eorum suaveolentia frui possimus.

ALITER COELESTIA DURANT.

Ah quàm forma rosas cito deficit inclyta pulchras!
Non ita cœlestis quas Paradisus habet.

LII.

VIRGA Aaronis, ut habetur Numer. cap. XVII. inter omnes alias virgas Principum Israël sola cœpit germinare ac virescere, ac flores amygdali protulit, indicans Leviticæ tribus electionē ad Sacerdotii dignitatem peculiarem, quoniam nulla alia tribus Israëlitica cum ea hac in parte conferri potuit, ut quæ præ aliis ad hanc dignitatem electa fuerit, quæve tanquam amygdalus inter arbores prima florem & fructum proferret, cæterisq; arboribus anteiret. Quam virgam ita floridam Iudaicus postea populus in suis nummis quos siclos vocarunt, designari curavit. Quod symbolum usurpare Adrianus sextus Pontifex Romanus, patria Trajectensis in Belgio oriundus ex familia Florentia non obscura, & hoc pacto ad familiæ cognomen alludere seq; præter suam aliorumq; spem ad tantum repente fastigium fuisse evectum, illo docere voluit. Nemini igitur desperandum, sed potius spei bonæ semper incumbendum. οὐδὲν γὰρ, *ait Chrysostom.* οὕτως τρέφει ψυχὴν, ὡς ἐλπὶς ἀγαθὴ, καὶ τὸ χρηστὰ προσδοκᾶν, *Nihil namq; adeo animum pascit, atq; bona spes, & boni exspectatio. Apud Gu. Paradinum aliud dictum est appositum, nimirū,* SEMINE AB ÆTHEREO, *Comprobans divinitus electam ac conservatam tribum Leviticam contra Dathan & Abiron factiosos, ac Aaronis sacerdotii divinique ministerii perturbatores.*

INSPERATA FLORUIT.

Floruit Aroni vi numinis arida virga.
Me quoq; florentem spes animosa facit.

PLUTARCHUS *in libello, quem inscripsit, πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελεῖτο, id est, de capienda ex inimicis utilitate, hoc symbolum docte admodum & eleganter hisce verbis interpretatur. Sicuti periti agricolæ rosas ac violas existimant se odoratiores ac meliores reddere, si allia ac cæpas juxta eas plantent, quod in ea excernatur, quicquid alioqui alimenti acerbi aut fœtidi illis inest: ita inimicus quoque excipiens invidiæ & malignitatis alterius ictus, benevolentiorem aliquem amicis secunda utentibus fortuna reddet atque commodiorem. Hucusque Plutarchus. Hæc quoque explicat doctissimus Costæus in II. libro de Natura plantarum cap. XLIII. quo in loco inquit: Sed & satione fœtidarum rerum prope flores, odore evadent suaviore, ut si allium prope rosam collocaveris. Cum enim simili omnia nutriantur, & ab allio, si quid terræ fœtidi inest, in suum trahatur alimentum, quod reliquum est purius remanet, idque in rosæ cedens nutrimentum, suavioris in ea & succi & odoris est caussa. Vt illud addam, calescere vi allii terram, propterea que & calidius & elaboratius esse quicquid in rosam perfertur. Rectè igitur Periandri illud huc referemus: ὅσῳ γὰρ ἂν φθονῇς, τοσούτῳ μειζόνων γίνῃ πρόξενος ἀγαθῶν τῷ φθονουμένῳ, Quo magis utique invidebis, tanto majorum fies caussa bonorum illi cui invides.*

LIII.

PER OPPOSITA

Livor iners ſtimulos generoſis mentibus addit;
Sic per fœda roſis allia creſcit odor.

HEDERA *vincire quasi quibusdam brachiis quicquid apprehenderit, arctißimeque continere solet. Vicißim ergo etiam murorũ rudera ea ita sustentantur, ne corruant, ac pariter quoq; ab illis conservatur ac erigitur, ut hac ratione neutrum sine altero poßit consistere. Qui profectò typus est veræ constantisq; amicitiæ, de qua inprimis Cicero aureolum libellum illum conscripsit. In quo inter alia plurima præclara dicta, etiam hæc commemorat: In amicitia & absentes adsunt, & egentes abundant, & imbecilli valent, & quod difficilius dictu est, mortui vivunt. Ac paulo post subjungit: Est enim amicus quidem tanquam alter idem. Lælius quoq; in fine ejusdem libelli commendans amicitiam, quæ fuit inter Scipionem & ipsum arctißima, tandem hæc addit: Mihi quidem Scipio, quanquam est subito ereptus, vivit tamen, semperq; vivet. Ac Seneca in Epistola LXVII. scribit: Nihil æque ægrum reficit sicuti amicorum affectus. Non video me mori cum illos superstites reliquero. puto, inquam, me victurum non cum illis sed per illos. Pulcrè Chrysost.* οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν τῆς ἀγάπης γλυκύτερον γένοιτο ἄν. τί γὰρ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; πόσην μὲν οὐκ ἂν ἐμποιήσειεν ἡδονὴν; πόσην δὲ ὠφέλειαν; πόσην δὲ ἀσφάλειαν; κἂν μυρίους θησαυροὺς εἴποις, οὐδὲν ἀντάξιον γνησίου φίλου: *Nihil enim, nihil dilectione queat existere jucundius: Quid enim non effecerit amicus verus? quam non voluptatem? quantam vero utilitatem? quantam securitatem? tametsi mille thesauros recenseas, nihil hoc ad verum amicum.*

LIIII.

SI VIVET VIVAM.

Muri hederam, hæc illos, alterno munere, firmant.
Hic typus expressus mutuæ amicitiæ est.

Nubeculæ

NUBECULÆ *mites & irriguæ pluviam suavem ac utilem super prata virescentia ac flosculorum variorum amœnitate undiq; referta leniter effundentes, vivifico illo ac suavi humore intra terræ viscera attracto, plurimum reficere & lætiora reddere solent: absq; illis vero, siccitate & squalore plane exarescunt. Vnde Propheta Ieremias cap. LI. Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cœlo. Et Epistola ad Hebræos cap. VI. Nam terra quæ imbrem sæpius in se venientem combiberit, & progenuerit herbam accommodam eis per quos colitur, recipit benedictionem à Deo. At quæ profert spinas ac tribulos, reproba est & maledictioni affinis, cujus exitus tendit ad exustionem. Similiter quoque viri docti & prudentes, multarum rerum peritia excellentes, dona sua à Deo ipsis concessa non invide occultant, sed divino inprimis auxilio adjuti de omnibus bene mereri, ac liberaliter scriptis dictisq; suis egregiis universis prodesse student, diligenter operam dantes, ne secundum sanctum vatem Davidem, sint tanquam γῆ ἄνυδρος, id est, terra sine aqua, aut, quemadmodum S. Iudas Apostolus loquitur, nubes sine aquis, sibi tantum viventes, sine ulla aliorum utilitate. Sic vir Dei S. Moses (ut est in ipsius Cantico Deuteronomii XXXII.) optat ut concrescat in pluviam doctrina sua, ac fluat ut ros eloquium ipsius, quasi imber super herbam, & tanquam stillæ super gramina.*

COELI BENEDICTIO DITAT.

Verna rigant pluviis languentes nubila flores,
Nos Pater, ætherii Flaminis imbre fove.

IN *agris lætioribus præq; ubertate nimia luxuriantibus, segetes interdum tanta fertilitate crescunt & augentur, ut nisi suo tempore nonnihil demetantur, & nimia copia illis detrahatur, seipsas suffocare, ablatis vero superfluis, multo quàm prius crescere uberius soleant. Non aliter quædam nimis ambitiosa ac felicia ingenia, plus quàm oportet sibi tribuentia, ac ideo omnia audacter ac præcipitanter agentia, sæpe seipsa evertunt ac consumunt: at si interdum falce moderationis ac humilitatis reprimantur ac castigentur, tum demum fructus maturiores ac præstantiores producere consueverunt; contrà præcocia & nimium luxuriantia ingenia sæpe in ipsa quasi herba suffocantur. Nam juxta Senecam, ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Quò pertinet D. Augustini dictum in Epistola I. ad Maced. Quædam acutiss. & excellentiss. ingenia tanto in majori errant, quanto confidentius tanquam suis viribus cucurrerint, nec suppliciter ac veraciter* DEUM, *ut viam sibi ostenderet, petiverint. Sed hæc de ingeniorum luxurie, quæ modum jam excessit, intelligimus. Ceteroquin vera est Ciceronis II. de Orat. sententia: Volo se efferat in adolescente fœcunditas: Nam facilius, sicut in vitibus revocantur ea, quæ se nimium profuderũt, quam si nihil valet materies, nova sarmenta cultura excitentur: Ita volo esse in adolescente, unde aliquid amputem. Non enim potest in eo succus esse diuturnus, quod nimis celeriter est maturitatem assecutum.*

SVRGET VBERIOR.

Luxuriem segetis castigat falce colonus.
Ingenium præcox reprime: sic sapies.

SPICÆ *jam maturæ inter duas manus niſi continuè fricentur ac valide exprimantur, grana frumenti in illis concluſa inde non poſſunt excuti vel recte colligi, quibus ita expreſsis convenientiſsimum illa alimentum generi humano præbent. Ita etiam quantumvis præclaræ cogitationes ac meditationes de rebus tam ſacris quam profanis, niſi ad actum, ut dici ſolet, traducantur, parum utiles eſſe ſolent. Vnde etiam Cicero I. De Officiis ait Virtutem omnem in actione poſitam eſſe, quod ſumſit ex luculenta de hac re diſputatione Ariſtotelis in X. Ethicorum Nicomach. Sane autem ſuccinctū eſt Plutarchi illud:* Ἀνδριάντα μὲν τὸ σχῆμα· ἄνδρα δὲ ἡ πρᾶξις κοσμεῖ; *Statuam figura, at virum decet actio. Nec minus illud Cyrilli:* οὐκ ἔνι ἐκ τοῦ παραχρῆμα λαμβάνειν τὰς ἀρετάς. σμικροῖς γὰρ τὰ μέγιστα πῶς ἄν τις ἕλοιτο πόνοισιν; *Non ita ſubito datur virtutem apiſci. Quo pacto nam quis maxima exiguo capiat labore? Nic. Reuſnerus, in II. parte ſuorum Imperat. ſymbolorum, ex D. Chryſoſtomo deſumtum attribuit FL. Valerio Conſtantio Imp. Rom: ejusmodi ſymbolum,* VIRTUS DUM PATITUR VINCIT. *Quod inprimis de Chriſtiana pietate ac virtute intelligēdum, quemadmodum præclare dicitur in Epiſtola ad Hebræos cap. XII.* πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης. ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς ἐγγεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης: *Omnis caſtigatio in præſens quidem non videtur eſſe gaudii, ſed moleſtiæ. At poſtea fructum tranquillum juſtitiæ reddit iis, qui per illam fuerint exercitati.*

LVII.

SIC VITAM INVENIES.

Spica attrita manu ſua grana effundit ad uſus:
Sic oſtende actu, quæ meditata tenes.

LVIII.

ACANTHUS *ea herba esse putatur, quam vulgo à similitudine foliorum cum pedibus ursinis, Brancam ursinam Italicam vocant, & apud nos quoq; hoc tempore excolitur. De qua Vitruvius lib. IV. cap. I. historiam refert ejusmodi: Virgo civis Corinthia jam matura nuptiis, implicata morbo discessit. Post ejus sepulturam, quibus ea viva delectabatur poculis, nutrix collecta & composita in calatho pertulit ad monumentum, & in summo collocavit, atque uti ea permanerent diutius sub divo, tegula texit. Is calathus fortuito super acanthi radicem fuerat collocatus. Interim pondere pressa radix acanthi media folia & cauliculos circa vernum tempus profudit, cujus cauliculi secundum latera crescentes, & ab angulis tegulæ ponderis necessitate expressi, flexiones in extremas partes volutarum facere sunt conati. Tunc Callimachus Statuarius præteriens hoc monumentum, animadvertit eum calathum, & circa foliorum nascentem teneritatem, delectatusq; genere & formæ novitate, ad id exemplar columnas apud Corinthios fecit. Hactenus Vitruvius. Vt igitur hæc herba melius crescit ac elegantius, si nonnihil prematur: sic etiam animus fortis & sua virtute invictus contra omnes insultus fortunæ, in adversis semper sese magis exerit, ac multo clarius omnibus conspiciendum præbet. Vnde Lucanus.*

——————serpens sitis, ardor arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris.
Lætius est quoties magno sibi constat honestum.

Camillus de Camillis in Italicis symbolis addidit, PRESSA TOLLITUR HUMO.

DEPRESSA RE-SURGIT.

Fortis ab adversis animus præclarior extat:
Pondere sic pressus surgit acanthus humo.

MILIO quandam peculiarem vim naturalem inesse constat, non solum longo tempore (propter suam siccitatem potissimum) seipsum, sed alia multa, quæ in illius acervis recōduntur, conservandi à corruptione ac putredine, qualia sunt Rhabarbarum, Camphora & similia non pauca. Typus certe valde appositus matronæ pudicissimæ, quæ semper castitatem, honestatem & omnem virtutem huic sexui convenientem & necessariam præ oculis habere, & nō solum sedulo curare debet, quo pacto seipsam, sed etiam omnes quæ illius fidei sunt commissæ ab omni labe & turpitudine integras ac inculpatas semper conservet. in quam vere illud Senecæ in Octavia competit,

> Probitas, fidesque, conjugis mores, pudor,
> Placeant marito. ————————

Ac secundum Aristotelem in Oeconomicis, non tantum nitor vestimentorum, nec excellentia formæ, nec auri multitudo ad laudem mulieris valet, quantum valet modestia in rebus, ac studium honeste decoreq; vivendi; similiaque de mulieris vero ornatu scripsit Phintys Callicratis filia Pythagorea, ut apud Stobæum legimus. Hoc igitur symbolum eam ob caussam sibi elegit usurpandum illustrissima Marchionis Vastii cōjunx Maria de Arragonia, specimen & imago certissima omnis honestatis, castitatis ac prudentiæ, quæ in hunc sexum potest cadere: de cujus laudibus plura, qui volet, legere poterit apud Paulum Iovium & alios scriptores Italicos passim in eorum scriptis. Alibi non minus elegans & vetus dictum additur, SERVATA VALEBUNT.

SER-

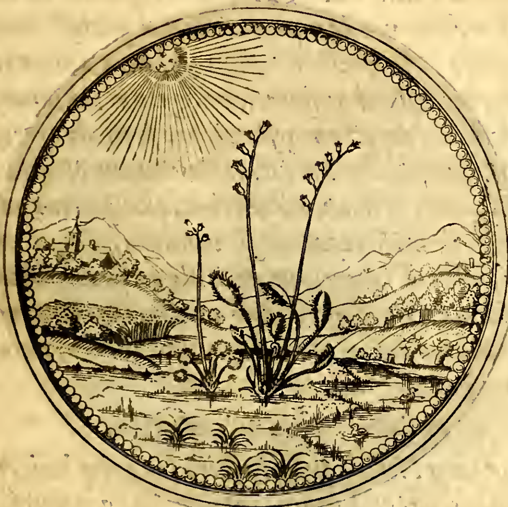
SERVARI ET SERVARE MEUM EST.

Seq; aliasq; pudens matrona à crimine servat:
Putrorem milium ceu procul esse facit.

NON *caret admiratione, parvulam hanc, at elegantem plantam plerunque sabulosis ac udis locis, interdum etiam umbrosis sylvis provenientem, & quæ cum capillaribus herbis magnam habet affinitatem, veteribus forsitan ignotam, ad multos morbos tamen efficacem, quantumvis etiam æstate ardentißimis solis radiis sit exposita; nunquam tamen folia ipsius, cava instar pusilli cochlearis, roscido quodam humore destitui, eorumque lanuginem admodum teneram guttulis quibusdam pellucidis semper madere, unde etiam nomen sortita est, ut Rorem Solis ac Rorariam recentiores nuncuparint, de qua Chymici nescio quæ arcana prædicant, ut Isaacus Hollandus proprio scripto testatur. Illustris profecto hæc imago est, nos etiam in summis caloribus ac æstibus calamitatum & afflictionum nunquam flaccessere aut succumbere, si ex sacratiß. verbi divini fontibus vividum semper ac roscidum succum, qui nos subinde recreet, alat ac sustentet, hauriamus. Qui alioquin nimia rerum humanarum ac caducarum cupiditate dißipatus ac consumtus, perpetuũ marcorem, & tãdem interitum perniciosum producit. Vnde Chrysostomus in Epistolam S. Pauli ad Corinth. serm. XXVI.* Τότε γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ καθαίρεται, ὅτε διὰ τὸν θεὸν θλίβεται, *id est, Tunc etiam anima purgatur, quando Deo volente affligitur. Quo in loco plura admodum utilia idem sanctus & disertus pater exponit, quæ hîc recensere nimis longum foret.*

INVICTA MA-NEO.

Syrius ut flagret, viret ac perfusa liquore est.
Candida sic durent pectora firma fide.

LXI.

DIOSCORIDES *Helichrysum nominat quoque Amarantum, ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, quod nunquam marcescat. Sed Plinius diversam ab eo plantam, purpureo flore præditam ita vocare videtur, quam Itali* fior velluto *appellant, puellis ob colorem vividum & perennem ad coronas texendas gratiss. præsertim hyberno tempore, ubi vividum suum colorem adhuc retinet. Fasciculum ex hisce floribus spicatis colligatum, in signo sive vexillo suo militari depictum gestavit pro symbolo egregius copiarum equestrium ductor Fabricius Gesvaldus Neapolitanus, quo voluit innuere, se in omnibus rebus, quæ spectent ad sui regis autoritatem & utilitatem conservandam, semper impigrũ præstiturum, nullosque labores aut pericula unquam subterfugiturum, sed sine intermissione animo præsenti ac intrepido provinciam sibi demandatam pro virili administraturum esse, secundum Virgilianum istud,*

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Annotat vero Pierius quoque in suis Hieroglyphicis, veteres illorum capitibus, qui valetudine integerrima viribusque ad extremum senectutis vegeti vixissent, solitos fuisse Amarantinã corollam imponere, propter eandem, quam jam attulimus, rationem.

NUNQUAM LANGUESCIMUS.

Impavidum invictumq; animum signas amarante:
Et vegetis senibus grata corona tua est.

THEOPHRASTUS *scribit esse genus quoddam rosarum circa Philippos in Græcia, centum folia continens, cujusmodi Plinius ex Pangæo in Campaniam transplantatas perhibet, quales nunc rosæ apud nos quoque, quamvis rarius, inveniuntur. Sed nullum, meo judicio, florem pleniorem, elegantiorem & pluribus foliis refertum vidit hæc nostra ætas (harum rerum ad curiositatem usque studiosa) quàm Pæoniæ ex Hispania, ut ajunt, primum allatæ, & jam ubique in hortis instructioribus frequẽtatæ, cujus in unico flore ultra quingenta folia me aliquando numerare memini. At superveniente pluvia, vel nimio sole ardente, subitò folia decidunt, & decor omnis abit. Quod in tota vita nostra caduca, fluxa ac incerta (τὸ γὰρ ἀνθρώπινον οὐ παντάπασι βέβαιον: Humana enim non sunt omnino firma, inquit Plato in Epistolis) unusquisque observare, atque ideo fallacibus voluptatibus, quas brevißimas interdum longißima comitantur incommoda, minime indulgere debet.*

> Festinat enim (*secundum Iuvenalem*) decurrere velox
> Flosculus, angustæ miseræque brevissima vitæ
> Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
> Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

Idem etiam Ovidius monet hisce versibus.

> Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,
> Fit minor, ac spacio carpitur ipsa suo.

Alii addiderunt, MULTIPLEX, MOX NULLA, *indicantes simul & vanitatem & brevitatem mortalis hujus ac momentaneæ nostræ vitæ.*

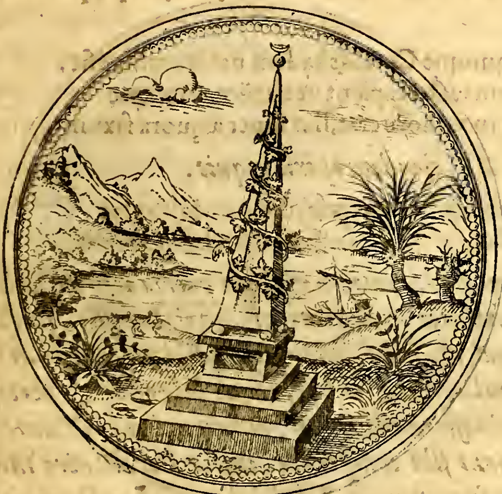
CADUCA VOLUPTAS.

Hæc rosa centuplici ceu flore decora, caduca est:
Sic formæ & vitæ mox perit omne decus.

QUANQUAM *Hedera sit ex numero istarum plantarum, quæ nunquam folia amittunt, sicuti quoq; Olea, Myrtus, Palma, Pinus, Cupressus, &c. nihilominus tamen levi momento vel propter ipsius temporis incommoditatem, vel soli imperfectionem, aut alia de caussa decrescit & interdum plane exsiccatur. Unde Cardinalis Lotharingus Pyramidem hedera vestitam, in cujus apice Luna est apposita, quæ Regis Galliæ Henrici II. fuit symbolum, usurpavit, eo designare volens, tam diu Hederam, id est, ipsummet in virore ac felicitate perstiturum, quousque Rex Henricus herus illius floreret, illumq; instar Pyramidis sustentaret. Idq; unusquisq; alius fideliter ac pro viribus superiori alicui Domino inserviens, ac vicissim illius benevolentiam ac favorem experiens sibi accommodare poterit. Sed multo adhuc rectius ad verum Dei cultum & honorem transferre hæc licebit. Nam sicuti videmus hederam, vitem, lupulum salictariũ, & alias hujus generis plantas, propter imbecillitatem, innixu ad arborem, palum, vel murum egere: ita persuasum esse nobis debet, nos non posse alia ratione ulla assurgere, crescere vel florere, quàm accessu ad Deum Opt. Max. & gloria ejus pro viribus tuenda. Et in hoc quidem fallemur nunquam: in illo fortaßis sæpius. Oraculum enim est Psalmographi:* μὴ πεποίθατε ἐπ᾽ ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. *Academici occulti Brixienses habẽt columnam, circa quam Smilax planta involvendo ascendit, cum tali dicto,* UT ERIGAR.

TE STANTE VIREBO.

Pyramidis ſurgentem hederam munimine cernis?
Talis ſtat pietas fulta favore DEI.

CORALIUM, (*inquit Dioscorides lib. V. cap. XCVII.*) *marinum esse fruticem constat, qui alto extractus, duratur statim atque emergit, tanquam offuso aëre protinus concrescat, atque ideo Lithodendron vocatur. Unde Ovidius in libro IV. Metamorphos. in fabula de Andromeda ac Perseo ejus proprietatem ita describit.*

Nunc quoque Coraliis eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

Ac libro XV. ejusdem operis inquit.

Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit, mollis fuit herba sub undis.

Ad eundem modum etiam illi, qui patria ac propriis laribus relictis, ubi molliter ac delicate vivere eis licuisset, sine tamen aliquo fructu ac utilitate, instar Ulyssis sibi proposuerunt explorare mores multorum & urbes, atque laboribus & peregrinationibus fructuosis prudentiam, ac rerum laudabilium copiam ac experientiam sibi comparare, instar Coralii aëre indurati judicium confirmatum & stabile ad quosvis casus ac eventus ferendos tandem consequuntur, & secundum Horatium,

est animus illis
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus dubiisque rectus.

Huc pertinet præceptum Isocratis, μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. *Ne graveris longam viam ingredi ad utilis alicujus doctrinæ professores. Quidque Plato, & alii plurimi utiliss. suis peregrinationibus consecuti sint, nemini est ignotum.*

MOLLIS

MOLLIS FVIT HERBA SUB UNDIS.

Qui sapit, ille animum peregrino obdurat in orbe;
Coralium extra undas sic abit in lapidem.

CUM Propheta Ionas ex urbe Ninive rediisset, ac defatigatus, frustraq; expectans finem suæ prædictionis, quievisset sub pergula hederæ sibi constructæ, (ut habet antiqua versio. alii enim cucurbitam interpretati sunt.) somnumq; cepisset: vermis quidam circa radicem erosit stipitem, ut paulo pòst hedera plane aresceret ac periret. Quare Propheta radiis solis graviter percussus, atque è somno excitatus, à tàm vili vermiculo tam optatam sibi commoditatem fuisse ablatam gravißime lamentabatur. At Dominus DEUS hoc pacto illi voluit demonstrare, quantopere erraret, moleste ferens prædicationem suam de Ninivitis ratam non haberi, nec perpendens, cum tantopere ipse doleret jacturam illius Hederæ eum à calore solis defendentis, quanto magis displicere Deo deberet, tam magnam urbem, præsertim veram pœnitentiam agentem, perire. Hoc exemplo quidam magnus vir (ut scribit Camillus de Camillis in suis Italicis symbolis,) seipsum voluit consolari ac ad patientiam constantiamq; admonere, propter obitum filii sui magnæ expectationis, per hederam indicans præclaram spem de eo jam conceptam, per vermem autem ipsius mortem. Præclarè autem Philippides:

τὸν ἀναγκαίως ἔχει
Βίον θερίζειν, ὥστε κάρπιμον στάχυν.
Καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸν δὲ μή.

Sed necessarium est
Vitam demeti, velut gravidas spicas:
Et alium vivere, alium non.

NATU-

NATURÆ MATURAVIT OPUS.

Quod natura brevi maturum tempore perdet,
Cur adeò, huic fatum vim properare, doles?

LXVI.

CYTISUM *fruticem (qui jam de sententia D. Marantæ & Matthioli aliorumq; existimatur nobis esse notus) scribit Plinius lib. XIII. cap. XXIV. inventum esse in Cythno insula, ac inde in omnes insulas Cycladas, mox in urbes Græcas magno proventu casei translatum, miraturq; ideo Italiæ esse rarum. Eodem loco addit, Cytisum non æstuum, non frigorum, non grandinum aut nivis injuriam expavescere, & ut Hyginus adjecit, ne hostiũ quidem, propter nullam gratiam ligni. Qua occasione à Rota, ut scribit Scipio Amiratus in Italico suo libro de symbolis, Comiti Polentiæ Neapolitano, strenuo ductori militum, contra hostes cum multis fortiß. viris pro suo Rege expeditionem suscepturo, & nullum laborem aut periculum ipsius caussa detrectaturo, hoc symbolum non sine ratione aßignatum fuit. Idq; Seneca etiam, de Ira librum tertium & ultimum claudens, gravi admodum Epiphonemate explicat hisce verbis: Dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo simus: detrimenta, injurias, convicia, vellicationes cõtemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dũ respicimus (quod ajunt) versamusq; nos, immortalitas aderit.*

Ac Livius Decad. I. lib. IV. breviter graviterque dicit: Labor & periculum impenditur, unde honor & emolumentum speratur. Sic Virgilianus Aeneas:

O socii, neque enim ignari sumus ante malorum,
O paßi graviora, dabit Deus his quoque finem:
Durate & vosmet rebus servate secundis.

LÆTA-

LAETAMVR GRAVIORA PASSI.

Non æstu cytisus, non frigore, non nive læsus,
Spernere magnanimos omnia dura docet.

Quemadmodum

LXVII.

QUEMADMODUM *apes ad omnes quidem flores advolant, quanquam interdum amari aliquid vel acris in ſe contineant humoris, quales ſunt ranunculi & alii plurimi ſimiles; nihilominus tamen ſuccum quendam utilem inde exugunt, ex quo non ſine admiratione, poſtea miro artificio mel parant: Sic etiam ſedulo magnoq; ſtudio ac judicio viris bonis ac doctis annitendum, ut non ſolum ex optimis ac ſelectiſſimis autoribus, ſed aliis etiam non adeo commẽdabilibus ſcriptis, ſi quid boni illis inſit, omnia ad unicam utilitatem publicam colligant, & poſteritati commendent, ut hac ratione prodeſſe plurimis, nemini autem, ſi fieri queat, nocere poſſint. Qua quidem ſimilitudine eleganter ſuam* παραίνεσιν *concludit ad Demonic. Iſocrates. Et rem ipſam etiam Lucretius lib. III. hisce verſibus eleganter expreſſit.*

> Floriferis ut apes in ſaltibus omnia libant,
> Omnia nos itidem depaſcimur aurea dicta,
> Aurea, perpetua ſemper digniſſima vita.

Huc pertinet quoq; libellus D. Baſilii, Quomodo ſint legendi Ethnici ſcriptores. Et non pauca hujus generis apud Clementem Alexandrinum habentur, quæ ad excolendum ac confirmandum hac in parte judicium plurimum conducere poſſunt. Eſtq; Aeſchyli ſententia hæc quoq; obſervatione digna,

> Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, ὐχ ὁ πολλὰ εἰδὼς, σοφός.
> Qui utilia, non qui multa novit, is ſapit.

UT

UT PROSIT.

Felix qui potuit ſolerti mente, vel hoſte
In ſua conuerſo commoda ritè frui.

LXVIII.

VRTICA *ob ſubtiles adeo acutosq; foliorum aculeos, ſi manibus leniter contrectetur, magnũ poſt ſe pruritum & acrimoniam ſatis moleſtam relinquit: contrà vero ſi plena manu fortiter comprimatur, parum nocere poteſt. Quo exemplo indicatur, exigua pericula quandoque, ſi negligantur, nec illis in tempore præſenti animo obviam eatur, non contemnendas vires ſumere, & hominibus tandem plurimum exhibere negocii. Vnde etiam veteri proverbio Germanico admonemur, parvũ hoſtem, & exiguum vulnus non temere eſſe contemnendum, cum utrumque principio neglectum levi aliqua occaſione vires ſumere, & nonnunquam plurimum damni inferre conſueverit. Quare, ut poëta monet,*

Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Et ut Phocylides: ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, *&c. Similiter Perſius Sat. III.*

Elleborum fruſtra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poſcentes videas, venienti occurrite morbo.

De hoc ſymbolo quidam eruditum hoc carmen compoſuit.

Molliter urticam ſi quis tractaverit, uret,
Et timidas lædit tacta borago manus.
His tamen intrepido franguntur ſpicula preſſu,
Haeque omnis ſubitò pellitur arte dolor.
Res age, non magnis nec neglige viribus hoſtem,
Sed leve, quo poteris robore, tolle malum.

LEVITER SI TANGIS, ADURIT.

Læditur is meritò parvum qui negligit hostem:
Fortiter urticas qui premit, ille sapit.

FLos *Adonidis apud poëtas, ac præsertim Ovidiũ Anemone vocari videtur, cujus plures sunt species; flores elegantes sed caducos, profert phœniceos, purpureos, luteos & albos quoq;. Alii florem Adonidis vocant quandam plantam, quam Herbarii Chamæmelum rubrum quoque appellant. Flos itaque Anemones ut est pulcherrimus, sic levi ventorum impetu, aut solis calore languescit & decidit, ejusq; semen pariter facile in pappos abit. Desumtum autem est symbolum ex Ovidii X. lib. Metamorphos. ubi hi versus leguntur:*

Nec plena longior hora
Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant sub cortice gramen
Punica ferre solent, brevis est tamen usus in illo.
Namque male hærentem & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem qui perflant omnia venti.

Estq; hic typus quoq; vitæ humanæ brevis ac fragilis, sicuti in multis aliis symbolis à nobis dictum est. Quidam referunt ad pulchritudinem sexus muliebris, qua sæpè nimium superbire seseq; efferre solent fœminæ: cum secundum Senecam in Tragœdia Octavia, Florem decoris singuli carpant dies. *Rectè etiam Isocrates:* κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε: *Pulcritudinem aut tempus abolet, aut morbus corrumpit.*

Alii habent: GLORIA VENTO DISCUTITUR. *Nam Anemone nunquam se aperit, secundum Plinium lib. XXV. cap. XXIII. nisi vento spirante, unde & nomen accipit, & facile rursum eodem vento flores & semina discutiuntur. Quod Gloriæ vanæ & instabili, quæ non virtute solida nititur ac confirmatur, rectè possumus accommodare.*

LXIX.

BREVIS EST USUS.

Vita fugax, quàm caussa levis tua stamina rumpit?
Pulsa levi flatu sic Anemona cadit.

DE *Loto multa scripserunt veteres, Theophrastus, Dioscorides & Plinius, ac tradiderunt sole occidente comprimi occludique, ad ortum autem aperiri; qui seorsim Nymphaeam quoque descripserunt. Sed Excellentiss. D. Medicus Venetus Prosper Alpinus in suo accuratissimo libro de Ægypti plantis nuper publicato, probare studet, omnino unam eandemque plantam esse Lotum ac Nymphaeam, cum multis annis, quos in Ægypto medicando transegit, hanc plantam diligenter inquisiverit: sed fatetur se plane omnes proprietates in Nymphaea observasse, quas Loto olim autores tribuerunt, nec aliam Lotum in tota ista regione inveniri: quanquam, ut verum fatear, in radice aliqua sit diversitas. At dubitari possit, num in Euphrate Loti crescentis, cujus potiss. meminere Theophrastus ac Plinius, aliqua sit differentia necne cum Ægyptia. De caussa vero hujus proprietatis, sive jam Nymphaea & Lotus idem sint, seu non, disputat Theophrastus lib. II. de caussis plantarum cap. XXV. à quo tamen nonnihil dissentire videtur Iulius Caesar Scaliger in suis commentariis ad eundem librum, de quibus nimis longum esset hic disserere. quare ad ipsos autores remittimus studiosum lectorem. Est autem significatio hujus symboli cum aliis non paucis à nobis propositis communis, nimirum omnes nostras cogitationes & actiones dependere à radiis aeterni solis, Dei Opt. Max. qui sua divina bonitate & gratia omnia vivificat, conservat, & in lucem profert. Alii addunt:* SIC ALMA LUX MIHI. *& ut quidam in more habent positum, ad ἐρωτικὰ accommodant.*

LXX.

DVM RESPICIS ERIGOR.

O Sol justiciæ, sine te non fluctibus atris
Curarum potero tollere Christe caput.

Vidit

VIDIT *inter alias rariores stirpes hanc etiam novam plantam nostra ætas, quam vocant Turcico vocabulo Tusai. nam Constantinopoli allata est. alii Lilium Persicum, à natali loco, vulgo ob similitudinem Coronam imperialem sive regiam appellant, quam peritissimus rerum simplicium Carolus Clusius, summus meus amicus, ad Hemerocallidem veterum non male referri posse existimat. Hujus flos maturus expanditur ac in suis propriis pediculis plane deorsum flectitur, at quamprimũ flaccescere incipit; succedunt illi satis magna capita, (ut quoque in lilio rubro fieri solet,) quæ excusso flore statim sursum erigũtur, ne scilicet, si deorsum dehiscerent diutius, semina nondum matura putrescant ac excidant. Sic juvenes, quantumvis ingenii, vel corporis atque fortunæ bonis ornati, singulari modestia sese submittere, nec ante tempus, (quod sæpe fieri videmus) exultare, superbire, & insolentiæ cristas erigere debent, cum secundum Salustium in bello Iugurt. contemtor animus & superbia, commune nobilitatis malum sit. Contra vero senes jam prudentia & usu rerum confirmati, autoritatem suam tueri, ac bene monendo præcipiendoq; aliis præire jure ac merito possunt. Vnde etiam Cicero in lib. de senect. ait, Apicem senectutis esse autoritatem. Et Euripides jubet expeti senum consuetudinem.*

Ὁμιλίας δὲ τῶν γεραιτέρων φίλει: *Conversationes autem seniles ama. Notandum vero quod negligentia sculptoris, semina ante flores male sint posita.*

MO-

MODESTA JUVENTUS, HONESTA SENECTUS.

Disce puer virtutem ex me, nec flore superbi:
Matura tollat fruge senecta caput.

THEOPHRASTUS *celebris Philosophus apud veteres, tum alibi tum lib. II. de caussis plantarum, reddit rationē, quare flores nonnulli ad radios solis sese aperiant, & multi ex illis cum iisdem plane convertantur. Clauduntur, inquit, hi imbecilliores nocturno frigore, solis verò tepore foventur ac aperiuntur, qui revocat calorem naturalem & à centro ad ambitum effundit, simulque humorem superfluum educit. Quod tamen in nonnullis tātum noctu sese aperientibus, interdiu vero claudentibus locum non habet, de quo hic disputandi locus non est conveniens, cum brevitati potiss. studeamus. Id vero quod priore loco diximus, inprimis observatur in duobus Heliotropiis majore & minore, quæ etiam inde denominationem acceperunt, atque ideo minus præsertim Italice adhuc Girasole, & Hispanice Tornesole dicitur. Hujus autem symboli interpretationem ex Lactantio lib. VI. cap VIII. assumere recte possumus, ubi inquit: Itaque si oculos in cælum semper intendis, & solem, qua oritur, observas, eumq; habeas vitæ quasi navigii ducem, sua sponte in viā pedes dirigentur, & illud cæleste lumen, quod sanis mentibus multo clarius sole est, hîc quem carne mortali videmus, sic reget, sic gubernabit, ut ad summum sapientiæ virtutisq; portum sine ullo errore perducat. Digna profecto sententia, quæ in animis omnium infigatur, semperque in recenti memoria retineatur. Alii adjiciunt,* SOLI ET SEMPER, *eadem ferme significatione. Dominichus autem:* VERTITUR AD SOLEM.

SEMPER

SEMPER AD ORTUM.

Christe tuos vultus semper venerabor adorans,
Vt Clytie ad solem germina pulcra rotat.

VIOLÆ primi gratiſsimi floſculi vernales, hinc inde humi ſerpentes & in locis humilibus ad radices montium libenter creſcentes, odore ſuavi ac beneolenti ab omnibus expetuntur, contrà montes etiam altiſsimi ſæpe ob aſperitatem & altitudinem plane remanent ſteriles, parvumq́ue uſum præbent hominibus. Vnde S. Petrus in ſua 1. Epiſtola cap. ultimo. Humilitatem animi vobis infixam habete; proptereaquod DEUS ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Et D. Chryſoſtomus in Epiſtolam S. Pauli I. ad Corinth. I. eleganter & breviter monet, οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν ποιεῖ τὸν χριστιανὸν, ὡς ταπεινοφροσύνη: *nihil ita Chriſtianum admirabilem efficit, ac humilitas. Quod etiam Chilon Lacedæmonius vidit, qui interrogatus quid in cælo ageret Deus, Alta, inquit, deprimit, & humilia extollit. Vel, ut Herodotus loquitur,* ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα κολούει. *Quod inſuper poëta Lyricus cecinit, ex Heſiodo & Xenophonte VI.* ἑλληνικῶν *translatum:*

Valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat DEUS,
Obſcura promens.

Et alibi

Vim temperatam Dii quoque provehunt
In majus; iidem odêre vires
Omne nefas animo moventes.

Heſiodi vero locus inſignis eſt initio ſtatim lib. I. ἔργων καὶ ἡμερ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Facile enim extollit, facile vero elatum deprimit,
Facile inſignem minuit & obſcurum auget.

LXXIII.

HVMILIBVS DAT GRATIAM.

Alta cadunt vitiis, virtutibus infima surgunt.
Hoc te mons sterilis, vallis amœna monet.

TRIFOLIA *contra ſerpentum ac ſcorpionum ictus valere, ſi ſeminis grana viginti ex vino vel poſca aſſumantur, vel folia ac univerſa herba decocta uſurpentur, ac præterea ſerpentem nunquam in trifoliis conſpici, autores ſunt Dioſcorides & Plinius. Quod quidem inprimis de illo, quod Aſphaltites vel Bituminoſum vocatur, & à Scribonio Largo, qui illud plurimum commendat, ac ſcribit in Sicilia ac portu Lunæ ſe copioſe reperiſſe, Trifolium acutum appellatur, (forſitan à foliorum figura) intelligi procul dubio debet. Non diſsimili ratione homines profani, rebusq; fluxis luxuiq; potiſs. dediti, ab honeſtis ac laudabilib. præceptis abhorrent, ac imperitum vulgus pravis opinionibus imbutum, vitiisq; variis obnoxium utiliſsima monita virtutis ac honeſtatis reſpuit, illaque fugit. Vnde Horatius non exiguus morum magiſter pulcherrimam quandam Oden, multis utiliſſimis ſubjectionibus refertam, ita incipit:*

Odi profanum vulgus & arceo:
Favete linguis.

Eſtq; etiam Orphei verſiculus hac in parte merito obſervandus,

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις.

Iis fabor quos ſancta decent, procul eſte profani.

Ac Plato inquit: οὐ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἐστι, *id eſt, Nefas eſt, ab eo purum contrectari, qui purus ipſe minime ſit.*

PRO-

PROCUL ESTE PROFANI.

Sic tua majeſtas Deus une & trine profanos,
Vt reprobos angues alma triphylla fugant.

THEOPHRASTUS *docet, & cultores rei herbariæ hoc testantur, Croci plātam priusquam in florem sese exerat, conculcatam nonnihil ac pedibus leviter attritam, postea pulchrius renasci feliciusque germinare. Sic viri fortes & animosi, adq; magna & egregia facta suscipienda ac expedienda nati & parati, tantum abest ut rebus difficilibus ac adversis frangantur, vel deterreantur, ut multo etiam inde reddantur alacriores & aptiores ad quævis virtutis opera præclara subeunda atq; exequenda. Rectè itaq; Seneca dixit: Marcet sine adversario virtus. Tunc apparet, quanta sit, quantum valeat, polleatq;, cum quid possit, patientia ostendit. Nec minus præclarè Thucyd:* Ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς, γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι. *Nam qui in calamitatibus animo quidem minime tristantur: re autem & operibus max. obsistunt, optimi sunt, sive civitates, sive privati homines fuerint.*

Vnde Dux Venetus præclarissimus ac de sua patria opt. meritus Petrus Lauredanus, difficilimis temporibus suæ Reipub. fidelem ac promtam admodum operam præstans hoc symbolo inprimis uti voluit. Alibi additum legimus, CONCULCATUM UBERIUS. *Quod si hoc symbolum, quamvis ab aliis multis positum, non adeo est omnibus numeris perfectum, ut cætera quoq; nonnulla, ad Emblematum vel similitudinum classem poterit ablegari.*

PUL-

PVLCHRIOR AT-TRITA RESURGO.

Pulchrior ut crescat, teritur Crocus: ô furor ingens,
Lætior ut possis surgere, nolle premi!

VALERIUS *Maximus lib. VII. cap. IV. ex Livio & aliis historicis refert, (nam & Herodotus de Thrasybulo similem narrationem habet) Sextũ Tarquinium filium, cùm diuturna obsidione expugnari ipsorum urbs non posset, tandem ad Gabios confugisse, tanquam sævitiam & verbera detestantem, & sic fictis blanditiis consecutum fuisse, ut apud omnes sua autoritate plurimũ posset, & urbem in sua quasi manu haberet. Quo facto familiarem quendam suum ad patrem clam misit quæsitum, quidnam deinceps fieri vellet. Iuvenili calliditati senilis respondit astutia: Nihil enim penitus respondit: sed seducto Legato in hortum, maxima & altissima papaverum capita ipso vidente & præsente baculo decussit. Cognito adolescens patris simul silentio & hoc ejus facto, non ignoravit, præcipi sibi ut excellentissimũ quemq; Gabinorum aut exilio mulctaret aut morte consumeret. Ergo spoliatam bonis propugnatoribus hoc modo civitatem patri tandem tradidit; Animadvertens, (ut inquit Paradinus) principem ad pacandam ac sedandam patriam etiam subditorum potentissimos quosq; illi obtemperantes ac devinctos reddere debere. Quod tamen si tam manifesta vi, quàm occulta fraude cum aliorum pernicie à principibus fiat, facile in crimen affectatæ tyrannidis incurrere poterũt, quæ secundùm Euripidem est ἀδικίας μήτηρ, id est, mater injustitiæ, quando violento unius ac injusto imperio præter mores & leges pro arbitrio omnia administrantur. Quod Claudianus pulchre describit, hisce versibus lib. IV. ad Honorium.*

Qui terret, plus iste timet, sors ista Tyrannis
Convenit; invideant claris, fortesque trucident,
Muniti gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant arces, trepidique minentur.

AEQVARI PAVET ALTA MINOR.

Quid sibi Tarquinius? Cur summa papavera frangit?
Sors quia sic plebem terret iniqua Patrum.

BETONICAM *herbam vulgaris quidem notitiæ, sed multæ utilitatis Antonius Musa Augusti Imperatoris Medicus celeberrimus peculiari scripto celebrare non dubitavit. Radix tamen terræ abscondita si copiosior sumatur, vomitum concitat, & aliquid veneni in se continere existimatur. Sic Reges ac principes clementiam ac benignitatem suam omnibus notam ac testatam reddere, severitatem autem occultare debent. Quod verbosius explicat Seneca in principio lib. I. de Clementia, quo in loco quædam principibus quasi monstrare ac dictare voluit, quæ singulis momentis secum meditari ac examinare merito deberent. Sic itaq; inter alia multa utilissima præcepta eo in loco sub persona ipsorum loquitur, absq; dubio Neronem discipulum suum ad meliora cupiens præcepta assuefacere: In hac tanta facultate rerum, non ira me ad iniqua supplicia compulit, non juvenilis impetus, non temeritas hominum & contumelia, quæ sæpe tranquillissimis quoq; pectoribus patientiam extorsit, non ipsa ostentandæ per terrores potentiæ dira, sed frequens magnis imperiis gloria. Conditum immo constrictum apud me ferrum est, summa parsimonia etiam vilissimi sanguinis. Nemo non cui aliena desint, hominis nomine apud me gratiosus est. Severitatem abditam, clementiam in promtu habeo. Sic me custodio, tanquam legibus quas ex abdito & tenebris in lucem evocavi, rationem redditurus sim. Hæc ille. Quo pertinet quoq; istud Ovidianum,*

Est piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
 Cuique dolet quoties cogitur esse ferox.

Quamvis interdum etiam, secundum Cicero. in Epistola ad Brutum lib. XI. salutaris severitas vincat inanem speciem clementiæ.

LXXVII.

SEVERITAS ABDITA, CLEMENTIA IN PROMTU.

Quanta exto tellure juvo; nocet abdita radix.
Gratia sit celebris, non gravis ira ducum.

NIHIL *optatius accidere poteſt unicuique, quàm ſuorum laborum ac operum videre & percipere tandem fructum aliquem & utilitatem convenientem, atque contrà moleſtiſs. eſt (quod ſæpe uſu venire ſolet) ſi alii in noſtram meſſem, ut in proverbio eſt, ſuam falcem immittere partisque aliorum frui conantur. Sic Agricolæ quoque per totum annum terram colunt, ac ſemina magna cura illi mandant, ut ſuo tempore meſſem optatam faciant, nec facile patiuntur ab aliis pigris ac inertibus proprios fructus ſibi eripi. Docemur ideo ocium eſſe fugiendum, & ſemper honeſtis laboribus incumbendum, quod ſacræ litteræ quoque ab initio & paſſim monent: inprimis vero crebræ ſententiæ in proverbiis Salomonis & Syracidæ hoc nobis abunde ſubjiciunt: quas hîc exponere nimis longum eſſet. Convenit autem huic ſymbolo dictũ S. Baſilii valde elegans:* τίς ἐν καιρῷ σπορᾶς οἴκοι καθήμενος, ἐνστάντος τοῦ θερισμοῦ τὸν κόλπον ἐπλήρωσε τῶν δραγμάτων, *Quis ſementis tempore domi ſedens, inſtante æſtate ſinum ſuum manipulis implevit? Et S. Nazianzeni eadem verba leguntur in oratione II. contra Iulianum,* οὐ τοῦ ἀμήσαντος ὁ στάχυς, ἀλλὰ τοῦ σπείραντος. *Horatius quoq; I. Sermonum Satyra IX. hæc ſuo more breviter ac nervoſe protulit:*

Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Quod ex Epicharmo illum deſumſiſſe credibile eſt, ubi ait, πρεπόντων πόνων πωλοῦσι πάντα τἀγαθὰ οἱ θεοί. *Convenientibus laboribus divi cuncta vendunt bona.*

LXXVIII.

NON METENTIS SED SERENTIS.

Pigra facesse manus, plenam ne collige messem:
Commoda frumenti qui petit, ille serat.

RHODODENDRON *ſive Rhododaphne, quod Nerion quoq; vocatur, planta elegantiſs. & per totam æſtatem amœniſſimos flores proferens, teſte Dioſcoride lib. IV. cap. LXXII. mulis, canibus, aſinis & aliis beſtiis, quo ad flores ac folia, venenum eſt; at ab hominibus adverſus ſerpentum morſus utiliter è vino bibitur, præſertim ruta addita, (quamvis Galenus lib. VIII. de facultatibus ſimplicium Medicamentorum hominibus quoque perniciosum eſſe ſcribat.) Ita, ſecundum D. Auguſtinum in commentariis Pſalmi XLVIII. omnia divina elogia ſalubria ſunt bene intelligentibus, periculoſa vero his, qui ea volunt ad ſui cordis perverſitatem torquere potius, quam cor ipſum ad eorum rectitudinem corrigere. Quod etiam S. Paulus I. ad Corinth. I. docet. Nam Sermo crucis, inquit, iis qui pereunt ſtultitia eſt, at nobis qui ſalutem conſequimur, potentia* DEI *eſt. Et pluribus etiam id confirmat II. ad Corinth. II. De hoc eleganter in ſuo pegmate Petrus Coſtalius ita ſcripſit.*

Nobilis aſpectu folioque virens Rhododaphne,
　Dicitur ægrotis eſſe medela viris.
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
　Et læſis affert artubus antidotum.
Bruta tamen foliis animata extinguit eiſdem,
　Hæc ſunt ſcripturæ non aliena ſacræ.
Illa pios rectà cœli deducit in axem,
　Sed nigrum reprobis addere Theta ſolet.
Et licet hoc toto nil ſit præſtantius orbe,
　In latum errorem noxia corda trahit.

Alibi aſcriptum legimus, SIC SACRÆ LITERÆ, *ſenſu nimis manifeſto.*

ET

ET IVVAT ATQUE NOCET.

Nerion antidotumq; viris, suibusque venenum est.
Pagina sacra malis noxa, medela piis.

MOLY *herbam deſcribit Homerus Odyſſ.X. eamque inuentam tradit à Mercurio, qui contra veneficia & magicas artes Vlyſſi illam tradiderit, vt ea aduerſus fraudes & illecebras Circes, quæ ejus ſocios in varias belluarum ſpecies mutabat, ſeſe muniret. Quæ omnia mythologice accipi debent. Facultates enim animi quædam conſpirantes cum affectibus, rationisque obedientiam excutientes, & deinceps facile hinc inde exorbitantes, ad quævis vitia homines abripiunt, atq; ſecundum Horatium,* Affigunt humo divinæ particulam auræ, *unde propria forma exuti in diverſas beſtiarum figuras transmutari dicuntur. At contra Vlyſſes vir prudens, ac multarum rerum vſu præditus, veræ rationis normam ante oculos habens, ac Moly ſapientiæ, aduerſus monſtra prauorum affectuum vnicum amuletum præ ſe ferens, hæc facile omnia depellit, nec à ſtatu ſuæ conſtantiæ ſe dimoueri vllis illecebris patitur. Quod & Ouidius tangit XIV. Metam. Plinius ex Theophraſto lib. XXV. cap. IV. ita deſcribit. Laudatiſſima herbarum eſt Homero, quam à Diis vocari putat Moly, & inuentionem ejus Mercurio aſſignat, contraque ſumma veneficia demonſtrat. Naſci eam hodie circa Pheneum & Cyllenen Arcadiæ tradunt, ſpecie illa Homerica, radice rotunda nigraq;, magnitudine Cæpæ, folio Scyllæ, effodi autem difficulter. Alias huius quoque differentias præter hanc, recentiores Herbariorum libri depictas exhibent.*

HAC VENENA FVGANTVR.

Moly venena fugat, fraudem ſapientia pellit,
Hanc pete, cum tot ſint plurima monſtra locis.

THEOPHRASTUS *lib.IX.cap.XVIII. de historia plantarum ait. Quod autem consuetudo plurimum valeat, multis sane rationibus constat. Nam & absynthium pecora hujus tractus pascere negant. Pontica autem nimirum pascunt, ut pinguiora ac pulchriora reddantur, ac, ut quidem volunt, sine felle. Ad eundem modum Plinius lib. XXIV. cap. IX. sues assuetos cibum capere in vasis sive alveis è ligno Tamarisci confectis, Liene carere dicit. Quod tamen Excellentissimus Medicus D. Prosper Alpinus, qui in Aegypto, ubi harum arborum maxima copia est, Artem Medicam aliquot annis cum singulari laude exercuit, in suis libris quos de Medicina Aegyptiorum & plantis in illa regione nascentibus nuper edidit, fabulosum esse arbitratur. Quanta vero vis sit consuetudinis tam in bonam quàm malam partem, pluribus sententiis veterum, atque etiam exemplis prope infinitis probari posset; sed non sunt hujus loci. Breviter sane multa complexus est Aristoteles in libello de memoria & reminiscentia, ubi ait,* ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη τὸ ἔθος, *id est, Consuetudo est veluti ipsa Natura. Et Ovidius (quamvis ad amatoria male ista applicaverit,) hisce versibus explicat.*

Nil assuetudine majus.
Quod male fers, assuesce; feres bene. multa vetustas
Lenit.

DULCESCIT AMARUM.

Felle carent Ponti pecudes absynthia pastæ :
Ferre mala assuetus non malè ferre solet.

OCYMUM, *vulgo Basilicū dictum, suaviss. est odoris si mollius attrectetur, sin vero prematur vel plane conteratur, ingratum spirat. De qua re extat lepida historia apud Aug. Iustinianum Genuensem historiographum lib. VI. Franciscus Marcio, inquit, jurisconsultus egregius missus à Repub. Genuensi Orator ad Ducem Mediolanensem, cum is eum nollet dimittere, nec pactis conventis cum Genuensibus stare, captata occasione, obtulit eidem Duci manipulum herbæ Ocymi. Qui admirabundus quid sibi hoc donum vellet, quæsivit quid rei esset. Cui ille respondit, ejusmodi proprietatem huic plantæ inesse, ut leviter ac suaviter contrectata præberet gratum odorem, nimis autem duriter compressa & attrita, non solum omnem suavitatem perderet, sed etiam tandem scorpios produceret; habere autem se ingenia Genuensium eodem plane modo. Dux hoc ingenioso admodum responso plurimum delectatus, & sententiam priorem mutavit, & legatum honorifice dimisit. Clementia itaq; & lenitate plura consequimur quàm nimia vehementia. Nam verè Claudianus:*

> Peragit tranquilla potestas
> Quod violenta nequit, mandataque fortius urget
> Imperiosa quies.

Et Terent. Adel. Reipsa repperi, nihil esse hominis melius facilitate atque clementia.

QUO

QVO MOLLIVS EO SVAVIVS.

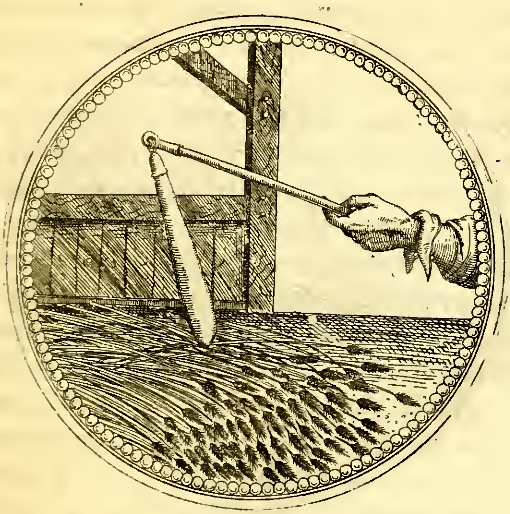
Officium vt faciat, nimis, ô Rex, ne preme plebem,
Suauius vt ſpirent, Ocyma ne terito.

LXXXIV.

REFERTI *sunt tam sacrorum quàm ethnicorum libri non solum dictis pluribus egregiis, sed etiam nonnulli integros libros conscripserunt, quibus docemur, magnam sæpe nos utilitatem capere ex rebus adversis, quas ipse* DEVS *ad nostri emendationem immittit. Sunt enim bonis & piis vniuersa ista instar flagelli quo frugum fasciculos excutimus, frumentumque ipsum à paleis inanibus secernimus. Significat autem in sacris litteris tritura laborum & calamitatum exercitationem, iubemurq; esse similes frumento, quod per trituram ac ventilationem fit mundius. Vnde D. Chrysostomus Homilia II. in III. caput S. Matthæi, Sicuti granum, inquit, inclusum in palea, foras non egreditur, nisi fuerit trituratum: sic & homo de impedimentis mundanis & rebus carnalibus, quasi in palea inuolutus, difficile egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Idē D. Cyprianus Serm. IV. de Mortalitate tradit. Quando area fruges terit, ventos grana valida ac robusta contemnunt, inanes paleæ flatu portante rapiuntur. Sic S. Paulus post naufragia, flagella, post carnis & corporis grauia tormenta non vexari, sed emendari se dicit in aduersis. Huc pertinet vsitatum prouerbium, παθήματα μαθήματα, id est, quæ nocent docent. Insigniter etiam Augustin. super Ioan. Quod te Deus permisit pati flagellum, corrigentis est, non pœna damnantis. Ad hereditatem æternam erudimur, & flagellari dedignamur?*

LXXXIV.

TRIBVLATIO DITAT.

Si tritura absit, paleis sunt abdita grana:
Nos crux mundanis separat à paleis.

HYOSCYAMUS *sive Apollinaris herba (Altercum quoq; veteribus dicta,) propter nimiam suam frigiditatem inter Narcoticas plantas, id est, stuporem inferentes, refertur, sumtaq; copiosior etiam propter quandam facultatem occultam amentiam parit. Vnde hodie etiam incolæ vallis Ananiæ, (ut Matthiolus refert) sua lingua propter hunc effectum Italice nominant Disturbio, id est, mentem turbans Ad hyoscyamum quoq; si aves advolent, & potiss. semine ipsius non adeò ingrato pascantur, tandem stupidæ in terram decidunt, vt facile capi possint, exceptis tamen sturno ac coturnice, quæ aues illo impune vescuntur, idq; ob certam quandam formam similem, ut vult Theophrastus. Ad hunc modum homines dulcedine divitiarum irretiti, sæpissimè à vera rationis semita aberrant, atq; tandem in perniciosiss. auaritiæ vitium, fontem omnium malorum, quasi mente capti detruduntur. Hoc Seneca in suis Epistolis & libello de Paupertate ex illis centonum instar collecto paucis verissime explicat. Divitiæ, inquit, inflant animos, superbum & arrogantem pariunt, invidiam contrahunt, & eousq; mentem alienant, vt fama pecuniæ etiam nobis nocitura delectet. Quod infinitum studium accumulandarum divitiarum vbique in sacris etiam litteris plurimum reprehenditur, & Syracidæ præsertim cap. XXVII. & XXXI. tanquam loci communes quidam de eo consuli possunt. Pulcrè Sappho poëtria:* ὁ πλοῦτος ἄνευ ἀρετᾶς, οὐκ ἀσινὴς πάροικος; *Diuitiæ absq; virtute non innoxiæ sunt hospitæ. Iuuenalis Sat. X.*

Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exsuperans patrimonia census.

LXXXV.

DIVITIAE HAVD ALITER.

Vt volucres dementat Hyoscyami grauis herba,
Sic inſana ſtupent pectora diuitiis.

LXXXVI.

LACERTA *viridis dicitur cum serpentibus acerrime pugnare, & si quando ab illis læsa, aut alioqui nimium defatigata fuerit, aiunt remedium vulneris vel languoris nimii petere ab odorata Chamæmeli planta, totam in eam sese inuoluendo, atq; hac ratione vires pristinas recuperando. Constat autem hanc odoratissimis floribus abundare, quos lassitudini mederi, ac venenis quoque resistere autor est Plinius. Sic etiam animus generosus semper sese grauibus ac infestis opponens fortunæ telis, contraq; inuidiæ venena occulta continuè pugnans, si quando sese hisce inferiorem & quasi defatigatum senserit, subinde ad cogitationes honestas & actionum heroïcarum meditationem sese confert, & in illis quasi inuolutus seipsum recolligit, ac pristinam acquirit industriam ac alacritatem, qua aduersus rabiem & insaniam aduersariorum & maleuolorum iam iam quasi triumphantium eo fortius pugnare, illisq; resistere, & subinde etiam aliquid nouæ laudis atque autoritatis conquirere queat. Excellentissimus Medicus & suis accuratissimis scriptis optime meritus de posteritate, D. Petrus Forestus Hollandus, de Galega siue Ruta Capraria vulgo dicta, cuius contactu lacerta se contra viperam ita munierat, vt tandem superior euaderet, admodum luculentam historiam commemorat in suis commentariis de falsa vrinarum prædictione. Vsurpauit autem hoc symbolum Illustriss. Dux Mantuanus Vincentius Gonzaga, de cuius laudabilibus gestis historiographi multa præclara litteris mandarunt.*

HINC

HINC REDIT AD VIRES.

Inuidiæ vt virus vincas, imitare lacertam,
Vtq; chamæmelo hæc, pectore te abde bono.

LXXXVII.

ALOE, *quod vulgo ob perpetuam viriditatem in Italia Sempervivum quoque vocatur, à sole inprimis fovetur, & cum eius radiis flores illius elegantissimi circumaguntur. Ita quoque actiones præclaræ ac laudabiles à Sole justiciæ, id est, Deo Optimo Maximo conservantur, semperq; durant, nec à malis ac invidis hominibus, tanquam crassioribus nebulis unquam possunt obscurari vel labefactari. Ad quod cum sibi omnino respiciendum censuisset clariss. ac fortiss. vir, Matthæus Bembus, Senator Venetus præcipuus, hoc symbolo non absq; ratione ab ipso usurpato id indicare voluit. Cum enim Barbarossa summus Turcici tyranni thalassiarchus cum magno exercitu Castellum novum in Dalmatia oppugnasset ac tandem occupasset, Anno Christi M. D. L X X I. non sine ingenti clade Christianorum, & ob ipsius non contemnendos progressus, omnes deinceps metuerent, ne Italiæ ac inprimis Apuliæ vim inferret, Bembus eo tempore Prætor à Veneta Repub. Cathari constitutus, urbem sibi commissam contra ingentem hostium impetum non sine omnium admiratione fortiter defendit ac conservavit, cum neque minis nec blanditiis ullis hostium ab honestissimo suo proposito dimoveri posset, sicuti literæ tam ipsius quàm Barbarossæ editæ in Italica lingua satis superq; demonstrant.*

LXXXVII.

DVM VOLVITVR ISTE.

Sol prius à cursu, quàm mens proba tramite recto
Flectatur, semper vindice tuta DEO.

 Pulcer-

LXXXVIII.

PVLCHERRIMVS *flos, & si quis alius inter omnes insigni varietate colorum admirandus, quē à forma Turcici pilei Tulipam nominant, (quæ vero fuerit planta apud veteres nondum plane constat, quamvis pertinere ad Narcissos peritiores nonnulli Rei Herbariæ coniiciant) nunc paßim in hortis colitur, qui celeriter ad radios solares sese pandit, illis vero sese occultantibus, aut pluuia tempestate superueniente, statim rursum clauditur ac languescit. Qua similitudine motus Carolus Gonzaga, ex nobilißima familia Ducum Mantuæ ortundus, hoc symbolum sibi elegit cum dicto Hispanico admodum arguto, & breui eiusmodi, Syn sus raios, mys desmajos, id est, Sine tuis radiis ego marcesco. Licebit autem hoc diversis modis interpretari. nam, vt alia huius generis iam exposita, potiß. ad veram illuminationem cœlestem potest referri, vt canitur in Ecclesiastico hymno: Sine tuo numine, nihil est in homine, nihil est innoxium. Et recte ille, quisquis est: Bona mens sine Deo nulla est. Nam, vt Ambros. ait super Luc. Vbique diuina virtus cooperatur humanis: vt nemo poßit ædificare sine Deo: nemo custodire sine Deo: nemo quicquam incipere sine Deo. Præterea non male quoq; accommodabimus ad fauorem & benignitatem alicuius magni Principis, cuius ope & subsidio speramus nos posse emergere, ac in statu felici semper perdurare. Alii deniq; ad aliam rem adamatam, in qua florescente quasi viuere ac valere se existimant, transferre quoque solent.*

LAN-

LXXXVIII.
LANGVESCO SOLE LATENTE.

Marcidus vt flos hic languescit sole latente,
Cœlesti sapimus sic sine luce nihil.

LILII *flos candidissimus ac odoratissimus, quamvis undique horridis spinis sit circumseptus & molestatus, nihilominus tamen eminet, & odorem ac candorem omnibus retinet, omnibusque communicat. Sic etiam virtus inclyta, quæ secundũ Aristotelem II. Ethicorum semper versatur circa difficilia, tandem emergit ac conspicuam sese vniuersis exhibet, quamuis improborum stimulis ac inuidiæ morsibus sæpe petatur ac exerceatur. Nempe, vt P. Syrus ait*, Ignis suum calorem etiam in ferro tenet. *Rem igitur ipsam D. Chrysostomus graviter explicat,* οὐκ ἔστι *(inquiens)* τὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθροὺς, ἀλλ᾽ οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸν ἐνάρετον. Διὰ γὰρ τῶν τοιούτων λαμπρότερος ἔσται μειζόνως, *id est, Non aliter fieri potest, quin ille qui virtutis sectator est quam plurimos hostes habeat. Sed nihil hoc virtuti deditum mouet. nam propterea longe illustrior euadet.*

Vsus est hoc symbolo doctissimus vir D. Nicolaus Stopius, (vt Rucellus in Italico suo libro indicat) qui olim in Italia singulari mihi familiaritate fuit coniunctiss. cum integro hoc versiculo:

Fluctibus in mediis spinisque vt lilia crescit.

Alii addunt, CASTA PLACENT SVPERIS. *Nam pudicitiæ ac virginitatis florem esse lilium D. Hieronymus quoque in explicatione Cantici canticorum tradit. Sunt autem integri versus Tibulliani tales.*

Casta placent superis; pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.

SEM-

LXXXIX.

SEMPER INCLYTA VIRTVS.

Quamlibet è mediis consurgunt lilia spinis:
Sic virtus ipsis crescit ouatque malis.

APVD *Virgilium Ecloga III. hi ponuntur versus.*

Qui legitis flores, & humi naſcentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Qua ſimilitudine admonemur, ne plauſibilia quidem & ſpecioſa, reipſa vero non ſolum inutilia, ſed pernicioſa quoque dum perſequamur, in opiniones abſurdas, prauas & à vero nos longiſſime abducentes incurramus, memores præcepti Theognidei.

Γολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι,
Ac mentem ſpecies fallere ſæpe ſolet.

Alii ita interpretantur, vt herbas ac flores elegantes accipiant pro diuitiis, quæ deliciarum ac aliarum voluptatum odores ſuauiſſ. ſpargunt, in quibus tamen ſæpiſſime latet ſerpens iſte vitiorum, ſuperbiæ ſcilicet, prodigalitatis immodicæ, ac luxuriæ omnia tandem labefactantis, per quæ non ſolum valetudinem bonam, ſed vitam inſuper ipſam multi amittunt. Atque eodem modo per alia quoq; felicitatis genera licet hæc deducere. vbicunq; enim modum excedimus, nec veram moderationem animi ante oculos habemus, nunquam ad veram virtutem, quæ in mediocritate quadam conſiſtit, & animi tranquillitatem ſolidam peruenire poſſumus. Vnde veriſimile eſt Iulium Contarenum, Nobilem Venetum, cuius hoc fuit vſitatum ſymbolum, hoc pacto ab amoribus illicitis, in quibus veneni plurimum latitat, tacite ſe voluiſſe abſtrahere. In Italico libro Camilli additur, LATET.

XC.

VIGILATE TIMENTES.

Paßim fraus cæcis latet insidiosa tenebris:
Ne capiare caue, & sobrius aduigila.

Quemad-

XCI.

QVEMADMODVM *à spicæ collectione progredi solemus ad manipulum coaceruandum, ac pariter deinde à manipulo ad fascem ipsum: sic etiam sedulitate, industria ac prudentia paulatim, atq; secundum Platonē in Theæteto,* σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν κατὰ δύναμιν *addentes, infimæ sortis homines ad maiora, & tandem ad maximum dignitatis gradum pervenire solent. Quò si diuina liberalitate promoti ascenderint, rectiß. faciunt, si tempestiue gradum sistant, ac sibi laudabilem istam ac fortunatam reipsa* αὐτάρκειαν*, id est, rerum sufficientem vsum, tanquam diuitiarum terminum convenientißimū pro vnico scopo proponant. Nam secundum Salomonem prouerbiorum cap. XXVII. Qui custodit ficum, comedet fructum eius. Suntq; eiusdem sententiæ Hesiodi versus in ore omnium.*

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Adde parum paruo, paruo supperadde pusillum,
Tempore sic modico magnum cumulabis aceruum.

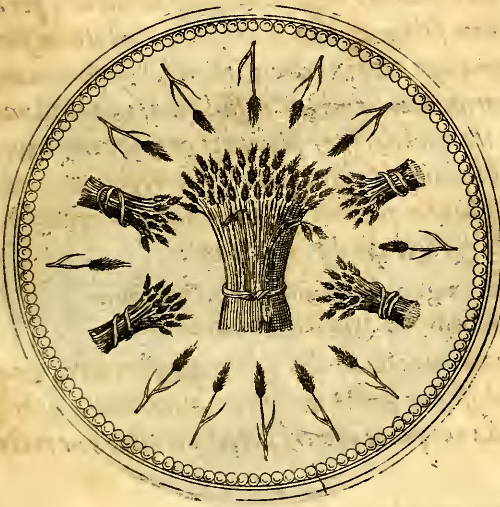
Sic contra, parua si non cures, & magna dilabentur. Benè enim Menander:

Εἰ μὴ φυλάττεις μικρὰ, ἀπολεῖς τὰ μείζονα,
Ni custodias parua: maiora perdes.

DE

XCI.

DE PARVIS GRANDIS ACERVVS.

Spica fuit primò, quem nunc eſt cernere faſcem.
A paruis facimus munera ad ampla gradum.

NON NVLLÆ *plantæ reperiuntur, quæpropter tenacem & copiosum adeo succum alimentarium, humidiq; proprii cum calore mistionem satis conuenientem, diu integræ grato virore supersunt, ac insuper à terra auulsæ, ac laquearibus ædium suspensæ, si modo nonnihil circa radices interdum humectentur, per annum & vlterius non solum virent ac crescunt, sed etiam flores producunt. Inter quas Aloë inprimis, itemq; Semperuiuum, ac Telephium quorundam, vulgo Crassula dicta, potissimum numerare licet. Ita viri docti & sapientes grato promtoque labore, sineque omni inuidia suæ eruditionis, virtutis ac prudentiæ monumenta libenter posteritati communicant ac consecrant, memores voti egregii apud Propertium:*

Attamen exiguo quodcunque è pectore riui
Fluxerit, hoc patriæ seruiat omne meæ.

Quare etiam recte in illis adhuc quasi viuere, & quamplurimis prodesse hoc pacto censentur, nec illorum præclara dicta ac facta vlla vnquam abolere potest vetustas, ut recte Ouidius cecinit:

Viuitur ingenio, cætera mortis erunt.

Et idem III. Trist. VII.

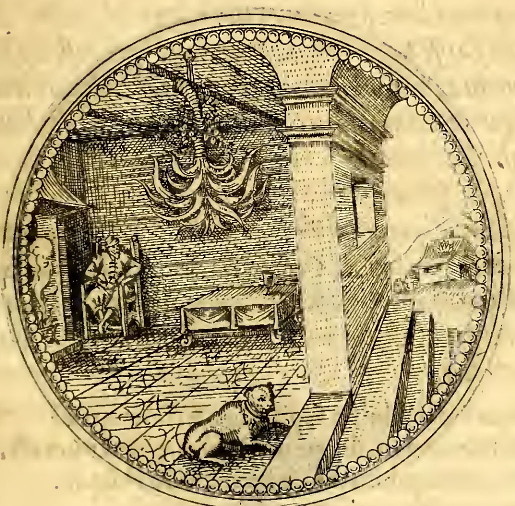
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque;
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

Et alibi Propertius:

At non ingenio quæsitum nomen ab æuo
Excidet, ingenio stat sine morte decus.

VITA

VITA TAMEN SVPEREST.

Viuacis ſucci vt plantam hanc mirantur, & ornant:
Sic homines præſtant dotibus ingenii.

HOC symbolum explicat Erasmus in suis Adagiis Chiliad. I. Centuria IV. prouerbio XXXVIII. Nihil cum Amaracino sui, hoc est, Stolidis ac impuris vel optima sordent ac displicent, non aliter ac Amaracus vel Amaracinum vnguentum male olet sui, bestiæ fœtoribus sese oblectanti, cum sit secundum Horatium, amica luto. Seruius in lib. I. Aeneid. scribit Amaracum puerum fuisse Regis vnguentarium, qui casu lapsus dum ferret vnguenta, majorem confusione odorem excitarit, vnde optima vnguenta Amaracina dici cœperunt, & ideo hunc postea fabulæ tradiderunt in herbam Amaracum esse conuersum. Sic etiam bonæ litteræ hominibus rudibus & malè institutis sunt aduersissimæ, quemadmodum suillo generi vnguenta odorata: Quo pacto etiam A. Gellius in fin. Noct. ἀμύσους à suis scriptis abstinere iubet, vetus esse adagium dicens; Nihil cum fidibus graculo, nihil cum amaracino sui. Lucretius VI. libro quoque hæc habet.

Denique amaracinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum: nam setigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contra nobis cœnum teterrima cum sit
Spurcities: eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Scribunt etiam quidam in Arabia suillum genus non posse viuere, quod ea regio sit plena odoramentorum. Vnde insuper alterum prouerbium enatum, ὗς διὰ ῥόδων, Sus per rosas. Et in epist. Petri, est sus in volutabro cœni.

NON

XCIII.

NON TIBI SPIRO.

Prauis est animis virus doctrina salubris:
Sic lutulens fugitat porcus amaracinum.

IN *opinionibus Italice conſcriptis ac editis de ſimplicibus Aloyſii Anguillaræ (olim præfecti horti Medici Patauini;) legimus Tripolium naſci in ſcopulis quibusdam ſitis inter Scyllam & Charybdim ad mare Siculũ, quod flores proferat ſimiles violæ quæ dicitur matronalis, ſemen vero alii volunt in ſuis capſulis referre figuram crucis, quale & nos habuiſſe meminimus. Siue autem hoc verè ita ſeſe de natali loco huius plantæ habeat, ſeu ab aliis acceptum retulerit (cum alia quoq; ab Herbariis Tripolia, cuius flores ter in die mutentur, depicta exhibeantur) autor huius ſymboli hac allegorica inuentione voluit exprimere, etiam inter grauiß. tempeſtates, & calamitates multiplices in hoc mundo, pios homines vnicam ſpem in Deum æternum collocantes, ſemper conſeruari, ac à præſentibus & imminentibus periculis protegi ac cuſtodiri: cuius rei in ſacris litteris tot ſunt certiſſimæ promiſſiones, ac exempla euidentiſſima, vt vix vno volumine comprehendi poſſent. De vltima vero littera Tau Hebræorum, quæ crucis ſimilitudinem repræſentat, multa cognoſcere licet apud D. Hieronymum in commentariis Ezechielis cap. IX. & in Euangelium S. Marci. Plura etiam Goropius Becanus in ſuis Hieroglyphicis exponit.*

NVLLIS PRÆSENTIOR ÆTHER.

En crucibus fœcunda inter Scyllam atq; Charybdim,
Herba viret, gentis nonne ea fata piæ?

Cum

XCV.

CVM Alexandri sexti Pontificis Romani temporibus, familia Columnensium amplissima ac potentissima, ex urbe exacta, ac omnibus bonis & honoribus spoliata esset, idque propter caussas nonnullas, quas hîc recensere non est operæpretium: omnes ex illa concesserunt in Regnum Neapolitanum, cuius Reges semper singulari fauore ipsos sunt prosecuti; Perq́; hoc symbolum satis quidem aperte demonstrare voluerunt, quod etiamsi fortuna eo tempore plurimum illis aduersaretur, & grauissimè ipsos premeret, nihilominus ita satis afflicti, generosum tamen animum nullo modo deponentes, nonnihil quidem aduersariorum furori ac vehementiæ ad tempus cedere vellent, ita tamen vt non dubitarent, suorum constantia ac magnanimitate, post tot procellas ac tam graues tempestates rursum ad pristinam dignitatem sese peruenturos esse. Quod etiam paulo post contigit, posteaquã Fredericus Rex Neapolitanus ipsos in suam fidem recepisset, ac amplis stipendiis auxisset. Aiunt autem huius symboli autorem fuisse doctissimum virum ac celeberrimum poëtam Iacobum Sannazarium. Adrianus Iunius in Emblematis addidit εἴξας νικᾷ, VICTRIX ANIMI ÆQVITAS, cũ erudito tetrasticho, ad Victorem Giselinum Medicum. Fabula autem de Quercu & Arundine nota est, quæ & apud Auianum inter alias eleganti carmine expressa legitur, cum hoc epimythio:

Hæc nos dicta monent magnis obsistere frustra,
Paulatimque truces exsuperare minas.

FLECTIMVR NON FRANGIMVR.

Flectitur obſequio, ſic vincit arundo procellas.
Læditur aduerſum qui ſua fata furit.

INGENIOSISS. *vir Ludouicus Viues in suo libello, quem inscripsit Satellitium animi, ex Quintiliano in Mathematico hæc adducit. Si omnia vitæ diligenter excutiantur, quid est aliud vita quam dies vnus? vt mirandum sit non exatiari homines iisdem toties redeuntibus. Vnde alius dixit, Diarii omnes. &c. Demetrius sane Phalereus Euripidem etiam notat, quod* τὸν πάντα ὄλβον ἦμαρ *dixisset, cum sit longè celerior rerum humanarum vicissitudo. Igitur aliorum multorum de vita hominum dictorum, vnum illud Pindari oraculum instar esse poterit, in Pyth.*

Ἐπάμεροι, τί δέ τις, τί δ' οὔτις;
Σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωποι.

Diurni, quid autem aliquis, quid vero nullus?
Vmbræ somnium homines.

Cum enim nihil sit inanius vmbra, reperit tamen adhuc aliquid inanius, nimirum vmbræ somnium.

Etsi autem alia planta rectius Hemerocallidi conuenit, de quo aliàs: vulgo tamen hanc quoque hoc nomine appellant, quæ aliter Lilium Arundinaceum siue tuberosum, flore nonnihil croceo, vocatur. Vulgus apud nos lilia mortua, vernacula lingua nominat, ab effectu scilicet. nam singulis diebus vnicus flos sese aperit, reliquis ferme omnibus marcescentibus, vt ita lilia ἐφήμερα *dici queant. Apud Ludouicum Viuem legitur,* TOTA VITA, DIES VNVS. *Meum symbolum est,* ἐφήμερος ὁ βίος, *id est,* VITA DIVRNA MEA EST. *Huc pertinent:* σπιθαμὴ τοῦ βίου. *Et Alcæi:* δάκτυλος ἡμέρα, *& similia plura.*

XCVI.

DIARII OMNES.

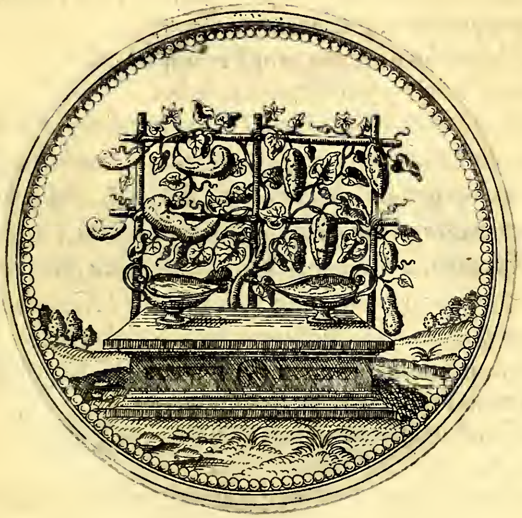

Extremum ſtatuas vt quamlibet eſſe dierum,
Fida tibi monitrix Hemerocallis erit.

OBSERVATUM est ab indagatoribus & cultoribus stirpium inter alia Naturæ admiranda opera etiam hoc, quod quædam Cucurbitæ genera ita humiditate aquæ delectentur, eamque sic appetant, vt vase ea pleno vel fructui vel radici applicato, manifeste paulo post deprehendatur, cucurbitam non solum ad istud vas liquore impletum sese inclinare, sed etiam illum quasi pedetentim ex vase absorbere atque consumere: contra vero si oleum eodem modo cucurbitæ admoueatur, illud quasi contrahendo se respuere, ac incuruatam tandem tabescere. Cum itaque hæc & alia huius generis plurima Natura, recte ideo ab Hippoc. VI. Epidemiorum section. V. vocata ἀπάιδευτος, id est, ab aliis non edocta vel instituta, factitare soleat, atque insita vi sine vlla hominum sagacitate tam in plantis quam aliis rebus expetat vtilia, ac fugiat noxia: multo profecto magis homines ratione præditi, atque ἐκ προαιρέσεως, vt philosophus loquitur, agentes, omnia quæ ad vitam honeste ac laudabiliter instituendam, virtutemque sequendam, prodesse possunt, semper appetere, contraria vero omnibus modis fugere debent. Idque vel max. quod, vt Cicero de Fin. ait: Natura homini dedit talem mentem, quæ omnem virtutem iam posset accipere, ingenuitque sine doctrina notitias paruas rerum maximarum, & quasi instituit docere, &c. Est autem hoc hemystichium ex Martiale sumtum. Quidam apponunt, NATVRÆ NON ARTIS OPVS.

NVLLO

NVLLO DOCENTE MAGISTRO.

Vtilis attrahitur plantis, at noxius humor
Spernitur. Anne homines in sua damna ruent?

PLVTARCHVS *in vita Romuli scribit, eum primum populum in centurias distribuisse, quarum vnamquamq; vir vnus ducebat, qui manipulum fœni ac herbaru msiccarum in conto affixum gestabat, vnde militibus manipulariis nomẽ est inditum. Idq; Ouidius quoque lib. I. Fastorum notat,*

Pertica suspensos portabat longa maniplos,
Vnde maniplaris nomina miles habet.

Hoc postea imitati Christiani (longe quidem sensu meliore) vitæ humanæ breuitatem & fugacitatem ita voluerunt exprimere, secundum grauiß. dictum Isaiæ cap. XL. Omnis caro fœnum, & vniuersa gloria hominis sicuti flos fœni, (vel vt alii) agri. Exsiccatum est fœnum & cecidit flos, quia spiritus Domini insufflauit in eo, &c. Idemq; Psalmus CIII. exponit, cuius sententiam Eobanus Hessus hisce versibus descripsit.

Est homo persimilis fœno per prata virenti,
Vt breuis in pingui quæ rosa floret agro.
Quam simul attigerint vrentis flamina venti,
Aret, & exiguo victa calore jacet.

Esaiæ dictum vero sic expreßit amicus noster, dum in terris agebat, optimus, Matthias Bergius, eruditione singulari præditus vir:

Instar est mollis caro nostra fœni,
Quod per herbosos adolescit agros;
Suaue dum flatu vegetante vernat
Aura Fauoni.
Sirii fœnum feriunt calores,
Candidos Cauri perimuntque flores:
At DEI sermo stat, & omne firmus
Durat in æuum.

HOC OMNIS CARO.

Quisquis es, hunc fœni qui spectas fortè maniplum,
Respice te: Fœnum es: pone supercilium.

TRIA *hæc serta concinnata videmus ex Olea, Lauro, & Quercu, quarum arborum proprietates ac mythologicas veterum interpretationes, in aliis symbolis explicauimus. Hanc vero admodum ingeniosam inuentionem symbolicam vsurpare, semperq́ue ante oculos habere voluit illustris Franciscus Columna Stephani filius, hoc pacto se & alios admonens, cogitationes & actiones nostras semper eo intentas esse debere, vt aut hisce tribus corollis, quibus indicatur sapientia, doctrina ac rei militaris peritia, ad conseruationem communis patriæ laudabiliter ornemur, aut si aliter fieri nequeat, in tam honesto ac vtili Reipub. instituto vitam quoque nostram impendere non dubitemus. Ac profecto juuenis iste generosus, & ad quæuis magna natus atque educatus, cum in hoc suo proposito constantißime perseueraret, in ipso flore suæ juuentæ in viuis esse desiit. Tales videlicet illi fuêre populi, de quibus Stobæus ex Nicolao:* Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ νικᾷν, ἢ ἀποθνήσκειν: *Ombrici in pugnis aduersus hostes turpißimum ducunt victos viuere, sed necesse est aut vincere aut mori. Nempe pulcrum & animosum est Hectoris illud apud Hom.* τεθνάτω, οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης: Moriatur, non enim indecorum est defendenti patriam mori.

HIS

HIS ORNARI AVT MORI.

Fronde oleæ, lauri, quercus contexta corolla
Me decoret; sine qua viuere triste mihi.

FRVMENTORVM *ac leguminum semina ac grana in terram projecta, ac illi quasi concredita, certo tempore renascuntur, atque multiplices fructus producunt. Sic nostra etiam corpora, quamvis jam mortua, ac terrestri sepulturæ destinata, in die tamen ultima resurgent, & piorum quidem ad vitam, impiorum vero ad judicium. Qua similitudine S. Paulus quoq; uti voluit* I. *ad Corinth.* XV. *vbi ait: Seminatur corpus in corruptione, & surget in incorruptione. Quem locum D. Ambrosius explicans præclare hæc subijcit. Si ergo, inquit, gramen seminatur, vt Dei nutu, quodammodo elementorum ministerio vestitum resurgat, multa secum habens incrementa vtilitatis humanæ: cur non credibile sit, Dei virtute mortuum posse resurgere, meliore tamen reddita substantia, non numero multiplicatum? Et D. Chrysostomus in Hom. de Resurrectione idem tradit. Etenim semina, ait, nisi prius moriantur & putrescãt ac corrumpantur, non pariunt aristam. Sicut igitur qui videt ibi gramen, quod corrumpitur & dissoluitur, non dubitat de resurrectione, sed certissimam demonstrationem vsurpat: (nam si ita maneret & non corrumperetur vel dissolueretur, certum, quod nunquã resurgeret) sic cogita & in corpore tuo; cum vides corruptionẽ, tunc potiss. de resurrectione philosophare. Quid quod Saluator ipse ad hanc considerationem nos reuocat? Sic enim ait Ioan. cap.* XII. *Amen amen dico vobis, &c. Et huc pertinẽt Ezech.* XXXVII. *ossa arida: Ecce ego dabo vobis spiritum & viuetis: dabo super vos neruos, & succrescere faciam super vos carnem. Alibi legitur,* SPES VNA SVPERSTES, *nimirum post funus.*

SPES ALTERA VITÆ.

Securus moritur, qui ſcit ſe morte renaſci:
Non ea mors dici, ſed noua vita poteſt.

Errata typographica, quæ in Centuriam primam irrepſerunt.

Symb. XXXVIII. lin. VIII. a f. lege partem. *Symb. LV. lin. III. lege* exareſcens. *Symb. LXXXIII. lin. VI. lege* Marchio. *itẽ lin. penult. leg.* homini. *Symb. XC. lin. X. lege* Πολλάκι.

SYMBOLORVM & EMBLEMATVM EX ANIMALIBVS QVADRVPEDIBVS DESVMTORVM CENTVRIA ALTERA COLLECTA.

A

IOACHIMO CAMERARIO
MEDICO NORIMBERG.

Exponuntur in hoc libro rariores tum animalium proprietates tum historiæ ac sententiæ memorabiles.

AN° SALVT: CIↃ·IↃ·XCV.

IN II. IOACH. CAMERARII EMBL. ET SYMB. CENTVRIAM.

Ecquid adhuc superest? animalia bruta loquuntur,
Et variæ monstrant cognitionis iter.
Virtutisq́ue suæ non una exempla ministrant,
Quæ natura animis delituisse dedit.
Ne, si deficerent doctores atque Magistri,
(Hei procul à nostrâ sint mala tanta domo!)
Nulla aliunde queas vitæ præcepta parare,
Quàm quæ mortali prodita voce capis.
Aspice quæ libro CAMERARIVS *edidit isto,*
Aspice sculptoris symbola facta manu.
Quàm varios hominum mores, quàm multa videbis,
Quæ nos à brutis non didicisse pudet!
Si te delectat pietas, si provida virtus,
In solo invenies hæc Elephante bona.
Et sua portat Equus, portat sua commoda cervus,
Quæq; Aper addiscas jam moriturus habet.
Et scelerum hic cernis pœnas, & præmia justi,
Et fugere insidias, qua ratione queas.
Quicquid agis, sapienter agas, neu despice, si quid
Ad mores faciunt hæc documenta tuos.
Nil nocet unde habeas, sed nil habuisse nocebit,
Sit satis ut possis arte cavere malum.
Brutorum qui facta videt, & non sapit istis,
Hic verè bruto brutior esse potest.

HELIAS PVTSCHIVS.

NON *tam propter molem corporis, quã alia animantia Elephas; quam ob rationis quandam similitudinem, atq; inprimis speciem pietatis, ab eo in his Symbolis ac Emblematibus exordiri placuit. Apud Aelianum enim lib.* VII. *c.* XLIV. *pulchra est sententia & commemoratione digna:* ἐλέφαντες μὲν θεοὺς προσκυνοῦσιν, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἢ ἄρα γε εἰσὶ θεοὶ, καὶ ὄντες εἰ φροντίζουσιν ἡμῶν, διαπτοροῦσι; *id est, Ergo Deum Elephantes venerantur, homines autem sit ne Deus nec ne sit, dubitant, tum si sit, humanasne res curare dignetur? Sed & alia multa admiratione digna, & propemodum fidem superantia de Elephante, tam veteres quam recentiores autores litteris mandarunt, quæ legi pleraque poterunt apud Aristotelem; Plinium, Plutarchum, Aelianum, Strabonem, Solinum, ac qui nostris temporibus de illo scripserunt, apud Garziam de horto Hispanum, atq; eruditiss. virum Iustum Lipsium in Epistolis. Scribit autem Solinus, & alii confirmant, Elephantes Luna splendente gregatim amnes petere, ac mox aqua aspersos, Solis exortum certis gestibus salutare, deinde in suos saltus reverti. Vnde &* θειόσοφον ζῶον *Elephas Arriano dicitur lib. de rebus Indicis. Merito itaq; exemplo huius animantis nos quoque assidue ad pietatem colendam, atque pura mente* DEVM *venerandum assuefacere debemus: quam quidam veterum* ἀρχὴν καὶ τελευτὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν, *id est, omnium virtutum principiũ atq; finem esse dixit; cum quo Aristotelis sententia congruit,* ἀρχὴ ἀρίστη πάντων μὲν ὁ θεὸς, ἀρετῶν δ' ἡ εὐσέβεια. *Omnium quidem rerum principium optimum* DEVS, *virtutum autem pietas. Alii alias inscriptiones addiderunt, ut* PIETAS NOS DEO CONCILIAT. *vel,* VT DIGNVS ADOREM. *vel,* SIC ARDVA PETO. *item,* PRÆLATA TRIVMPHO. *Nostra vero ex Tibulli notiss. versibus desumpta est.*

CASTA

CASTA PLACENT SVPERIS.

Injiciat nobis brutorum hæc cura stuporem,
Qui tarda incipimus quærere mente DEVM.

II.

STRABO *lib.* XV. *de Indiæ loquens Elephantis, hoc encomium illis tribuit, quod sint natura mites, & mansueti, atq; ad animal ratione præditũ accedant propius. Sic Aristoteles lib.* IX. *de Hist. animal. placidißimum & mitiß. omnium ferarum dicit Elephantem. Aiunt autem tantam illius esse mansuetudinem erga debiliora animalia, ut gregatim occurrentia pecora proboscide paulatim removeat atq; segreget, ne forsitan imprudens illa conculcet atq; proterat. Addunt præterea* Φυσιολόγοι, *illum nisi laceßitum non facile irasci vel sævire. Vnde Sereniß. Dux Sabaudiæ Emanuel Philibertus occasionem Symboli sumens, addidit,* INFESTVS INFESTIS. *Sed prior nobis magis arridet sententia, quamvis & hæc altera interdum locum habere debeat. Idq; utrumq; breviter admodum Cicero exponit, lib.* I. *de Officiis hisce verbis: Nihil laudabilius, nihil magno ac præclaro viro dignius placabilitate ac clementia. Addit tamen hoc quoq; non minus prudenter: Et tamen ita est probanda mansuetudo, ut adhibeatur Reipub. caussa severitas, sine qua administrari civitas non potest. Et Homerus eandem virtutem commendans, ait:*

στρεπταὶ μὲν τε φρένες ἐσθλῶν:
Placabiles sunt animi bonorum.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

Cuius generis multa præclara dicta leguntur apud Senecam in duobus libris de Clementia ad Neronem.

Alibi ascriptum reperitur. REGNI CLEMENTIA CVSTOS. *desumtum ex Claudiani hemistichio, Mundi clementia custos.*

MANSVETIS GRANDIA CEDVNT.

Præterit, haud Elephas animalia parvula lædit;
Nempe quod hinc clemens Rex imitetur habet.

IN Aethiopiæ parte, cuius regni caput est Meroe, teste Strabone & Aeliano, reperiuntur Dracones, quibus cum Elephantis pugna esse solet. Plinius refert Indicos Elephantos esse maximos, ac bellantes cum ipsis perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circumflexu facile ambiant, nexuq́ nodi perstringant: mutuamq́ illorum necem Philo quoq; Iudæus narrat tract. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου. *Hoc Symbolum Iovius scribit à se esse excogitatum in gratiam Sinibaldi & Ottoboni Fliscorum, qui illud usurparunt ad memoriam justæ ultionis (quemadmodum ipsi arbitrabantur) propter fratrem tertium Hieronymum Comitem, crudeliter ab æmulis suis Fregosiis interfectum, cum eam ob caussam paulò post quinque etiam ex familia Fregosia violenta morte perierint. Addita fuit inscriptio Hispanica:* NON VOS ALABAREIS, *id est, non est quod vos gloriemini propter crudelitatem vestram, cum potius de Reip. Genuensis principatu legibus aut armis legitimis debuissetis contendere. CL. vir D. Sambucus in Emblematib. de hac cruenta pugna tales versus composuit.*

Qui victor sentit cum victo se periturum,
 Ambitione magis quam ratione tumet.
Quid mihi profuerit vinctus, qui mutua collo
 Vincula molitur, me interimatq; cadens?
Sic Elephas stratus complexibus usq; Draconis,
 Conterit hærentem mole, ruensque necat.
Ille mihi tandem pretium meritumq; triumphus
 Pendit, qui factum non nece, laude beat.
Interdum caussa melius cessisse videmur,
 Dum mors vindictam leniat aut moveat.
Sed tamen è summo vinci, victoria quædam est,
 Conditio servi corrigitur domino.

Vsus est quoq; hoc Symbolo Delphinus Titio Comes Tesanæ, cum inscriptione non multum dissimili, VINDICE DEO.

NON

NON IMPVNE FERES.

Contemnit mortem, qui non moriturus inultus,
Vna etiam est hostis certa ruina sui.

RHINOCEROS *à cornu quod in naso unicum habet, quasi naricornis dici potest. Martialis de gemino cornu licentia poëtica loquitur, cum alterum in dorso potius tuberosum quippiam, nõ proprie cornu sit. Taurum Aethiopicum Pausanias lib.* V. *& lib.* IX. *vocat. nec apparet Aristotelem huius animalis fecisse in suis scriptis mentionem. Huius accuratam designationem curavimus exprimi ab icone in æs eleganter incisa, ex Hispania nuper allata. Tradit autem Suetonius Augustum Imperatorem primum Populo Romano Rhinocerotem spectandum exhibuisse, quamvis Plinius hoc Pompeio Magno ascribat. Alterum hunc habet hostem Elephas, cum cornu ad saxa limato sese ad pugnam præparet, & in dimicatione cum Elephanto alvum adversarii ut molliorem petat. Eamq; pugnam describit quoq; Oppianus lib.* II. *de Venatione. ac exemplum commemorat Munsterus lib.* V. *Cosmographiæ, ubi Elephas à Rhinocerote victus succubuerit. Quod si ventrem hostis sui non præoccupaverit Rhinoceros (ut Aelianus refert) proboscide Elephanti feritur, ac dentibus tandem dilaniatur. Hoc Symbolo usus est Alexander, Dux Florentinus, gener Caroli V. Imper. Roman. eo innuens, pro conquirenda nominis gloria, atq; insuper ad Imperatoris sui existimationem propugnandam, magno animo se nullum periculum subterfugere, atque eam ob caussam vel præclaram victoriam reportaturum, vel ipsam etiam mortem subiturum esse. Ascriptum fuit dictum Hispanicum,* NON BVELVO SIN VINCER, *id est, non discedam sine victoria, alludens ad versiculum Martialis:*

Rhinoceros nunquam victus ab hoste redit.

NON

NON ERGO REVERTAR INVLTVS.

Vincere, vel pulchræ laus est occumbere morti,
Sed tremulo à pugna turpe redire gradu.

RHINOCEROTEM *non nisi admodum irritatum ad iram provocari, & commotum illam ægre deponere, Pierius in Hieroglyphicis annotat, unde excandescentiam vehementem, post lentitudinem irascendi, per hoc animal veteres ex Oro indicasse refert. Quod etiam ex Martiale colligitur, qui hoc de eo epigramma composuit.*

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota magistri,
  Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissi prælia Martis,
  Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Namque gravem gemino cornu sic extulit ursum,
  Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

Sic quoque viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni injuria stimulati, non cito deponunt animi sui moderationem, sed ad justam indignationem nimium provocati, tandem sese acrius incitant, & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem eiusmodi heroicus impetus in magnis viris merito locum suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absq; discrimine non ubique imitandi sunt, sed potius aurea sententia ante oculos habenda, QVO MAIOR, EO PLACABILIOR. *Quod dictum Nic. Reusnerus in Symbolis Imperat. prolixe explicat. Aristotel. quidem affirmat in Eth.* τοὺς ἀνδρείους εἶναι θυμοειδεῖς, *fortes esse iracundos, &* τὸν θυμὸν αὐτοῖς συνεργεῖν, *iram adiuuare eos, adducto etiam ibi Homeri testimonio. Sed Euripides præclarè monet,* ἀσκεῖν σώφρονα δ᾽ὀργησίαν, εἶναι πρὸς σοφοῦ ἀνδρὸς, *id est, sapientis esse operam dare, ut moderate indulgeat iræ. Versus autem integri, unde hæc desumta sunt, leguntur apud Virgilium de Entello, lib. V. Aeneid.*

VIM SVSCI-TAT IRA.

Non temere cæcam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indigne læsus in arma ruit.

PER Leonem, animal generosum & validũ, tam sacri quam profani scriptores fortitudinem & robur exprimere voluerunt, sicuti serpens fuit typus prudẽtiæ & intelligentiæ. Quapropter Albertus Baduarius Nobilis Venetus Leonem, cui circa collum serpens fuit circumvoluta, ostendere voluit, fortitudinem semper esse cum prudentia conjungendam, addiditque græcam inscriptionem, ΟΥΔΕΝ ΚΑΘΗΚΟΤΕΡΟΝ, id est, nihil decentius nec præclarius. Officium enim prudentis viri est, ut Aristoteles tradit VI. Ethic. Nicomachi: δύνασθαι καλῶς βουλεύσασθαι περὶ τὰ αὑτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, id est, posse recte in mediũ consulere de iis, quæ sibi ipsi sunt bona ac utilia. Idem autor III. Ethicorum vult ἀνδρείαν εἶναι μεσότητα περὶ φόβου καὶ θάῤῥη, Fortitudinem esse medium inter metum & confidentiam. In quam sententiam eleganter & breviter D. Bernhardus lib. I. de Consideratione, Fortitudinis matrem vocat prudentiam, & addit paulo post: Bonus circuitus est, si justicia quærit, prudentia invenit, fortitudo vendicat, temperantia possidet, ut sit justicia in affectu, prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in usu. Præclare etiam Demosthenes in oratione funebri, ἁπάσης, ait, ἀρετῆς ἀρχὴν εἶναι μὲν σύνεσιν, πέρας δὲ ἀνδρείαν, καὶ τῇ μὲν δοκιμάζεσθαι τὶ πρακτέον ἐστι, τῇ δὲ σώζεσθαι: Universæ virtutis principium quidem esse sapientiam, finem autem fortitudinem, & illam quæ agenda sunt explorare, hanc vero tueri. Euripides vero in Hercule, & prudentiam sine audacia, & hanc sine illa in vitio posuit.

NIHIL DECENTIVS.

Provida magnanimæ ſi adſit prudentia dextræ,
Dic mihi quæ rerum pulchrior eſſe queat?

De

VII.

DE *canibus Indicis (quos Aristoteles & Plinius scribunt ex cane & tigride procreari) plures apud veteres autores historiæ leguntur. Diodorus Siculus, & Strabo lib.* XV. *commemorant, duos canes Indicos miræ ferocitatis Alexandro M. à Rege Indiæ Sopithe fuisse donatos. Pollux vero unum tantum huius generis à Poro Rege missum scribit. Aelianus, ut & Curtius, quatuor eiusmodi canum meminit, & multa de illis in medium profert. Omnes tamen in hoc consentiunt, istis canibus Indicis natura præ aliis esse inditum, ut spretis animalibus minoribus leones inprimis petant, atq; ita obstinate retineant, ut sibi crura potius, nullo clamore edito, abscindi patiantur, quàm feras dimittant. Non aliter viri fortes & virtute præstantes, nihil nisi quod honestum ac laudabile est, constanter sibi imitandum & conservandum statuunt, atq; ideo pro patria, pietate & sui nominis fama pugnare constanter student; atq; pro iisdem vitam denique profundere non dubitant. Posset autem (meo judicio) non inepte huic picturæ quoque accommodari hemistichium istud Virgilianum ex lib.* IV. *Aeneid.* MENS IMMOTA MANET. *Quamvis hac quoque in parte cautio adhibenda sit, ne nos (quemadmodum Cicero* I. *de Off. monet) offeramus periculis sine caussa, quo nihil potest esse stultius, atque ideo tales homines temerarii & imprudentes à Græcis uno vocabulo nominãtur* ῥιψοκίνδυνοι. *Et idem pro Roscio Amerino* ῥιψοκινδυνίαν *projectam audaciam nominat. Nec ineptè huc transferri posset prouerb.* Nisi crura fracta sint. *Quod Cic. Philip.* XIII. *in Plancum jactat: Illud tamen verum, quod in hoc Planco proverbii loco dici solet, perire eum non posse, nisi crura ei fracta essent. fracta sunt, & vivit. &c.*

NEC

VII.

NEC CÆSUS CEDAM.

Nunquam, cæsa licet, linquit canis Inda leonem,
Nec, licet accisus, facta decora bonus.

AEGROTANTI *Leoni Simiam comestam singulare esse in morbo remedium, Plinius, Aelianus, & plures alii perhibent. Orus vero Aegyptius refert Leonem febricitantem, nam illi febris quartana (si Phile Graeco autori fides est adhibenda) existimatur esse familiaris, simia solere vesci, & illius esu convalescere. Aristophanes in Ranis assentatores & parasitos δημοπιθήκους, id est, populares simias, qui alios suis fraudibus decipere consueverunt, non abs re vocat. Constantinus verò Imperator, secundum Aurelium Victorem, tineas & sorices palatii nominare solitus est, quos sanè principes & potentiores funditus ex suo consortio removere atque extirpare deberent. Quod si facerent, tum demum ad saniorem statum regna & Respubl. pervenire possent. Quare etiam Curtius historicus adulatorem perpetuum regum malum appellare non dubitavit, cum eorum opes sæpius pessundet & evertat, quam ipse etiam hostis apertus. Et Bias apud Plutarchum rogatus, quænam bestia omnium maxime esset noxia, Inter feras, respondit, tyrannus, inter cicures adulator. Pierius ex Oro supra indicato, aliam etiam ipsi significationem attribuit, nimirum hoc Symbolo declarari hominem, qui sibi ipsi mederi queat. Vnde Doctissimus Constantinus Landus Complani Comes, in explicationibus Romanorum quorundam nummorum, Leonem cum Simia in ore, addito dicto,* SIBI IPSI SALUS, *pro Symbolo habuit, innuens sua doctrina & virtute sibi in rebus adversis facile remedium esse comparaturum.*

AD MEDELAM.

Ipse sui est morbi medicus leo: vos quoq; Reges
Assentatores pellite sponte malos.

IX.

LEONEM, quantumvis animal ferox, Plinius scribit circumactos rotarum orbes, & cantus gallinaceorum, & omnium maximè ignes timere. Cæterum quod ad primum atq; tertium attinet, rem ita sese habere rerum Naturalium scriptores affirmant, secundum verò de gallinaceis nonnihil adhuc esse controversum videtur. Nam nostris temporibus in aula Sereniss. Principis Bavariæ Monacensi unus ex Leonibus, miris saltibus in vicinam cujusdam domus aream sese demisit, gallinaceorum cantus aut clamores nihil reformidans, atq; ipsos una cum pluribus gallinis devoravit. Vt igitur ignis subito & sine causa Leonem perterrefacit, ita videmus potentioribus vana quædam & abjecta terriculamenta (Græci μορμολύκεια vocant) sæpe objici, quæ ipsos nimis alioqui sese efferentes terreant & in officio contineant. Sed & alii plurimi ex ignorantia quadam sæpe metuunt non metuenda, ut elegantiss. versibus expressit Lucretius:

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt, sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis, quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntq; futura.

Adrianus Iunius vir doctiss. paulo aliter hæc explicat, atq; hoc indicari vult, iræ esse quasi malagma Philosophiam, & vehementissimi affectus impetum non melius sedari, quàm hujus consideratione, ac inprimis meditatione cælestis sapientiæ, quæ facis instar mentem nostram illustret atq; regat. Cujus versus elegantes hic quoq; placuit ascribere.

Getulus leo non sic aliud quam metuit
Tædam flammivomam, qua rabies sæva cadit.
Sidit trux animus vel facibus luciferis
Cœlestis sophiæ, aut supplicii terriculis.

MAGNOS

MAGNOS VANA FUGANT.

Non est ingentis vis expers ulla timoris.
Sic pavet infesto perçitus igne Leo.

AIUNT *Leonem, injecto capiti pallio, quo statim acies oculorum illi adimatur, usq; adeo feritatem suam deponere, ut etiam vinciendum se homini præbeat. Quam rem Plinius libro* VIII. *cap.* XVI. *annotavit, perhibens omnem vim in oculis consistere. Quæ etiam copiose referuntur à Plutarcho in præceptis politicis. Nemo autem hoc emblema (meo judicio) melius explicuit ipso B. Chrysostomo in Homilia ad S. Matthæum* IV. *hoc modo: Leonem quidem mitigas reddisq; tractabilem: furorem verò animi tui omni prorsus efficis leone sæviorem. Ponamus iram quoq; bestiam esse. quantum igitur ab aliis erga mitigandum leonem studium datur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice hujusmodi cogitationem mitem ac mansuetam, siquidem hæc fera & unguibus sæviss. armatur ac dentibus. Nisi illam solicite mansuefeceris, cuncta simul disperdet ac lacerabit. Et pulchrè Ambrosius: Præclarum est motum temperare consilio, nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam indignationemq; compescere, quàm omnino non irasci, cum plerumq; illud levius, istud fortius æstimetur. Rectè itaq; Menander:*

Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς,
Adhibita ratio fac superet iram tuam.

Quidam generalius ascribunt, SUPERAT SOLERTIA VIRES. *Nā validissima & robustissima quæq; ingenio & prudentia tandem vincuntur. Quem locum communem egregie tractat Oppianus lib.* V. *Halieut.*

IRAM PRUDENTIA VINCIT.

Si licet objecto sagulo tractare leonem,
Quid tandem est, iram nolle domare suam?

ILLUSTRISS. *Princeps laudatißimæ memoriæ Rodolph. Anhaltinus, ex antiquiß. Aſcania ſtirpe oriundus, cum multis præclaris victoriis tam in Vngaria quam Geldria celebre nomen ſibi peperiſſet, tandem in Italia ſub Maximiliano Primo cõtra Venetos claruit, atq; utilem operam illi navavit, tandẽq; Veronæ (ut fama fert) veneno fuit è medio ſublatus. Hic igitur præſtantiß. Princeps in ſuis ſignis militaribus curavit depingi, virginem timidè leoni cibum ex patina porrigentem, addito Germanico dicto,* allzeit in ſorgen / *cui quidam hoc addidit diſtichum,*

Nuda à præſidiis ego virgo miniſtro leoni:
Danda opera eſt magnis ſed comitante metu.

Quo oſtendere voluit, viros prudentes, quibus reipub. cura eſt commiſſa, in perpetua verſari ſolicitudine, & liberalem metum nunquam deponere debere, ne ſcilicet aliquid negligenter aut temere, ſecundum Hippocratem, committant, quo potentiores offendi poßint. Atq; hunc metum Plato lib. III. ac V. de legibus, plurimum commendat, pudoremq; illi adjungit comitem tanquam cauſſam omnis honeſtatis. ac præterea in dialogo Euthyphrone ſive περὶ ὁσίου *oſtendit Socrates, non rectè dici à Staſimo Cyprio,* ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδὼς, *id eſt, ubi timor, ibi & pudor, ſed potius, ubi pudor, ibi timor. Eſt enim alius quoque metus ſervilis, qui ſemper conjunctus eſt cum odio, ſecundum Ennium ex Cicerone II. de Officiis.*

Quem metuunt oderunt,
Quem quisque odit, periiſſe expetit.

Admonet etiam hoc Emblema potentiorum favore & gratia caute eſſe utendum, cum ſæpe levi de cauſſa mutentur,

Gratia fortunam ſequitur, veluti umbra ſereno
Sole aliquod corpus, ſol occidit, occidit umbra.

SEMPER

XI.

SEMPER IN METU.

Ardua sunt cujus commissa negocia curæ,
Fac animum usq; habeat sollicitudo tuum.

SÆPE admiratus sum, qui fiat, quod in tam indefesso hominum studio investigandi etiam in remotiss. regionibus varias res incognitas, nihil tamen adhuc certi vel perparum explorati habeamus de ipso Monocerote sic propriè dicto, cum etiam apud veteres autores de illo variæ opiniones reperiantur. Et quamvis alia plurima animalia rara Romani populo spectanda exhibuerint, apparet tamen ex historiis hoc animal nunquam illos ostendisse. Est autem hoc Symbolum desumtum ex veteri nummo, è cujus una parte Monoceros conspicitur, cornu in aquam intingens, ex altera inscriptio, ΝΥΣΑΙΩΝ, id est, Nysæorum, Indiæ nimirum populorum. Notum autem est, tribui huic cornui hanc peculiarem vim & proprietatem, quod contra pleraq; venena sit admodum efficax; unde quidam perhibent, priusquam Monoceros ex aquis impurioribus, quas circa aspides & alia genera serpentum ac venenatarum bestiarum stabulantur, bibat, cornu suum in illas immergere & quasi depurgare salubrioresq; reddere. Qua similitudine docemur, beneficio sapientiæ atq; laudabilis doctrinæ, in rebus dubiis ac periculosis, posse nos omnes difficultates & remoras, quæ à virtutis & honestatis via avocant, removere, & mala à bonis segregare. Bartolomeus Alvianus Dux militaris Venetus, ascribi curavit in suo vexillo, VENENA PELLO, innuens se instar unicornis noxia & venenata animalia fugantis, sua virtute bellica contrariarum partium hostes esse extirpaturum.

XII.

NIL INEXPLORATO.

Te quoq; serpentum sitiunt mala secla ferarum,
Explora & cautus tetra venena fuge.

PRIMUS *(quod ego sciam) inter scriptores non adeo antiquos hujus Symbolicæ potius quam veræ inventionis author est Iohannes Tzetzes in libro variarum historiarum, qui vixit circa annum à* CHRISTO *nato* M. D. LXXVI. *Idem postea tradiderunt Albertus Magnus & alii. Isidorus quidem autor Tzetze multo antiquior lib.* XII. *Etymolog. capit.* II. *scribit Rhinocerotem amore virginis denudatæ capi. Videtur autem Rhinocerotem cum Monocerote (quod & aliis accidit) per errorem confundere, cum magnum inter has feras sit discrimen. Hi igitur* μυθολογȣ̃ντες *scribunt, unicornem odore & amore castæ virginis captum, omni ferocitate deposita, ad eam accedere, caputq; in ejus sinum ponere, atq; ita tandem somno obrutam capi. Quam allegoriam Gesnerus putat inde esse natam, quod rerum Naturalium autores scribant, unicornem sui generis feras quoq; hostiliter persequi, nec aliter cum fœmina assuescere, nisi libidine stimulatum. Typus est castæ & puræ vitæ, qualis inprimis virginibus convenit, quæ non solum hominibus moderatis summopere probatur, sed etiam à ferocioribus magni fieri, & ad se amandum allicere solet. Sic apud Senecam in Hercule furente Lycus quærit à Megara, an,*

Objici feris monstris virtutem putet?

Quæ respondet:

Virtutis est domare quæ cuncta pavent.

Nonnullis potius placuit ascribere ad hanc picturam,
VIRTUS SECURITATEM PARIT.
Alii autem, OPTIMA INSIGNIA.

HOC VIRTUTIS AMOR.

Quem non vincat amor castæ virtutis & ardor?
Virtus tanta potest, vincat ut illa feram.

XIV.

VT cornu Monocerotis non per se in tanto pretio habetur, sed propter ipsius contra venena efficacitatem & utilitatem desideratur, ita monemur in universa vita, non opinione nuda æstimationis solummodo, sed experientia & usu cuncta esse perpendenda, cum nihil sit in pretio habendum, quod nō etiam sit verè utile & fructuosum. Horatius sane usum divitiarum & partorum bonorum non frustra toties nobis inculcat. Igitur præceptis ejusmodi admoniti, meritò etiam diligenter sumtus temperare ac metiri debemus. Quam enim multis (secundum Socratem apud Platonem) inutilibus & superfluis quoq; carere possumus? præsertim hoc nostro superbo atq; sumtuoso sæculo, ubi copia rerum non adeo necessariarum, & effusissimi luxus prodigalitate paßim omnia, qua publicè qua privatim in pejus ruunt, paulò pòst (ut timendum) præcipitem casum allatura. Nam aurea ista frugalitas, quam διδάσκαλον σοφῶν καὶ ἀρίστων βουλευμάτων *Sophocles nominat, id est, magistram consiliorum sapientum ac optimorum consiliorum, paßim spernitur, atq; è medio pellitur, è contrario autem crescit* πολυτέλεια *(juxta veterem Græcum scriptorem Ecphantem Pythagoricum. libr. de Regno, citāte Stobæo)* μάτηρ τᾶς ἀκρασίας, αὕτα δὲ τᾶς ὕβριος, ἐξ ἇς τῶν ἐν ἀντρωπίνοις κακῶν τὰ πολλὰ, *id est, Luxus & profusio, quæ est incontinentiæ mater, hujus verò petulantia, ex qua multa mala hominibus enascuntur. Describit hoc Emblema* CL. *vir Ioannes Sambucus, & satis magnas vires tribuit cornui Monocerotis, de quo alibi,* DEO *volente, in peculiari commentario, accuratius disseremus.*

PRETI-

PRETIOSUM QUOD UTILE.

Commoda quæ est usu non fama, res pretiosa est.
Displicet hæc paucis, at placet illa magis.

CAME-

XV.

CAMELORUM *duo genera reperiuntur apud veteres, præsertim Aristotelem & Plinium: Bactrianum nimirum sive Asiaticum, & Africanum; illi bina, hi singula tubera in dorso habent. Hoc animal (ut Plinii verbis utar) sitim & quatriduo tolerat, impleturq; cum bibendi occasio est in præteritum & in futurum, obturbata proculcatione prius aqua, aliter potu non gaudet. Quam proprietatem Aelianus quoque Elephanti ascribit. Theophylactus autem Simocatus in quæstionib. suis physicis ejus rei hanc causam affert, quod Elephas si umbram suam in aquis videat, terreatur; ideoq; Indos illunem noctem observare, si quando trajiciant hoc animali flumen. Eundem profecto ad modum homines inquieti ac turbulenti omnia propter suā utilitatem pervertunt, tranquillitatis publicæ hostes (quorum utinam hodie non tantus extaret numerus) qui omnia sua consilia & cogitata eo dirigere student, ut alios inter se committant, ac bella non necessaria excitent. Et scimus nostris temporibus callidum quendam ducē militarem crebro solitum esse dicere, non nisi aqua bene turbata piscationem esse uberem. De hoc apud Iovium talis legitur historia: Virginius Vrsinus strenuus alioqui bellator, contra aliorum sententiam, etiam suorum gentilium, quo tempore quasi universa Italia contra Gallos conspiraverat, nihilo tamen minus ipse castra Gallica sequi maluit. Atq; ideo hoc Symbolo usus est cum Gallica sententia,* IL ME PLAIT LA TROUBLE, *mihi turbida placet, sed parum extitit ipsius conatus felix: nā in isto bello gravissimo obsessus Atellæ, in hostium potestatem pervenit, & tandem in carcere Castelli de Ovo Neapoli justas suæ temeritatis pœnas luens, misere interiit.*

TURBA-

XV.

TVRBATA DELECTAT.

Turbat aquam ſitiens cum vult haurire Camelus,
Sic pacem ex bellis, qui lucra fœda ſitit.

XVI.

INTER *alias proprietates Camelo hæc quoq; ascribitur, quod sponte in genua procumbens (Herodoto etiam lib.* VII. *teste) vel sessionem recipiat, vel aliud onus conveniens admittat. Cumq; justum sarcinarum pōdus sibi impositum sentiat, rursum sese erigit, & alacriter progreditur, ubi verò nimium sese oneratum animadvertit, aut succumbit aut abjicit imposita. Quo monemur in omnibus rebus esse mediocritatem auream observandam. nam secundum Poëtam,*

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Idemq; nos docet Delphicum oraculum, τὸ, μηδὲν ἄγαν, *quod Terentius latinè expressit :* ut ne quid nimis. *At noster Hippocrates in Aphorismis non minus graviter quam breviter pronunciat :* καὶ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον, τὸ δὲ κατ' ὀλίγον ἀσφαλές: *Omne nimium est naturæ inimicum, quod verò paulatim fit, tutum. Præterea hoc Symbolo docemur, nihil ultra vires temere esse tentandum, sed Horatianum potius istud meditandum,*

Metiri se quenque suo modulo ac pede verum est.

Hyppolitus Cardinalis, Estensis Senior eo quoq; est delectatus cum inscriptione Hispanica, NON SVEFROMAS DE LO QVE PVEDO: *Non plus quam possum tolerabo. Vel* TANTVM QVANTVM POSSVM. *Alii universalius ascripserunt:* RATIONABILE IMPERIVM. *Et extant Germanici in hanc sententiam rythmi satis concinni,*

Lad auff mein Rück / daß ich vermag /
Sonst laß ich ligen / was ich trag.

NIL

XVI.

NIL VLTRA VIRES.

Ne nimium imprudens teneris impone lacertis,
Et fortem ſternunt pondera iniqua virum.

XVII.

PLINIVS *libro ſæpius citato, inquit de Camelis: Velocitas inter equos, ſed ſua cuiq; menſura, ſicuti & vires. Nec vltra aſſuetum procedunt iter, nec plus inſtituto opere recipiunt. Quod Symbolum cum priore non male convenit, à contrario ſenſu deſumptum. Quamvis verò alii ad ſuos amores non tamen inhoneſtos accommodarint, indicantes nulla ratione à ſuo propoſito ſeſe abſterreri poſſe, tamen ad alias omnes præclaras actiones, inuicto animo conſtanterq; proſequendas & abſoluendas, rectè hoc poterit quoq; transferri. Quæ virtus græcè propriè vocatur* φιλοπονία, *id eſt, induſtria & amor in laboribus capeſſendis. Eo Symbolo vſus eſt Veſpaſianus Gonzaga, Dux Sabionedæ, cum dicto,* IVVAT EMTA LABORE GLORIA. *Quo indicare voluit, ſe dies noctesq; omni cura in hoc incumbere, ut ex ſtudiis & laboribus ſuis præclaram laudem ac gloriam acquirere poſſit, cum græcum proverbium quoque idem ſubijciat,* ἐκ τοῦ πόνου κλέος. *Ex labore gloria. Et Xenophon* κύρου παιδείας *lib.* I. *eleganter hoc quoq; protulit,* ἐπικουφίζει ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, *id eſt, Ipſe honos leviorem facit Imperatori laborem, quemadmodum Cicero eſt interpretatus. Ac extat elegans carmen Claudiani in Epithalamio Honorii, quod oſtendit laboris impatientem ad virtutis culmen non aſcendere, nec eius optatos fructus capere:*

> Non quiſquam fruitur veris odoribus,
> Hyblæis latebris nec ſpoliat favos,
> Si fronti caveat, ſi timeat rubos.
> Armat ſpina roſas, mella tegunt apes.

NEC

XVII.

NEC META NEC ONVS.

Sternit humi, immensum quod pondus iterq̃z, Camelum,
Sternitur haud fortis laudis amore labor.

CAMELOPARDALIS *Græce ac Latine dicta, Aethiopibus Nabis, Arabibus verò ac Turcis Zurnapa, unde vulgare Giraphæ nomen, putatur apud Pausaniam in Bœoticis sive libro* IX. *esse Camelus Indica. Plinius Iulium Cæsarem primum Romæ in Amphitheatro ludis Circensibus spectandum hoc animal dedisse scribit, quod Dion lib.* XLIII. *Romanæ histor. confirmat, atque ibidem Camelopardalin accurate describit, quemadmodũ & Oppianus* III. *Cyneget. Strabo ac Heliodorus, & inter recentiores Petr. Bellonius lib.* II. *observationũ suarum, quam ante paucos annos Germania quoque vidit. Strabo lib.* XVI. *propter suam asymmetriã & partium inconcinnitatem nihil illi celeritatis tribuit, ac* βόσκημα *potius esse dicit. Vnde Horatius lib.* II. *epistol.* I. *ad Augustum fecit,*

Diversum confusa genus Panthera Camelo.

Recte autem hac similitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt stulte & confuse, nec ullibi sibi constant, secundum usitatum versiculum,

Dissidet à cunctis sibi qui contrarius ipsi est.

At contra in omnibus rebus commendatur verus ordo & εὐσχημοσύνη *ac harmonia mutua, de qua Plutarchus in commentario de Musica inquit,* ὅτι δὲ σεμνὴ ἡ ἁρμονία καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, ἀριστοτέλης ὁ πλάτωνος ταυτὶ λέγει. ἡ δὲ ἁρμονία ἐστὶν οὐρανία, τὴν φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ καλὴν καὶ δαιμονίαν, *id est, porro autem quod Harmonia res sit divina, veneranda & magna, Aristoteles Platonis discipulus his verbis confirmat. Enimverò Harmonia res est cœlestis, eiusque natura divina & pulchra atque admiranda. Quæ tametsi autor ad Musicam tantum eo in loco referat, tamen de omnibus aliis, quæ recte,* εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν *(ut S. Apostoli verbis utamur) fiunt, rectè dici poterũt.*

DIVER-

DIVERSVM CONFVSA GENVS.

Cernis ut inconcinnam habet hæc fera longa figuram:
Quicquid agunt stulti, nil habet harmoniæ.

VRVS ἀπὸ τῶν ὀρῶν, *id est, à montanis locis in quibus degit, ſecundum Iſidorum, nomen accepit, quem in Hercynia ſylva Iul. Cæſar lib.* VI. *de bello Gallico reperiri ait, & multa de illo Eraſmus Stella in libro de origine Boruſſorum narrat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XV. *ſcribit excellenti vi ac velocitate eſſe Vros, quibus imperitum vulgus Bubalorum nomen impoſuit. Ac inter alios Munſterus in Coſmographia, ubi deſcribit Boruſſiam, adeo eſſe feroces perhibet, vt ſi à venatoribus, qui poſt arbores latitant, telis & iaculis petantur atq; vulnerentur, adeo exardeſcant in iram & efferantur, præſertim ſi ſenſerint ſe eſſe ſauciatos, & hoſtem vlciſci nequeant, ut crebriore in arbores impetu facto, tandem ſe quoq; conficiant. Sic furores & impetus validi etiam potentiorum, qui nullo conſilio innituntur, arte ac prudentia ſæpè declinantur ac franguntur, cedendo quidem illis tempeſtiue, & in tutum locum ſeſe recipiendo: idq; Ouidius quoq; monuit hoc diſticho lib.* I. *de remedio amoris.*

Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ac nota eſt Horatii ſententia lib. IV. *Carm. Ode* IV.

Vis conſilî expers mole ruit ſua.

Oppianus quoq; lib. V. *Halieutic. hæc fecit,*

ὡς ὅτ' ἠνορέης ὅτ' εἶδεος ἔπλετ' ὄνειαρ
τόσσον, ὅσον πραπίδων. ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων.

Id eſt, Nec robur tantum quantum prudentia præſtat,
Nec ſpecies; ſtolidæ vires ſine mente fatiſcunt.

Raro autem hæc duo coniunguntur. Nam, ut rectè ait Valerius Max. lib. XI. *cap.* XII. *nimio robore membrorum vigor mentis hebeſcit, quaſi abnuente natura vtriusq; boni largitionẽ, ne ſupra mortalem felicitatẽ ſit, eundẽ & ſapientiſſ. & validiſſ. eſſe.*

CVR-

XIX.

CVRRENTI CEDE FVRORI.

Quis furor est cæco temere se offerre furori?
Cede, parum exspecta, nec mora, victor eris.

 VRSOS

VRSOS certo tempore latitare in suis antris, quæ si non alia habere contigit, ex ramorum fruticumque cōgerie sibi struunt, impenetrabilia imbribus, mollique fronde constrata, in quibus residunt & priorum pedum suctu vivunt, eoque pinguescunt, Plinius, Oppianus, Aelianus, Artemidorus, & alii tradiderūt. Vnde etiam Theocritus φωλάδας ἄρκτους, id est, Vrsos in lustris degentes nominavit: Vbi etiam videndus Scholiast. Græcus. Sane haud aliter ingenia vivida, quò plus recessus & ocii interdum sibi sumunt, eo postea alacrius rursum sese exerunt omniaque peragunt, secundum illud Sophoclis,

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ ῥέζων μέγα.

Solet enim remissius agere vir magnum negocium tractans.

Quemadmodum autem vita solitaria nimis, & istud λάθε βιώσας (contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conscripsit) intempestive & sine ratione susceptum, præsertim ab illis, qui Reip. & Patriæ præ aliis inservire possunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum, & ad vitam philosophicam idoneorum secessus honesti minimè sunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate nostrorum temporum & tanta animorū distractione privato nemini vitio verti poterit. φίλον γάρ πως τοῖς ἀθυμοῦσι τὸ ἄμικτον καὶ φιλέρημον, *secundum Gregorium Nyssænum, id est, Gratum enim est quodammodo tristitia affectis locus secretus & solitarius. Ac præclara etiam est sententia Iustini Martyris in Epistola ista aurea ad Zenam & Severum,* συνελόντι εἰπεῖν, ὁ θέλων εὖ διάγειν, μήτε ὁράτω πολλὰ, μητὲ ἀκούειν ἐπιδεχέτω. *Vt autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre, neque audire multa studeat.*

MAIOR

XX.

MAIOR POST OTIA VIRTVS.

Ceu lastris latitant ursi & sua membra relinquunt:
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

XXI.

PLVTARCHVS *in libello* περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, *multa de informi vrsæ fœtu scripsit. Cui etiã astipulantur Plinius, Aelianus, Oppianus, Orus Niliacus, Phile, & alii plurimi. Aristoteles tamen lib.* VI. *cap.* XXX. *hoc distinctius explicat. Fœtum, inquit, minimum pro sui corporis magnitudine Vrsa edit, quippe quæ minorem cato, maiorem mure parere soleat, nudum, & cæcum, & crurib. propemodum mẽbrisq; alijs indiscretum & rudem, h.e.* ἀδιάρθρωτον. *At ipse venatores nostros affirmãtes audivi, in vtero captæ Vrsæ gravidæ suis membris nonnihil distinctos catulos sese reperisse. Commenti autem huius causam præbuisse quidam existimant catulorum ortus crassissimis secundinis obuolutorum, quas non nisi lambendo diutius mater reuellere potest. Vsurpauit hoc Symbolum celebris iste pictor Venetus Titianus, quo indicare voluit, in certis quibusdam rebus Artem plus valere quam Naturam ipsam. Quod quidem ut in nonnullis verum esse cõcedimus, sicuti in arte pictoria & similibus: ita in plurib. alijs locũ habere nequit, Naturamq; multo esse præstantiorẽ quotidie experimur. Et Pindar. ait Olymp.* IX.

Τὸ φυᾷ κράτιστον ἅπαν. Quod à natura est optimum omne.

Alibi legitur ascriptum, VTINAM PERPOLIATVR, *de operibus nimirum adhuc imperfectis & adhuc absolvendis. Quo pertinet eruditum Epigramma veteris amici mei Greg. Bersmanni de Parthenopeo secessu Virgilii, ex Donati commemoratione in illius vita:*

Vt nullo Musis interpellante vacaret,
Parthenopes adijt rura quieta Maro.
Vrsaq; lambendo catulos ceu format inertes,
Cudebat versus sic poliendo suos.
Assidua docti sua limant carmina cura,
Et sub judicium singula verba vocant.

NATV

XXI.

NATVRA PO-TENTIOR ARS.

Ars polit, haud fingit, natura utrumq; miniſtrat,
Quantum diſsideant, indicat hic catulus.

XXII.

CONSTAT *Vrsos pluvio interdum tempore, & imbribus cadentibus solere potiss. una colludere & exultari, quasi præsagientes depulsis nubibus auræ serenitatem esse brevi consecuturam. Sic viri fortes & constantes è longinquo sæpe in rebus suis adversis prosperiorem fortunam prospicientes, tantum abest ut abjecto sint animo ac perturbētur, ut etiam spe certa sibi omnia læta polliceantur, istud Horatianum crebro apud se meditantes,*

Non si male nunc: & olim
Sic erit.

Nam secundum Ovidium quoq;,

Nube solet pulsa candidus ire dies.

Atq; ita fortitudinem cum prudentia conjungentes, tanquam ducibus duobus certiss. facile consequemur, ut neq; in rebus secundis nimis nos efferamus, neq; in adversis desperemus, quod eleganter B. Gregor. Naziãzenus his Græcis versibus exposuit,

μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μήδ᾽ ἀπελπίζειν ἄγαν.
τὸ μὲν γὰρ ἐκλύει σε, τὸ δ᾽ ἀνατρέπει,
τὸ μὲν κατόρθου, τοῦ δ᾽ ἔχου, τοῦ δ᾽ ἄφθονος,
οὐχ ὡς ὁδοῦ τὸ λεῖπον ἀχρειοῖ πόνον.

Ne fide multum, neve despera nimis,
Illud solutos efficit, pessundat hoc,
Hoc corrigens, illud tenens, reliquam sine
Livore rectius peragrabis viam.

Pulchrè etiam Apollodorus apud Stobæum dixit:

Οὐδέποτ᾽ ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράττοντα δεῖ,
Ἄνδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

Nunquã oportet animũ despondere hominẽ infortunatũ,
O viri, meliora verò semper expectare.

SERE-

XXII.

SERENABIT.

Quæris cur saliant pluviis? spes certa sereni est:
Hac tu confisus, pelle animi nebulas.

XXIII.

DE Vrsis hæc quoque Plinius litteris tradidit: oculi eorum hebeſcunt crebro, qua maxime cauſſa fauos expetunt, vt conuulneratum ab apibus os leuet ſanguine grauedinem illam. Et Solinus inquit, nihil auidius quam mel captant, atque ideo aluearibus vbique inſidiantur. Narrant autem aliquando accidiſſe, vt Vrſus cupiens aluearium in quercu veteri inuadere, atque inde mel auferre, ita valide pedem anteriorem in ramum ſeſe reflectentem impulerit, vt inde rurſum ſeſe liberare neutiquam potuerit, & hoc modo detentum & captum fame periiſſe. Accommodabit ſibi recte hoc Symbolum quiſpiam probus ac innocens, qui contra aliorum violentiam & iniuſtitiam, qui ſeipſos ſæpe euertere, & in ſuam perniciem ruere ſolent, præter omnium opinionem conſeruatur, quod Lucretii egregii verſus nobis ſubjiciunt,

Circumretit enim vis atq; iniuria quenque,
Atq; unde exorta eſt, ad eum plerunq; reuertit.

Rectè igitur Xenophon lib. 1. memor. monet, prudentem non eſſe violentum, cum ſciat, ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεστιν ἔχθρα, καὶ κίνδυνος, *Violentiam comites habere inimicitiam atque periculum: Additque eleganter,* οὐκ οὖν, οὐ τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν: *Quamobrem vim facere non eſt prudentiæ ſtudioſorum: Sed qui robur ſine mente poſſident, violentis gaudent facinoribus.*

VIO-

XXIII.

VIOLENTA NOCENT.

Vt favus exitio est Vrso, sic sæpe malorum
Autorem illaqueant visq́; dolusq́; suum.

XXIV.

EX antiquo nummo Iulii Cæsaris, in cuius altera parte bos ad ſacrificia deſtinatus, ſtans ante aram exprimitur, cum inſcriptione IOVI OPT. MAX. SACRVM, *hoc Symbolum videtur habuiſſe ſuam originem. Hic verò autor illius addidit quoq; aratrum, cum hoc animal potiſſ. ad opera ruſtica expedienda, aptum natum eſſe nemini ſit dubium. Vnde in nummis tam Græcis quàm Latinis per boves vel tauros Coloniarum deductiones intelligebant, ſicuti quoq; rei frumentariæ fuere inſignia. Quod ex Varrone quoq; diſcimus, oppida (inquiens) condebant in Latio Hetruſco more multa, & junctis bobus, id eſt, tauro & vacca interiore aratro circumagebant ſulcum. Hoc convenit in illos, qui non ſolum pietate ac religione, ac omni laudabili doctrina cupiunt excellere atq; aliis præire (quod per ſacrificium cum bove peractum oſtenditur) ſed etiam aliis pluribus laboribus, ſicuti bos arans, indefeſſo ſtudio hominibus uſui eſſe atq; inſervire ſtudent. Nam, ut Menander ait:* τὰ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἐστ' ἐλευθέρου, *Res bonas facere hominis eſt officium ingenui. Aſcripſit autem inprimis hoc Symbolum ſibi (ut Hieronymus Ruſcellus refert, & ex epiſtolis Italicis Hannibalis Cari itidem licet animadvertere) Onophrius Panvinius Veronenſis, ordinis Auguſtiniani Cœnobita, vir admodum laborioſus, ut ſcripta ab ipſo compoſita teſtantur.*

IN

IN VTRVMQVE PARATVS.

Ferre jugum, jugulumq́ dare, eſt bos aptus utrinq;
Sic pia turba facit, grata DEO *referens.*

XXV.

LIVIUS *lib.* XXII. *memorabilem historiam memorat de Hannibale in angustiis ad Casilinum à Fabio Max. Cunctatore incluso, quem ipsum tamen alioquin prudentissimum ducem militarem, mira arte & ingenioso strategemate deceperit, commentus (ut Livius loquitur) ludibrium oculorum specie terribile ad frustrandum hostem. Faces enim undiq; ex agris collectas, fascesq; virgarum & arida sarmēta præligari curavit cornibus boum, quorum ad duo millia fuere, atq; primis tenebris noctis, accensis cornibus armentum in hostes, jussu ipsius, concitatum fuit. Interea illi qui ex Romanis ad transitus saltus insidendos locati fuerunt, circumventos se esse existimantes, præsidio excesserunt: atq; ita Hannibal ex illis faucibus evasit, & in agro Alifano securus castra posuit. Apparet itaq; ex hac historia, inter præcipuas boni ducis militaris virtutes hanc non esse postremam, ut si quando se tempore locoq; ac aliis in rebus hosti suo inferiorem videat, neutiquam tamen planè desperet, sed in omnem occasionem intētus non minus arte & ingenio, quam aperto Marte adversario suo terrorem simul & errorem incutiat, & hoc pacto se & suos incolumes conservet, & ab omni periculo tutos præstet. Sic eleganter Val. Maximus lib.* VII. *cap.* III. *Romanam virtutem præsidiū ab astutia mutuasse dixit. Sed in hac parte nimis callida, atq; multo etiam magis perfida consilia locum habere non debent. Vnde etiam apud Virgilium lib.* XI. *Aeneidos ironice potius (ut quidam interpretes volunt) quam verè ex sententia autoris dicit Chorœbus,*

Dolus an virtus quis in hoste requirat?

TERROR

XXV.
TERROR ET ERROR.

Fraudem fraude, aſtum non fallere dedecet aſtu,
Sæpe timore timor truditur, arte dolus.

PLVTARCHVS *in Sympoſiacis lib.* VI. *cap.* X. *de tauro ad ficum manſuefacto hæc litteris prodidit. Equidem ſpiritum validum & vehementem in fico exhalare, cum viſus plane teſtatur, tum id quod de tauris fertur, ſcilicet ficui alligatum taurum etiam ferociſſ. quieſcere, tactumque admittere, & omnino ferociam quaſi langueſcentem deponere. In acrimoniam tamen arboris major pars cauſſæ collata eſt. Plinius vero lib.* XXIII. *cap.* VII. *ſicuti Orus quoq;, hoc potius Caprifico aſcribit: & quidem collo eorum hanc circumdatam (ut pictura repræſentat) mirabili natura compeſcere tauros ait, ut immobiles præſtet. Cuius proprietatis cauſſam Cælius Calcagninus lib.* II. *quoque inveſtigare conatur. Sic frenum petulantiæ eſt ſæpe adverſa fortuna hominibus rebus ſecundis nimis ſeſe efferentibus, vel aliis vitiis impune indulgentibus, & idem quoque præſtat doctrinæ ſanioris inſtitutio, & ad virtutem ac honeſtatem aſſuefactio, quibus animi hominum effrenes ad modeſtiam & manſuetudinem reducuntur, quod præclare Horatius lib.* I. *epiſt.* I. *ad Mecœnatem ſubjecit his verſibus,*

> Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,
> Si modo culturæ patientem præbeat aurem.

Qui ſimiliter lib. II. *Serm. Satyra* III. *introducit Polemonē Athenienſem perditæ luxuriæ adoleſcentem, qui ebrius & coronatus forte ingreſſus ſcholam Xenocratis, cum Philoſophus hic acriter de induſtria eſſet in luxuriam invectus, coëgit pœnitentia ductum oratione ſua Polemonem, ut depoſita priore mala vita philoſophiæ ſerio operam daret, qui etiam eidem Xenocrati poſtea ſucceſſor fuit datus. Ait autem poëta de ipſo*

> Potus ut ille
> Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
> Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.

QVAN-

QVANTVM MVTATVS AB ILLO.

Corniger ut blandus fit amictus fronde: at inertem,
Frugi vix facias, ni bene pressus eat.

Bos

BOs *dicitur taurus castratus, hoc modo tam ad opera rustica quam ad saginam magis idoneus, quẽ Plinius etiam nominat socium laboris agriq́ culturæ. Et Aristoteles in Oecon.* βȣ̃ν ἀντὶ οἰκέτȣ τοῖς πένησιν εἶναι: *inquit, Loco servi bovem esse pauperibus. Perhibent autem boves ferociores & magis generosos hoc quoq; habere proprium, ut in pascuis & pratis quempiam locum peculiarem occupent, nec alios facile admittant. Ac descripsit graphice huiusmodi boum impatientium consortis pugnam Oppianus lib.* XI. *Cyneget. Vsus autem est hoc Symbolo Rex Poloniæ Stephanus Batorius, magnanimus & prudens admodum, nec non literatus Princeps, satis quidem apposite, cum pascuis simul & bobus ista regio abundet, non obscurè innuens, se ad Regni illius possessionem, magnis laboribus & periculis acquisitam, nullum facile socium esse admissurum, cum secundum Thyestem apud Senecam,* Non capiat regnum duos. *Quòd longè antè dixit Ennius, teste Cic. in Off.*

Nulla sancta societas, nec fides regni est.

Secutusq́ illum Lucanus affirmat lib. I.

Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas
Impatiens consortis erit.

Illustriss. Princeps Maximilianus Sfortia, Dux Mediolanẽsis, eodem Symbolo delectatus est, cum inscriptione, MELIORA QVÆRO: *Volens significare forsitan, se instar bovis, in pascuis semper optima quæq; quærentis & seligentis, consiliis quoque melioribus & prudentioribus cupere frui: quidam tamen opinati sunt, tacite hoc Symbolo eum innuisse, se adhuc regionem adhuc uberiorem appetere. Ante ascriptum fuerat:* NEMINEM ADMITTO.

MIHI

XXVII.

MIHI PASCVA SOLI.

Solus opima tenet bos pascua, parta tuetur;
Tu quoq; sic dotes solus habeto tuas.

IN antiquis numiſmatibus equus ad currendum ſe incitans, ſummam rei celeritatem & alacritatem Symbolice exprimit. Montis verò aſcenſus acclivior & aſperior, virtutis iter difficile quidem, quo tamen ad veram gloriam tandem perveniatur, denotat. Venti autem procelloſi, equi curſum remorantes, omnis generis adverſitates, & impedimenta plurima, quæ viros probos & virtutis amantes à præclaro ſuo propoſito avertere vel ſaltem aliquantisper detinere ſolent, non male ſignificant. De quo Euripides quoq; in ſupplicibus queritur,

πολλοὶ γεγῶτες ἄνδρες οὐκ ἔχουσ᾽ ὅπως
δείξωσιν αὐτοὺς τῶν κακῶν ἐξουσίᾳ.

Multi viri nati honeſto loco non poſſunt
Seipſos palam oſtendere, propter malorum poteſtatem.

Idemq; Menander deplorat,

——ὡς ἄδικον, ὅταν ἡ μὲν φύσις
ἀποδῷ τι σεμνὸν, τοῦτο δ᾽ ἡ τύχη κακοῖ.

Quam injuſta res, cum natura quidem
Egregium aliquid contulerit, fortuna autem hoc depravat.

Nihilominus contra omnes inſultus & procellas graviores, à via virtutis nunquam abſcedendum, ac fortiter reſiſtendum, donec ſuperatis omnibus malis optatum finem conſequamur. Quod Cicero quoq; monet lib. III. *Tuſculanar. Quæſtion. Nulla (inquit) poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus ac indefeſſus primum non anteceſſerit. Quo pertinent Propertii lib.* IV. *Eleg. verſus elegantes.*

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires,
Non juvat ex facili lecta corona jugo.

Fuit autem hoc Symbolum uſurpatum à doctiſſ. Italo Ludovico Dulce, & ejus inſcriptio; TERRESTRIA FLAMINA VETANT.

XXVIII.

FRVSTRA REMORANTIBVS AVSTRIS.

Non remoratur equum vis venti aſſurgere in auras,
Virtutis nec ſors aſpera tardat iter.

GENEROSI *equi nobilem sobolem accuratè expressam à Virgilio* III. *Georg.* (*vel Apulei etiam testimonio*) *feliciter imitatus est dulciss. Oppianus in I. κυν. Et sanè sunt quædam quasi incunabula & elementa virtutis: animiq; procedente tempore ad summum gloriæ culmen perventuri, certo cum indolis experimento, uti Val. Max. lib.* III. *cap.* I. *loquitur, & ejus rei pulcra exempla commemorat. Sed à pullo præcipuè generoso & spem magnam concitante de se apud alios, atq; in lætis pascuis exultante, adhuc in adolescentia (ut conjicio) sua Symbolum elegit hoc illustris Nicolaus Bathorius, Comes Sacmariensis (cujus prosapia celeberrima ac antiquissima multos semper viros præstantiss. protulit) quo scilicet ob* εὐφυΐαν ϗ εὐγένειαν *ad præclara facinora peragenda seipsum incitare, & magni animi spē de se exuscitare voluit, atq; id quidem paulatim & suo tempore, non instar ingeniorum quorundam nimia cupiditate celeriter evolantium, & rebus arduis intempestive se ingerentium, cum magna sui nominis infamia. Nam, ut Accius poëta in colloquio ad Pacuvium apud Gellium lib.* XIII. *cap.* II. *dicit, quod in pomis est, itidem in ingeniis esse aiunt, quæ dura atq; acerba nascuntur, post fiunt mitia & jucunda. Sed quæ gignuntur statim vieta & mollia, atq; in principio sunt vivida, non matura mox fiunt putrida. Dixerat autem Pacuvius sibi duriora paulum & acerbiora videri, quæ scripsisset Accius in Tragœdia sua Atreo, quam ei recitaverat. Quintilianus etiam lib.* I. *Institutionum Oratoriar. de talibus ingeniis ante tempus sese ostendentibus rectè ait: Ingeniorum veluti præcox genus non temere unquam pervenit ad frugem.*

XXIX.

ETIAM PRAECLARA MINATVR.

Fortis equi virtus primis se prodit in annis;
Nec latet excelsi vis generosa animi.

INTER *alia boni & generosi equi laudabilia signa non postremo loco hoc quoq; esse scimus, quod sitibundus inter bibendum non primis tantum (ut dicitur) labris, sed subito profundeq; satis, caput supra nares usq;, in aquam immergat. Quod Plinius quoq; retulit lib.* VIII. *cap.* XLIX. *Quo acrior equus est, eo altius in bibendo nares mergit. Sic quoq; viri fortes ac bellicosi, quo majora pericula ipsos circumstant, & pluribus difficultatibus urgentur, eo acriores & alacriores in illis ipsis se exhibent. Vnde apud Lucanum lib.* IX. *Cato exercitum in Libyam ducturus inter alias egregias cohortationes militibus hæc quoq; suggerit:*

——Serpens, sitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti. gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno sibi constat honestum.

Et Claudianus præclare.

Vile decus, quod non erexit prævius horror,
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.

Ob quam caussam familiare sibi hoc Symbolum esse voluit fortis & strenuus bellator, ac eques celebris, Bernhardinus de Cardina Neapolitanus, qui in multis ac gravib. bellis, quib. interfuit, & præclare præfuit, omnibus posthabitis periculis aut laboribus officium boni militis præstitit, & magna alacritate hostibus suis sese opposuit, atq; semper eximiam inde reportavit laudem. Pulchrè Euripides:

Τὺς πόνυς γὰρ οἱ 'γαθοὶ
Τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν ὐδὲν ὐδαμῦ.
Boni viri subire labores
Audent, & nusquam ulla in re sunt timidi.

ANIMO

ANIMO PETIT IMA PROFVNDO.

Totus equus naso ceu fertur anhelus in undam,
Præsenti adversis obvius ito malis.

XXXI.

PLATO *in Phædro ſive in dialogo de pulchro, proponit elegantem ſimilitudinem de duobus equis, quibus omnis generis cupiditates & appetitiones ſignificare voluit, quæ ſi rationi obtemperent, bonæ, ſin minus, pravæ evadant. Quare ſi ira, ſuperbia & alia vitia Rationis rectæ quaſi vinculo non coerceantur ac conſtringantur, homo ſuæ poteſtatis eſſe amplius nequit, ſed efferatur in omnes partes & extra ſe rapitur. Et, ut Iſocrates præclarè dixit:* ταῦτα πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν: ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων. ἥ, τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας: *idem ei quod curribus evenit, è quib. aurigæ ſunt excuſſi. Nam ut hi temere feruntur, carentes gubernatoribus: Sic animus in multa delicta impellitur, mente ſubverſa. Accuratius etiam rem & magis theologice explicat Chryſoſtomus in Homil.* V. *ad Iſaiam: Anima habenas laxans cupiditatibus extra rationem poſitis, quovis rapitur, nec aliter quàm equus ferociens, ubi frenum ore, ſeſſorem tergo excuſſit, fertur quovis vento velocius, omnib. obviis intolerabilis. Timore itaq;* DEI, *quæ eſt vera ratio Chriſtianorum, undiq; conſtringenda, & intra ſuos limites continenda. Pulcerr. igitur Claudianus in Paneg. Mallii:*

> Diis proximus ille eſt,
> Quem ratio, non ira movet.

Et eleganter Socrates ait, μόνῳ τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι, παρακαταθετέον τὸν βίον: *Soli rationi tanquam conſultiſſimo tutori vitam omnem credere convenit. Franciſcus Tertius Bergomas in Genealogiis Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ, cum iconibus Principum magna ſolertia in æs inciſis, hoc Symbolum attribuit Luitfrido Comiti Habspurgenſi Nono.*

HÆC VERA POTENTIA EST.

Affectus quisquis mentis moderatur habenis,
Fertur equo domito, qui vagus, ille fero.

APVD *veteres maximæ commendationis fuerunt equi Thessalici, quibus bovilli capitis notam incolæ inurebant, à qua dictos volunt Bucephalos, non quod capite bovis essent præditi, ut Pomp. Festus voluit. Fuit autem* κατ' ἐξοχὴν *ita nominatus equus Alexandri Magni & ipse Thessalicus, qui nullum alium quam Regem ipsum sessorem admittebat. Qui cum in prælio, quo Alexander Porum Indiæ Regem vicit, fuisset interfectus, in memoriam grati animi ad Hydaspim fluvium Indiæ, urbem Bucephalam ab ipso sic denominatam condi jussit, ut testātur Stephanus de Vrbibus, Plinius, Strabo, & Iustinus. Quod exemplum nobis proponitur illustre, ut, secundum Senecam in libro de beneficiis, beneficiorum memoriam non sinamus ullo pacto senescere, immo gratitudinē quandoq; non solum ad homines, sed etiam ad animalia bene de nobis merita se debere extendere. Apud Dionem quidem & Iul. Capitolinum hoc etiam nomine Adrianus Cæsar, & Verus Imp. celebrātur, quorum ille equo suo Borysthheni mortuo columnam inscripto epigrammate erexit, hic Volucri equo sepulcrum in Vaticano fieri curavit. Herodotus etiam equarum monumenta ob victorias Olympicas reportatas commemorat. Alii solo Bucephalo quasi ferociente utuntur, addito dicto :* INDIGNOS INDIGNOR. *Nam quemadmodum Alexander Magnus tantum fuit dignus habitus ab isto equo, ut eum reciperet sessorem, ita quoq; generosus animus omnia respuit præter virtutem & honestatem, nec unquam pravorum consuetudinem admittit. Quandoquidem (ut Xenophon* ἀπομνημ. α. *scripsit)* ἡ μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλία, ἄσκησίς ἐστι τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσις : *Bonorum quidem consuetudo virtutis exercitatio, pravorum autem, illius destructio atq; eversio est.*

XXXII.

GRATO SERVIISSE PATRONO.

Gratus equo ut fuerit, magnus docet ille Macedo,
Ornat honore novo, condidit huic tumulum.

XXXIII.

LVPVM *cervarium (quam appellationem hodie retinent Rheti, Sabaudi & Illyrii) vocamus illam feram, quam nostri* Luchß *nominant, quod vocabulum videtur cum lynce convenire, estq; sic dictus, quod cervos soleat infestare, vel quod hinnulos (secundum alios) suis maculis imitetur. An* θῶς *sit Græcorum, adhuc disputatur: tametsi Gaza contra sententiam Gesneri ita lupum cervarium verterit. Plinius perhibet, quamvis in fame mandenti, si respexerit, oblivionem cibi subrepere, digressumq; quærere alium, & ita, ut Solinus refert, immemor præsentis copiæ, it quæsitum quam reliquerat satietatem. Quod pariter avaris & ambitiosis sæpe contingere solet, qui dementati vana spe fortunæ uberioris præsentia commoda per stultitiam negligunt, perinde ut Canis carnis frustum per flumen ferens in Apologo, cui Phædrus Aug. Lib. hoc* προμύθιον *dedit:*

Amittit meritò proprium, qui alienum appetit.

Hesiodi autem versus notus est:

νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Stultus est, qui certis relictis, sectatur incerta.

Itemq; Sophoclea sententia in Thyeste.

τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Non possibilium cupiditas
Multos fecit præsentibus frustrari.

Tractat idem Emblema sive Symbolum (nam diverso respectu utriq; accommodari poterit) Alciatus quoq; in Emblem. Apud Scip. Amiratum Italicum scriptorem additur dictum: QVOD TIBI DEEST MIHI OBEST. *Et apud alium,* VTINAM SIC IPSE FOREM. *Quæ ad ea, quorum recordatio est molesta, & libenter vellemus oblivisci, recte applicari poterunt.*

DEMENS

DEMENS ALIENA REQVIRIT.

Incertis inhiat, certißima spernit avarus.
Ceu præsente alium linx cupit ipsa cibum.

XXXIV.

LYNCES *scribit in Aethiopia reperiri Plinius, Lupos verò cervarios in locis Septentrionalibus. Videntur tamen esse animalia cōgenera, & utrisq; attribuunt scriptores visum acerrimum, pellisq; varietatem. Plutarchus in libello contra Stoicos scribit, creditum fuisse de Lynceo quodam, quod saxa quoq; & arbores oculorum acie penetraret: imò & per terram eum conspexisse, quæ agerentur apud inferos, Apollon. tradit in Argonaut. Meminit quoq; illius Pindarus hymno* x. *Neme. & Horatius* I. *epist. ad Mecœnatem:*

Non poßis oculo quantum contendere Lynceus.

Hæc nonnulli ad hanc feram transtulêre, quod tamē fabulosum pluribus & nimis ὑπερβολικὸν *esse videtur, nihilominus eleganter accommodari ad aciem mentis singularem, & ingenii acumen & perspicacitatem poterit, quæ Græcis est* ἀγχίνοια, *eximia & admodum utilis, si ad res laudabiles adhibeatur: è contrario verò plurimum nocens ac perniciosa, ubi tam egregio ac divino dono ad futilia homines perperam abutantur. Tribuit autem hanc quoq; laudem Cyro Xenophon lib.* I. *in ejus* παιδείᾳ, ὅσα αὐτὸς ὑπ᾽ ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, *Quæcunq; alii interrogassent, ad ea propter ingenii celeritatem promte respondit. Præposuit suis libris hoc Symbolum Ioannes Baptista à Porta Neapolitanus, tacite eo ostendēs, se præ aliis conari Naturæ arcana & maximè abscondita investigare atq; aliis communicare, de quo ipsius studio aliorum esto judicium. Illius autem inscriptionem leviter, sed ad Symbolum accommodatius, immutavimus.*

INSPI-

INSPICIT ET PERSPICIT.

Et muros penetrant fulgentia lumina Lyncis,
Et secreta acies perspicit ingenii.

TIGRI-

TIGRIDEM *apud Hircanos & Indos ferunt animal esse miræ velocitatis, ac maculosum, teste Plinio. Autores rerum Indicarum, qui nostro sæculo floruerunt, inter quos Oviedus & Petrus Martyr non postremi habentur, hanc feram describunt, & leoni quoq; parem vel maiorem faciunt. Pausanias in Bœoticis suis lib.* IX. *putat Mantichoram Indorum esse. In nostris regionibus an sit visa dubitatur. Aelianus cum Plinio ait* φιλότεκνον, *id est, sobolis esse amantem in hoc genere fæminam, usq; adeo, ut ad naves usq; prosequatur venatores, eosq́; cogat catulos interceptos rursum unum post alterum abjicere. Pierius verò in Hieroglyphicis memorat, venatorem conscensa navi vix duob. vel uno tantum catulo ablato aufugere, in cõtinenti post se equo relicto, in quem Tigris omnem ultionis sævitiam convertens eum totũ discerpat. Ex quo videmus, vindictæ cupiditatem minuere non solum in feris, sed in hominibus quoq; dolorem solere, præsertim in iracundis & vera pietate minime imbutis, quæ nos multo aliter instruit, ac* DEO *vindictam esse relinquendam monet. Quæ poëta Ethnicus Iuvenalis quoq; nonnihil intellexit, ubi inquit,*

At vindicta bonum vita jucundius ipsa est.

Et statim addit.

Nempe hæc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia caussis,
Quantulacunq́ue adeo est occasio, sufficit iræ.

Tandemq́; egregie concludit.

Semper & infirmi est animi exiguiq; voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam fœmina.

MINVIT

XXXV.

MINVIT VINDICTA DOLOREM.

Perſequitur ſobolis raptorem concita Tigris,
Et ſæpè eſt magnis ultio grata viris.

DE Tigride Ambrosius VI. *Hexaemero cap.* IV. *& Albertus de animalibus hæc quoq; litteris mandarunt. Venatores quidam sphæras vitreas insequentibus matribus catulorum, quos rapuerunt, objiciunt, quas illæ intuentes imagine quam ipsæ reddunt, ita decipiuntur. nam catulos subesse putãt, quod sphæra moveatur, seu vivum animal in se continens. Sed cum tandem pedibus sphæram Tigris confringit, ut catulo potiri queat, delusam se videns pergit insequi. Illi alias subinde sphæras objiciunt, deluduntq; feram, donec tuto ad urbes vel naves evadant. Ex quo Claudianus fecit,*

Vitreæ tardatur imagine formæ.

Atq; inter recentiores poëtas vir doctiss. Petrus Angelius Bargæus lib. III. *Cynegeticorum,*

Speculo persæpe eluditur, ut se
Inspexit, natosq; illic decepta putavit
Esse suis caveis & iniquo carcere clausos.

Sic nimis crebro in nostris rebus, secundum Simonidem, τὸ δοκεῖν καὶ τὴν ἀλήθειαν βιάζεται, opinio etiam ipsi veritati vim facit, &, ut Theognis ait,

πολλάκι τὴν γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι.
Et mentem species fallere sæpe solet.

Vel, ut præstantiss. Hospitalius in quodam carmine fecit,

Et veri specie nos ludit opinio falsa.

Quod inprimis in vera pietate & religione Christiana summopere est fugiendum, ut Basilius Magnus multis verbis monet in Homilia ἐν λακίζοις, quæ hoc loco ascribere nimis longum foret. Alii addunt; TE PIETAS, NOS FALLIT AMOR.

FALLIT

XXXVI.
FALLIT IMAGO SVI.

Ambigua splendens nos fallit imagine forma,
Fallitur ut vitreo Tigris acerba globo.

XXXVII.

PANTHERA à Græcis ſecundum Varronem dicta eſt ab omnifaria feritate, cuius ſexum quidã diſtinguunt, ut marem Pardum, fœminam Pardalim vocent. Panthera Latinis vocatur Varia, à pellis varietate. Africanæ quoq; nominantur, cum in hac regione inprimis reperiantur, nunquam in Europa. In picturis & ſculpturis veterum Pantheras, Leopardos, Tigrides & Lynces, ut cognata animalia, non facile ſemper eſt invicem diſcernere. Nota autem noſtris quoq; temporibus eſt Panthera, ad quam refertur Leopardus. Legitur apud Plutarchum in commentario de ſolertia animalium, ad Pantheram pleraq; accedere animalia, ſuavitate odoris illecta, & maxime Simias. Idemq; teſtantur Ariſtoteles, Solinus, Aelianus & Plinius, qui poſtremus hæc clarius exponit, ubi ſic ſcribit: Ferunt odore earum mirè ſolicitari quadrupedes cunctas, ſed capitis torvitate terreri, quamobrem eo occultato reliqua dulcedine eius corripiunt. Idem ferè ſcribunt Theophraſtus quoq; lib. de Odoribus, & Philoſtrat. lib. II. Quare ſapientes Aegyptii (ut Orus ſcribit) hominem ſceleratum & malitioſum deſignaturi, qui animum ſuum ſubdole occultet, Pantheram alia animalia perſequentem pingebant, vitium profecto ut max. deteſtandum, ſic hodie nimis uſitatum: de quo Cicero III. Verrina orat: Nullæ ſunt, inquit, occultiores inſidiæ quam hæ, quæ latent in ſimulatione officii: ac lib. I. de Off. rectè ait, Nulla eſt totius injuſticiæ capitalior quam eorum, qui cum max. fallunt, hoc tamen agunt, ut boni viri eſſe videantur. Et extat Dionis Chryſoſtomi libellus περὶ ἀπιςίας. Alii generalius ad omnia genera voluptatis pravæ referunt: de quibus Silius Italicus:

nec ira deûm tantum, nec tela, nec hoſtis,
Quantum ſola noces animis illapſa voluptas.

ALLI-

XXXVII.

ALLICIT VT PERIMAT.

Luxuriem juvenes, malefidos spernite amores,
Nam necat illectas Pardus odore feras.

XXXVIII.

APVD S. *Prophetam Hieremiam cap.* XIII. *graviß. legitur increpatio, ubi ait, Si mutare potest Aethiops cutim suam, aut pardus maculas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Id quoq; Gregorius Nazianzenus breviter repetiit,* πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδὲ αἴθιοψ τὸ μέλαν: *Pardalis non deponit maculosum istud, nec Aethiops nigredinem. Notantur autem inprimis hac similitudine homines praeter modum perverse mali & improbi, quorum subdoli & fallaces mores plane in naturam (ut dici solet) abierunt, nec salutaribus admonitionibus locum ullum concedunt. Qui etsi* τόπον, *non tamen* τρόπον μεταβάλλουσι, *ut Aeschines in Ctesiph. loquitur. Nam ut Menander dixit:*

Ἀνουθέτητόν ἐστιν ἡ πονηρία:

Audire monita non solent ulla improbi.

Definit autem Ambrosius in Hexaemero malitiam, id est, μοχθηρίαν, *esse mentis atq; animi depravationem deviam à tramite veritatis. Ac Cicero* III. *lib. de Natura Deorum: vult esse versutam ac fallacem rationem nocendi. Quae etiam praeclare explicat idem Nazianzenus,* ὄντως *(inquiens)* ἀσυλλόγιστόν τι καὶ πρόχειρον πρᾶγμα ἡ μοχθηρία, καὶ οὐδέν ἐστι ὃ τοὺς πονηροὺς βελτίους ποιήσειεν, *id est, profecto res est rationis expers improbitas sive malitia, nec quicquam est, quod pravos efficere poßit meliores. Quod de illis intelligitur, qui emendationem nullam volunt admittere, ac dati sunt, secundum S. Paulum,* εἰς ἀδόκιμον νοῦν, *id est, reprobam mentem, quae res profecto omnium quae cogitari potest, est miserrima: nam eiusmodi deplorati homines (teste S. Petro)* ταχινὴν ἀπώλειαν, *id est, velox exitium sibi accersunt.*

HAVD

XXXVIII.

HAVD MVTABITVR VNQVAM.

Callida si varios sibi Pardalis exuit orbes,
Exuet & mores mens scelerata malos.

GENE-

GESNERVS & alii, qui de Animalibus scripserunt, annotarũt hæc duo vocabula, Pardi ac Leopardi, interdum ab autoribus promiscue accipi, cum quidem nomen Pardi ante Lucanum & Plinium vix in usu fuisse deprehendatur, sed Pardalis de utroq; sexu sumebatur. Leopardi verò denominatio adhuc est recentior, cuius antè Iulii Capitolini aut Aelii Spartiani tempora nemo (quod ego sciam) meminerit. Significat autem propriè feram natam ex Leæna & Pardali. Paulus Venetus lib. III. refert magnum Tartarorum Chan sive Imperatorem venationis esse studiosum, & equo insidentem secum ducere Leopardum cicuratum, quem in cervos & damas emittat. Estq; apud plures Principes & ipsum Imperatorem nostrũ hæc venatio adhuc quoq; usitata. Ac tale est ingenium Leopardi, ut nisi intra paucos saltus (aliqui ternos statuunt) feram vel leporem assequatur, ira efferatus recedat, quem venator haustu sanguinis ex lagena, vel frusto carnis placare solet. Vsurpavit hoc Symbolum Senator præcipuus Venetus Iacob. Superantius (cuius gentile insigne quoq; est Pardus) qui summis in sua Republ. honoribus perfunctus, tandem fortunam parum propitiam expertus est. Significare autem eo voluit, celeritatem & industriã in rebus arduis peragendis admodum esse necessariam, quæ si non habeat locum, quiescendum & optatiorem occasionem esse expectandam. Quod elegantiss. Heliodorus lib. IV. Aeth. dixit: τῆς ὥρας ἐνδόσιμον ἐπιτηρεῖν, temporis oportuni occasionem observare. Bargaglius Italicus scriptor addit, AVT CITO AVT NVNQVAM. Vel, AVT CITO, AVT SPERNO, eodem ferme cum priore sensu.

XXXIX.

AVT CAPIO AVT QVIESCO.

Advigila, prensa, momento occasio constat,
Elapso hoc, frustra quod facis, omne facis.

CERVUM *dicunt nominari, ἔλαφον quasi ἔλοφον διὰ τὸ ἕλκειν τοὺς ὄφεις, quod attrahat serpentes, vel ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν τοὺς ὄφεις, quod serpentes abigat. Plinius narium spiritu dicit extrahere renitentes, quod Aelianus quoque asserit, addens eos etiam à cervis devorari. Idem Lucretius lib.* VI. *refert*,

Naribus alipedes ut cervi sæpe putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Nec aliter Nicander in Theriacis, & Basilius Magnus in Hexaemero. Ac secundum Oppianum II. *Cyneget. &* II. *Halieut. & alios, cervi & serpentes mutuo odio tantopere flagrãt, ut etiã cornu cervinum, secundum Dioscoridem Scholiastẽ Apollonii lib.* II. *& Aelianum, suo suffitu abigat serpentes. Potest autem primum intelligi generaliter hoc Symbolum, de hominib. fraudulentis, & perversis simulatoribus, qui tametsi aliquantisper tanquam in antris suis & cæcis recessibus latitent, tandem veritatis tamen vi ac potentia inde extrahuntur atque ab illa conficiuntur. Sic Peregrinus dictus quidam Philosophus, teste Gellio lib.* XII. *cap.* IX. *dicere solebat, errare eos qui spe & fiducia latendi peccent, cum nulla sit perpetua peccati latebra, eorumque falsæ opinioni hos Sophoclis versus opponebat*,

πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν· ὡς ἅπανθ' ὁρῶν
καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος.

Nihil occulta ad hæc: quando cuncta tuens,
Et cuncta audiens, omnia revelabit dies.

Posset quoque particulatim princeps aliquis, scelerum vindex justissimus, & improborũ hostis acerrimus, ad aliorum terrorem eiusmodi Symbolo uti, qui sit secundum Euripidem (citante hos versus Stobæo)

τοῖς μὲν δικαίοις ἔνδικος: τοῖς δ' αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

Iustis quidem æquus & justus: malis verò
Omnium maximus hostis in terra.

NVL-

NVLLIS FRAVS TVTA LATEBRIS.

Dispereat fraus ficta dolis, candorq́ triumphet,
Tandem illa opprimitur, ceu latebris coluber.

QVI *animi æger & multis curis atq; ærumnis affectus, arbitratur non alia ratione se posse dolori mederi, atq; mentis inquietudini consulere, quam hinc inde vagando & discurrendo, interea vera & efficacia sui mali remedia negligens, similis est cervo,*

Quem procul incautum nemora inter Cressia fixit
Pastor agens telis.
ille fuga silvas saltusq; peragrat.

Frustra, nam
hæret lateri letalis arundo,

ut Virg. cecinit: & doctiss. Emblemate expressit Hadr. Iunius. Chrysostomus autem hac ipsa similitudine utitur Serm. in Oziam: Quemadmodum cerva telum corpore fixum ferens, licet venatorum manus effugiat, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiscentiæ, ob intemperatum & curiosum visum saucia, tametsi discedat, perit tamẽ & corrumpitur. Quapropter tranquillitatis & rationis veræ norma in ejusmodi casib. semper nobis ante oculos proponenda. nam, ut Plutarch. in cõm. περὶ εὐθυμίας *disputat,* τοιαύτην ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβολὴν ἐγγενόμενος μεταποιεῖ πρὸς ἕκαστον βίον, *id est, Recta ratio si accedat ad quodvis genus vitæ, & quamvis mutationem, eam reddit facilem. Quod argumentum luculenter quoq; tractavit Horatius in Epist. ad Bullat. lib. 1.*

Nam si ratio & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia, navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere; quod petis, hîc est,
Est Vlubris, animus si te non deficit æquus.

Alibi legitur ascriptum: HÆRET VBIQVE. *Vel,* NIL FVGA COMITANTE MALO.

HINC

XLI.

HINC DOLOR, INDE FVGA.

Omnem tolle metum, mentem nec anxius urge,
Læsus enim frustra spicula fixa fugis.

XLII.

APPIANUS (*ut antea dictum est*) *quo in loco describit pluribus verbis odium inter cervos & serpentes, commemorat quoq; in finibus Libyæ, ubi maxima sit serpentum copia, cervos humi stratos, & quiescentes ab illis peti, atq; universum ipsorum corpus hostiliter infestari. Quibus cruciatibus illi exagitati fugere tentant, & cōtra suos inimicos dentibus & cornibus pugnant, eosque conficere conantur. Cumq; ita sese affectos sentiunt, Naturæ quodam instinctu fluvios petunt, frigidosq; fontes, cum alioquin natura sint calidissimi, ibiq; cancellos comedentes sibi medicinam faciunt, quo facto statim serpentum reliquiæ ex eorum cute excidunt, ac cicatricibus vulnera obducuntur. Alii præter Aristotelem cancrorum non meminerunt. Explicat hoc Symbolum prolixe Hieronymus Ruscellus, & Cardinal. Carolum Borromæum sibi id vindicasse scribit. Vult autem per cervum intelligi hominem, totum pietati & divino cultui deditum, in uno* DEO *opt. max. tanquam salutari fonte spem suam collocantem: quod ex Psalmo* XLII. *quoq; apparet, ubi S. Vates dicit: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te* DEUS. *Sitivit anima mea ad* DEUM *fontem vivum. Serpentes autem hoc loco, ut & alibi in sacris literis, peccata, & diabolum, & quicquid sanctis ac bonis conatibus adversatur, significant. Non male quoque huc quadrat dictum Salom. Proverb. cap.* XIV. φόβος κυρίου πηγὴ ζωῆς, ποιεῖ δ' ἐκκλίνειν ἐκ παγίδος θανάτου. *Timor* DOMINI *fons vitæ, facit autem declinare à laqueo mortis. Ac notus est egregius versiculus,*

Sola salus servire Deo, sunt cætera fraudes.

VNA SALVS.

Vna salus DEVS *est, pia mens solam hanc cape pressa*
Aerumnis, sitiens cervus ut ardet aquas.

NON

NON *multum abest à priore similitudine hæc quoque ingeniosa & elegans inventio Symbolica, qua exprimitur cerva matutino tempore, Sole jam exoriente æstivis mensibus, tam propter sui corporis caliditatem, quam cœli æstum, purissimum rorem hiantiore jucunde excipere atque eo sese reficere. Designat autem cerva hominem religioni ac pietati deditum, ac cupide rebus omnibus aliis spretis divinorum oraculorum suavissimis meditationibus, præsertim sub aurora, quãdo animus debet esse purioribus & sanioribus cogitationibus intentus, vacantem, ut quibus tanquã saluberrimo pabulo & desideratiss. rore mens nostra cœlitus nutriatur & recreetur. Sic veteres sancti Doctores quoque per rorem significari in sacra Scriptura doctrinam cœlestem tradunt, qua nos sola sustentamur ac proficimus. Quod abunde etiam ostendit S. David in Psalmo isto pulcherrimo* CXVIII. *quem omnes pii semper meditari, & memoriæ mandare debent. Idque inter alia infinita præclara dicta Gregorius Nazianzenus quoque hoc disticho nos monuit,*

> δεῦρ' ἄγε κόσμον ἅπαντα καὶ ἄχθεα τῇδ' ἀπολείψας,
> ἴσιον ἐς ζωὴν οὐρανίην πέτασον.
>
> Eia age & hîc omnem mundumq́; fascesq́; relinquens,
> In cœlum cursu dirige vela tuo.

Et alter ejusdem Nazianz. versiculus notus est:

> Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων ἐπιλήθεο πάντων:
>
> Aspice mens sursum, terrenas abjice curas.

Apud alios, eodem ferè sensu, magis ad omnia liberalia & honesta studia refertur, addito dicto, MENS INTENTA SERENIS. *Alii addunt:* NIL AMABILIVS.

MENS INTENTA DEO.

Ore capit patulo rorem vaga cerva cadentem,
Rore riges nobis torrida corda DEVS.

IN Scythiæ latiß. campis animal quoddam reperitur, paucis (ut opinor) adhuc cognitum, Snhak ab incolis dictum, silvestræ Capræ simile, quod, ut à fide dignis viris accepimus (qui etiam veram eius iconem nobis communicarunt) quotannis ad fines Podoliæ usque adventare solet, miræ pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus præditum striatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis (qualia apud meum quendam amicum hic quoque ostenduntur.) Hoc se quasi ductorem præbet Capreolorum gregibus, ipsisque praire solet, acerrimo visu simul & auditu præditum. quare longe lateque circumspiciens & omnia observans, facile hominum persequentium insidias è longinquo deprehendit, & comitibus sibilo acuto signum dat fugæ, ut in loca tutiora se recipiant. Qui typus profecto est pulcherrimus principis soliciti ac solertis, rectorisque vigilantis, quem Homerus ideo ποιμένα λαῶν, *id est, pastorem populorum vocat. Et Chrysanthas apud Xenoph.* VIII. κύρου παιδείας *ait,* ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ, *quod nullum sit discrimen inter bonum principem & patrem bonum. Quidam attribuunt huius Symboli inscriptionem Hadriano Imperat. Rom. qui etiam (ut Dion commemorat) in frequenti Senatu publice hæc verba protulit,* οὕτως διοικήσω τὴν ἀρχὴν, ὡς εἰδὼς ὅτι οὐχὶ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελοῦμαι. *Ita imperium administrabo, ut sciam non mearum rerum, sed subditorum me cura affici debere. Sic legum quasi colophon, clausula hæc additur,* SALVS POPVLI SVPREMA LEX ESTO. *Et dignissima tanto Rege vox est illa apud Homer.* λ. α.

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι:

Volo ego populum salvum esse potius quam perire.

XLIV.

NON MIHI, SED POPVLO.

Rex bonus est pastor populi, tutorq́ paterq́,
Nec sua, sed populi commoda sola cupit.

DE Capreolo Moschum proferente, diversæ sunt apud recentiores sententiæ, cum Arabum potius quā Græcorum sit inventum. Simeon Sethi non adeo antiquus autor Græcus illius meminit, sed satis cōfuse describit, cum maximū esse dicat animal (nisi sit mendum in græco textu) & unicornem faciat. quod utrumq; falsum esse constat. immo dentes quidem habet exertos instar verris, sed nulla cornua. Hanc Gazelam vult esse Scaliger Arabum exerc. CCXI. *contra Cardanum, & ἐκ τῆς αὐτοψίας eam describit. Circa umbilicum solet tempore novilunii huic capreolo sive capreæ Indicæ abscessus quidā protuberare, qui maturus vel sponte rumpitur, vel ob quendā pruritum terræ aut saxo affricatus, humorem saniosum emittit (hinc à quibusdam pus aromaticū vocatur) evacuataq; hac vomica rursum sanguinē quasi menstruum colligit, & iterum suo tempore emittit. Maximus verò Moschi proventus est in China, ut in eius historia recenset Hispanus scriptor Io. Mendozza. Existimant autē peritiores hunc tam pretiosum succum producere & tanquam liberalitate uberiore compensare quod accepit, propter pascua odoratiss. herbarum, quæ in sanguinem convertantur & hunc odorem illi concilient. Alii ad quandam potius hoc ἰδιοσυγκρασίαν referre malunt. Imago hæc est Principis, qui subditorum suorum opibus & sumtibus sustentatur, atq; ideo majora illis, vice versa, si fieri possit, reddere cupit, ut scilicet eius opera contra aliorum iniurias semper possint vitam trāquillam & felicem agere. De quibus accurate disputant, Plato lib.* I. *de Republ. & Xenophon lib.* I. *&* VIII. *κύρου παιδείας. Suntq; noti versiculi Claudiani ad Honorium,*

Tu civem patremq; geras, tu consule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moveant, sed publica vota.

PRAEMIA DIGNA FERAM.

Munera quæ dominis fuerint data, tempore fiunt
Vberiora, velut Moſchus odore placens.

XLVI.

DE Alce tam veterum autorum quam recentium descriptiones non parum quoq; inter se discrepare videmus. Nam quam Iulius Cæsar lib. VI. *de bello Gallico Alcem describit, doctiorū judicio est Machlis Plinii, quam in Moscovia adhuc reperiri, sunt qui dicant. Prutenica autem & Suecica Alce, Germanice vocatur,* Ellend/ *quasi ipsa sit miseria, cum timidū sit animal admodum, statimq; homines olfaciens fugiat, ac præterea quovis vulnere parvo accepto moriatur. Aiunt etiam Epilepsia laborare crebro, & ungula posteriore auri apposita inde liberari, quod tamen apud incolas etiam quosdam nondum fidem reperit. Olaus Magnus nescio qua de caussa Onagrum falso vocat. Albertus melius Equicervum: Cardanus, & alii magnum animal. Scaliger verò in Exercitationibus cum Rangifero (ut & alii) videtur confundere. Iubatos Bisontes nominari à Plinio putat Apollonius Menabenus Medicus ante hoc tempus Ioannis Regis Sueciæ, qui etiam peculiarem de eo commentarium conscripsit. Dodoneus existimat Strabonem, Solinum, Pausaniam (quamvis plenam illius cognitionem non habuerint) de nostra Alce esse intelligendos. Facultatem autem Vngulæ singularem inesse asserunt, quamvis infimæ parti corporis, contra Epilepsiam, & Hysterica mala, non solum intra corpus, sed amuleti quoq; instar adhibitæ. De Cornibus idem alii affirmant, non pauci negant, tametsi contra venena instar cervini cornu usurpari posse, non dubitem. De quo alibi plenius disputabimus. Discere autem inde debemus, sæpe etiam humilia & abjecta atque contemta non exiguam in se utilitatem continere. Quare Plinius recte dicit lib.* X V. *cap.* X I V. *Nihil tam parvum est, quod non gloriam (& utilitatem) parere posit. Cuius rei exempla plurima afferri possent, nisi ubiq; essent illa nota & obvia, & brevitas argumenti hoc loco id non permitteret.*

XLVI,

ET INFIMA PROSVNT.

Vilior haud pars est Alci, nec dignior ungue:
Ergo etiam parvis gratia magna data est.

APer iratus ac frendens, nimiaque vindictæ cupiditate irritatus, magno impetu arborem etiã validam dejicere cupit, quo tamen conatu irrito nihil aliud consequitur, quàm quod dentes sibi ipsi confringat, seque frustra conficiat; atque ita declarat, quam detrimentosa & noxia sit iracundia, omnis rationis expers. Vnde Xenophon dicit, ὀργὴν εἶναι ἀπρονόητον, id est, iram esse improvidam. Pulchrè Hierax in opere de Iustitia apud Stobæum: πολλοὶ γοῦν ἀνεγείροντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς, αὐτοὶ προαπέθανον, πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι: Vnde multi cognatam sibi bilem excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos ulti sunt. Cicero autem longam & accuratam disputationẽ de ira in IV. Tuscul. tandem ita concludit: Non igitur desiderat advocatum fortitudo iracundiam; satis est instructa, parata, armata per sese. Sciendum tamen, non solum ab aliis iram dictam esse cotem fortitudinis, sed etiam Aristotelem IV. Ethic. Nicomach. scribere, τὸν θυμὸν συνεργεῖν fortitudini, ubi non accipi debet ὀργιλότης, id est, proprie dicta iracundia, quæ semper est in vitio, sed vis quædam acrior & ardentior animi, quamvis hæc nomina quandoque non adeo accurate distinguantur. Qui vero de his plura velit cognoscere, legat inter alia Plutarchi libellum περὶ ἀοργησίας, & Senecæ tres libros de ira. Ante omnia verò Basilius Magnus consulendus, qui luculentum de hoc perniciosiss. affectu commentarium nobis reliquit. Nostra inscriptio est ex Ovid. Heroid. ubi Medea ait:

Quo feret ira, sequar: facti fortasse pigebit.

FACTI FORTASSE PIGEBIT.

Concitus ira Aper in truncum ſe reddit inermem,
Ira ultrix quoties in ſua damna ruit?

A *Canibus agitatus in venatione Aper, & irruens ſumma vi in venabulum, quod aut excutere conatur, aut illo confici cupit, Symbolum eſt viri fortis ac plane imperterriti, periculum præſens non fugientis. Petrus Angelius Bargæus doctiſſ. poeta lib.* IV. *Cynegetic. ita deſcribit:*

Non ille iras, non ille ſuperbos
Demittitque animos, & ſæva pericula vitat
Ignavus, neq; etiam curſu pedibusq; ſalutem
Quærit, & hoſtiles præceps evadere terras,
Sed ruit in medias hominum canumq; cohortes
Vltor, atrox, certusq; mori, quem ceperat unum
Ante locum tutatur habens, nec deſerit unquam.

Sed longè pulcrius Virg. IX. *Aen. ubi Helenor.*

medios moriturus in hoſtes
Irruit, & qua tela videt denſiſſima tendit.

Certe non aliter magnanimus & ſtrenuus bellator, urgente neceſſitate, omnia alia contemnit, plane ſibi perſuadens, quod ſecundum Horatium,

Dulce ac decorum eſt pro patria mori.

Quam ſententiam uberius exprimit Pindar. Iſthm. VII. *Eſtq; etiam Muſonii (citante Stobæo) præclarum in hanc ſententiã præceptum:* ἅρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ: *Arripe dum licet mortem honeſtam, ne paulo poſt moriendum ſit tibi quidem, ſed honeſte facere tibi non ſit amplius integrum. Hoc autem Symbolum aſcribitur ab aliis, verè Magno Imperatori Ottoni primo. Autor vero Genealogiæ Auſtriacæ in ære inciſæ Bernero Comiti Habſpurgenſi* XVII. *cognomento Iuſto, cum dicto,* VNA SALVS, *attribuit, quod deſumtum eſt ex lib.* II. *Aeneid Virgil.*

Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

XLVIII.

AVT MORS AVT VITA DECORA.

Dixeris hos fortes, quos nec formidine mortis,
Pro patria lætos occubuisse juvat.

SCIPIO *Bargaglius in Italicis Symbolis, quas proprie vocant Impresas vulgo, cõmemorat quendã suo tẽpore fuisse admodum senem pecuniosum, ac multa pretiosa supellectile ac prædiis locupletem, ita tamen avarum simul & sordidum in universos, ut nihil quicquam beneficii aut liberalitatis ab ipso ulli esset expectandum. Hunc igitur Euclionem quidam ipsius familiaris saginato sui cõparare solitus est, è quo nisi occiso, nihil commodi aut emolumenti capi potest, cum ex Chrysippi sententia sus præter escam nihil habeat; Et Cato dixerit, animã ei pro sale datam, ne carnes purescerent. Talem nempe secundum Horatium lib.1. Serm.1.*

Non uxor salvum vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non merearis amorem?

Verè igitur ac rotundè P. Syrus dixit: Auarus nisi cum moritur, nil recte facit. *Vbi addunt rationem:* Etenim cum moritur, tum demum permittit alios frui suis opibus. *Rectè igitur existimemus cum S. Apostolo Paulo 1. ad Timoth. VI. & ad Ephes. V. esse ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν, id est, radicem omnium malorum avaritiam, atq; insuper cultum idololatricum, avaros autem ipsos εἰδωλολάτρας, & secundum Chrysostomum, fomitem omnis injustitiæ, vel, ut Phocylides fecit,*

ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.

Omnium avaritia est mater nutrixq; malorum.

Alii hinc sumserunt imaginem tyranni. Nam ut porcus, cum contrectatur, semper grunnit quasi metuens, ne mactetur, cum sciat se nec lanam nec lac præbere homini, nulliq; rei esse utilem dum vivit: sic Tyrannus quicquid increpuerit timet, necem sibi paratam existimans.

HAVD

XLIX.

HAVD ALITER PRODEST.

Nec sus, ni mactes, poterit prodesse: nec ulli
Dum vivit, prodest, quicquid avarus habet.

AEGYPTII *designare volentes (ut Orus refert) hominem impurum ventriq; & abdomini deditum, suem pingebant in luto se volutātem, rosasque conculcantem, per quas veteres vitæ puritatem & sensuum sinceritatem exprimebant; ut inde facilè sit colligere, cur Iudæis esus illius olim interdictus fuerit. Rosæ sane inprimis odor fertur huic animali natura esse contrarius. Vnde elegantiss. Lucretius lib.* VI.

Deniq; amaracinum fugitat sus & timet omne
Vnguentum, &c.

Quos versus in priore quoq; centuria retulimus Symb. XCIII. *Inde etiā proverbium natum, quod Crateti Philosopho ascribitur,* ὗς διὰ ῥόδων, *id est, sus per rosas, quanquam Erasmus in Adag. potius legendum existimet,* διὰ ῥοιίδων, *ut sit diminutivū* ἀπὸ τῆς ῥόιας, *id est, à malo punico. Sed cū Suidas priorē lectionem retineat, haud scio an aliquid sit mutandum. Declarat autem hoc Symbolum, neutiquam* γαστριμαργίαν, *id est, insanam cupiditatē ventris cum studio virtutis & sobrietatis posse convenire. Vnde Rhadamanthus apud Claudianū lib.* II. *in Ruffinū, homines luxui & gulæ deditos in sues transformare dicitur:*

At qui desidia semper vinoque gravatus
Indulgens Veneri voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

Atq; ideo Vlysses apud Homerum à Circe non potuit in hanc bestiam commutari, ut quibusdam ex sociis ipsius contigerat, quia ex instructione Mercurii, id est, rectæ rationis contra stimulos luxuriæ temperantia & frugalitate se muniisset, herba Moly instar antidoti utens. Et graviter hæc quoq; protulit Cicero in libello de Senectute, ubi ait; Impedit consilium voluptas & rationi inimica est, ac mentis, ut ita dicam, perstringit oculos, neq; ullum habet cum virtute commercium.

NON BENE CONVENIVNT.

Quid ſubus atq; roſis? nunquam mens ebria luxu
Virtutis ſtudiis eſſe dicata poteſt.

OPPIANUS *lib.* III. *de venatione quinque luporum genera enumerat, nimirum* τοξευτῆρα, *id est, sagittarium, harpagem sive circum.* χρύσεον, *id est, aureum, & duos acmones, quorum unum* ἴκτινον, *alterum sine peculiari nomine ita vocat. Tertium genus aureum pulchritudine ait esse cōspicuum, multis comarū pilis, illisq; resplendens (unde Gesnerus ad Hyænam proximè accedere conjicit) atq; incolere Tauri montes, Ciliciæ rupes & Amani juga. Hoc luporum genus, eodem Oppiano teste, Syrium orientem maxime metuit, & eo exorto in aliquod antrum aut terræ hiatum se abscondit, usq; dum Solis æstus abierit. Hac similitudine usus est magnus quidam Princeps, cum ad eius adventum quidam Reguli minus juste erga subditos sese gerentes, vehementiam & autoritatem illius metuentes, in alias regiones se subducere coacti fuissent. Testantur autem historiæ omnium temporum, injusta imperia non esse diuturna. Vnde Seneca in Medea,*

Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

Et idem in fine Thebaidos:

Invisa nunquam imperia retinentur diu.

Quem locum egregie explicat Demosthenes Olynthiaca II. *Et Herodotus breviter hoc lib.* III. *confirmat,* τυραννὶς *(inquit)* χρῆμα σφαλερὸν, *id est, Tyrannis est res fallax. Sic Seneca lib.* I. *de Clementia: Reges consenescunt ac nepotibus tradunt regna, Tyrannorum brevis & execrabilis potestas est. Qui verò plura & exactiora de Regis & Tyranni discrimine cognoscere tanquam in aliqua* ἀνακεφαλαιώσει *voluerit, legat Ioannem Bodinum lib.* II. *de Repub. cap.* IV.

HOC ORIENTE FVGOR.

Quis feret ardentis fumantia sceptra tyranni?
Sic fugat auratos Syrius ipse lupos.

LII.

PAVLVS *Iovius in Italico de hac materia libello, Symbolum hoc usurpatum fuisse scribit à Ioanne Scepusiense, qui Solimanni Imperatoris Turcici auxilio, & quorundam procerum opera regnũ Hũgariæ invasit, quod sumsit ex avitis sui stemmatis insignibus, in quibus lupa uberibus lacte plenis conspiciebatur, huicq́; picturæ Cancellarius ipsius Stephanus Brodericus, sententiam jam indicatam adjunxit, ea significans, quod non solum suæ fidei commendatos subditos juvare & tueri, sed etiam alios ab ipso antea alieniores in gratiam recipere, illisque benefacere constituisset, memor Salustiani dicti ad Cæsarem: Qui benignitate & clementia imperium temperavere, his candida ac læta omnia fuisse, etiam hostes æquiores quam aliis cives. Rectè enim de principe Democritus dixit:* οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ᾑρέθη, ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ᾽ ὡς εὖ: *non ideo creatus est, ut læderet, sed ut iuvaret. Sed CL. V. Ioannes Sambucus in Emblematibus de laudatiss. ac fortissimo Rege Vngariæ Matthia Corvino hæc commemorat, cuius aliquot versus hîc apponere placuit,*

> Vt lupa non proprios, alienos sed quoque fœtus
> Vbere nutrivit, Roma, tibi unde duces:
> Sic Rex Matthias Hunnorum maximus auctor
> Dum superat cunctos, ingeniosa fovet.
> Huius ad imperium concursus totius orbis,
> Et fuit invicto principe dignus honos.
> Vndique cogebat veterum monumenta, superstes
> Quo foret autorum fama decensque labor.
> Condidit indomitos vel solo nomine Thraces,
> Et pavidos multo sanguine fudit humo.

SVA ALIENAQVE NVTRIT.

Non cives tantum princeps, sed nutrit & hostes,
Alterius fœtum ceu lupa cana feræ.

DE *Hyæna quoq; inter autores non omnino convenit, atq; ideo de illius cognitione nihil certi adhuc nostris temporibus constat. Bellonius lib.* II. *cap.* IX. *suarum observ. Cyvetam vulgo dictam esse & Hyænam probare conatur. Iulius Capitolinus in vita Gordiani* III. *Belbos tum fuisse vocatos ait, & decem Romæ eo tempore conspectos, ac illos habere dentium solidam ac perpetuam seriem, cui Plinius quoque consentit, quod tamen in nostra Civetta non observatur. Idem Plinius ut & Herodotus, scribit Hyænam esse in Africa frequentem, ac multa habere cum Lupis communia, præsertim quo ad colorem, & quod, teste etiã Aristotele, uterq; noctu vagetur, sed hyænam insuper sepulchra inquisitione sua eruere, avidam carnis humanæ. Solinus & alii perhibent, vocem humanam quoq; imitari, & ita allectos interficere. Gesnerus vult (ut antea diximus) cum aureo lupo habere aliquid similitudinis ex Oppiano, apud quem plura de eo Cyneg. lib.* III. *legi possunt. Notantur autem hac similitudine homines maledici, qui nec vivis neq; mortuis virulenta sua rabie parcunt, sed semper aliorum famam arrodunt. Quod detestandum vitium uno ore omnium bonorum vehementer improbatur. Et hoc versus Moschionis recte prohibent,*

κενὸν θανόντος ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιὰν,
ζῶντας κολάζειν οὐ θανόντας εὐσεβές.
Inane esse umbram hominis mortui affligere,
Vivos punire, non defunctos, decere. *Et Homerus inquit,*
οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι.
Impiam esse gloriationem, quæ contra mortuos fiat.

Vnde Virgilius fecisse videtur, II. *Aen.*

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

Ac commendatur hac in parte inprimis Lycurgi quædã lex, qua hostiũ cadavera quoq; nudari interdixit. Nonnulli sententiã ex versu Virgiliano apponunt: PARCE PIAS SCELERARE MANVS.

IAM

IAM PARCE SEPVLTO.

Atro qui lacerat jam cassum lumine dente,
Defuncti tumulum turpis hyæna fodit.

LIV.

ANIMAL *quoddam in Suecia & vicinis regionibus reperitur, quod Suecis* Jerff/ *aliis Rosomaca, Germanice* Vilfraß/ *ac inde Latine Gulo dicitur. Iul. Cæsar Scalig. in exerc. contra Cardanum, vulturem quadrupedem vocat. Gesnerus putat esse Hyænæ vel Crocutæ congenerem. Descripsit autem accurate illud Michouius lib.* II. *Sarmatiæ Europeæ in hunc modum: In Litvania & Moscovia animal voracissimum est, magnitudine canis, facie felis, colore nigro (Olaus Magnus Sept. hist. lib.* XVIII. *tribuit illi mustelinum nigricantem & nitentem, in pilis longis nec adeo mollibus, crura brevia, caudam vulpis, breviorem tamen) cadaveribus vescitur, quibus ita repletur, ut tympani instar extendatur, atque per angustiam aliquam inter duas arbores ingreditur, perq; vim ventrem exonerat: & sic extenuatum, rursus ad cadaver properat atq; iterum impletur. Ac forsitan natura tam insatiabile animal in illis regionibus produxit, ut homines simili voracitate laborãtes redarguat. Hæc ille. Fugiamus itaq; nos quoq; hoc insigne exemplum ingluviei & helluationis nimis passim consuetæ, quam sectantur omnes,*

Quibus in solo vivendi caussa palato est,

secundum Iuvenalem. Ac diligenter observemus Socraticum præceptum, edendum & bibendum ut vivamus, nõ autem vivendum, ut ventri tantum ceu Deo inserviamus, quemadmodum de sese apud Euripidem gloriatur Cyclops. Ac noti sunt Horatii lib. II. *Saty.* II. *elegantiss. versus,*

Quin corpus onustum
Hesternis vitiis, animum quoque prægravat una,
Atque affligit humo divinæ particulam auræ.

Salvator quoq; noster ipse Lucæ XXI. *graviter monet, Cavete ne corda vestra graventur crapula & ebrietate.*

NE-

NESCIT GVLA MODVM.

Qui plenas lautasq́; dapes sectatur & ambit,
Hunc similem brutis, vel superare reor.

VULPES in Thracia, secundum Plinium lib. VIII. cap. XXVIII. locis rigentibus, animal alioqui solerti auditu, amnes gelatos lacusq; non, nisi ad eius itum reditumq; (sic enim legitur in correctioribus libris) transeunt. Observatum, eam aure ad glaciẽ apposita, conjectare craßitudinem gelu. Quod adhuc copiosius Plutarchus in comment. de solertia animalium exposuit hisce verbis: Thraces in hunc usq; diem, quando concretum gelu flumen volunt transire, vulpe utuntur ad soliditatem glaciei explorandam. Sensim enim accedens aurem admovet, & siquidem strepitu oblato sentiat aquam prope subterlabi, ratiocinatur non in profundum congelasse aquam, ideoq; subsistit, & nisi prohibeat aliquis, retro abit: Si nullum sonitum percipiat, jam audacter transit. Ex quo per universam vitam nostram præceptum utiliß. nobis est hauriendum, in omnibus rebus ut adhibeamus quandam singularem εὐλάβειαν, id est, cautionem convenientẽ (ut vocabant Stoici) quæ efficit ne temere cuivis vel homini vel rei fidem habeamus, neve è contrario obstinate omnibus diffidamus. Quo pertinet Euripideum istud in Hecuba,

> σώφρονος δ' ἀπιςίας
> οὐκ ἔςιν, οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς.
>
> Prudenti diffidentia
> Nil est melius, nil utilius mortalibus.

Ac notum est istud Ἐπιχάρμειον. νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιςεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. Quod in libello de petitione consulatus Cicero ita vertit: Nervos atq; artus esse sapientiæ, non temere credere. Idemq; etiam in Epistolis ad Atticum sæpe commendat. Extat quoque (ut antea dictum) Dionis Chrysostomi commentarius, De non temere credendo, quem olim in latinum transtulit pater meus, piæ memoriæ.

FIDE ET DIFFIDE.

Omnibus esto salutaris tibi cautio rebus,
Ni prius explores, aggrediare cave.

LVI.

DOCTISS. *Italus Lucas Contilis in libro eleganti de Symbolis sive Impresis edito, testatur, approbante etiam experientia, vix ullam gravidam vulpem à canibus esse captam, quoniam tum maxime de suis refugiis ac foveis diligenter sibi prospicit, ut scilicet canum improvisos insultus tempestive cavere queat. Quod videtur esse desumtum ex Aristotele lib.* VI. *de histor. animalium, cap.* XXXIV. ὅταν ᾗ μέλλῃ τίκτειν ἐκτοπίζει οὕτως, ὥστε σπάνιον εἶναι τὸ ληφθῆναι κύουσαν. *Gaza sic ista vertit. Parturiens ita secedit, ut raro gravida capiatur. Vnde & versus proverbialis apud Græcos factus videtur:*

γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ.

Vetula vulpes laqueo haud capitur.

Non aliter homines circumspecti & prudentes mature sibi à fraudibus & insidiis malorum prospicere, & sanis consiliis sese præmunire debent, cum tela prævisa, secundum proverbium, minus noceant, & Seneca in Epistolis recte dicat: in ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra injuriam fortunæ inter beneficia firmetur. Qui enim in ipsa re trepidare noluerit, ante rem exerceat. Quam in sententiam Cicero copiose disputat, lib. IV. *Tusculan. quæst. Sapientem præsumere ac præcipere oportere omnia, quæ homini acerba & gravia accidere possunt. Tali enim præmeditatione effici illa leviora & toleratu faciliora. Idq́ue autoritate Euripidis & Terentii comprobat. Et apud Virgilium Aeneas inquit,*

non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies, inopinave surgit,
Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

Quem locum & Seneca Philosophus laudat, & Petrarcha in præfatione lib. I. *de remedio utriusq́ue fortunæ commendat.*

INTREPIDA SECVRITAS.

Prudens insidiasq́; fugit fraudesq́; malorum:
Sic vulpes, uterum dum gerit, haud capitur.

M*Eles sive melis (utrumq; enim reperitur) putatur ita nominari, quod sit mellis avidiss. idemque animal censetur esse cum Taxo, cuius apud Græcos nullum proprium nomen invenire Gesnerus annotat. Plinius lib.* VIII.*cap.* XXVIII. *scribit, eius in metu esse talem solertiam, ut sufflatæ cutis distentu ictus hominum & canum morsus arceat. At superatur à vulpecula alia astutia. nam hæc absente Taxo foveam illius occupat, suisq; incrementis ita inquinat, ut Taxus reversus ad eam propter fœtorem cogatur illam relinquere, & insolenti hospiti inhabitandam concedere. Hoc exemplum nos admonet, vigilantia & diligentia opus esse, ut nostras res conservemus, & ab aliorum fraudibus tueamur, secundum tritum versum proverbialem Ovidii,*

Non minor est virtus quam quærere, parta tueri.

Ac idem nobis subjicit fabula Aesopica de serpente, qui in cavernæ suæ contubernium admiserat Erinaceum, à quo importuno hospite paulo post fuit vi expulsus. Non tamen ideo prohiberi existimandum est, virtutem pulcherrimam, & præsertim homini Christiano convenientissimam φιλοξενίαν, *id est, studium hospitalitatis, quam inprimis S. Paulus Epistol. ad Roman. cap.* XII. *studiose sectari jubet. Ac scimus apud Ethnicos & Romanos potiss. jus hospitii pro re admodum sacrosancta fuisse habitum, ut huius necessitudinis præsidem ac vindicem fecerint ipsum* DEUM, *indeq; Iovem Xenium appellarint. Et est apud Homerum,*

Ζεὺς δ' ἐπιτιμήτωρ ἱκετάων τε ξείνων τε.

Supplicum & hospitii vindex est Iuppiter ipse.

Est autem hoc hemistichium sumtum ex versu Ovidiano,

Spes tua vana fuit, quod petis alter habet.

QVOD

LVII.

QVOD PETIS ALTER HABET.

Quæ tua sunt serva, ne fors hæc occupet alter,
Nec temere excipias quemlibet hospitio.

SCRIPTORES *rerum Indicarum quoddã rarum animal describunt ac depingunt veteribus incognitum, Gesnerus simivulpem vel græce πιθηκαλώπεκα, Iul. Cæsar Scaliger ἀλωπεκοπίθηκον vocant. Hoc, ut scribit Gillius, ex Vincentii Pinzonii delineatione reperitur in regione Indiæ Pariensi, quod idem testatur Petrus Martyr Oceanicæ Decadis primæ lib.* IX. *Refert autem anteriore parte vulpem, posteriore Simiam, caudamq́; habet cercopitheci; aures ferme vespertilionis, ac subter ventrem usitatum aliud gestat receptaculum instar crumenæ latioris, in quod catulos suos recipit, ibidemq; occultat, donec tuto per se hinc inde vagari, & sibi victum quærere possint. Ferdinand. autem Lopesius* II.*part.hist.Indicæ lib.* VI.*cap.* IX. *aliud describit animalculum, quod in Moluccis insulis zurzos appellent, sitq; instar cuniculorum, infra ventrem habens crumenas aliquot, veluti sacculos, in quos recondat recens natos catulos, cumq; illis currat, ac saltet ex una arbore in aliam. Et quidem de cane marino tradit Oppianus lib.*I. *de piscatione, quod periculo ingruente suos catulos intra ventrem recipiat, & iterum quasi pariat, ubi omnia videt esse tuta. Idemq; de vitulo marino refert Basilius Magnus* VII.*Hexaem. & de Delphine Nazianzenus in carmine eruditiss. Nicobuli ad patrem. Indicant hæc omnia φιλοστοργίαν, id est, studium & solicitudinem parentum erga liberos, qui potiss. sub horum fideli custodia vitam agunt securam & felicem. Potest etiam isti dicto Biantis, unius ex septem Sapientibus, vel, ut alii, Stilponis accommodari,* OMNIA MEA MECVM PORTO. *Nonnulli addunt,* DVM LICET, *forsitan hoc intelligentes, quod sub parentum & aliorum, qui nobis bene volunt, custodia ac cura, quamdiu nobis fuerit concessum, perseverare, illaq; grato animo frui debeamus.*

VNA

VNA SALVS AMBOBVS ERIT.

O tutos satis hos cives, populumq́; beatum,
Queis velut in patrio fas habitare sinu.

LIX.

PLVTARCHVS *in Laconicis Apophtegmat. refert Lycurgum, ut cives suos ab usitata victus ratione nimis delicata ad sobriam magis ac temperatam traduceret, & hac ratione virtutis studiosiores redderet, catulos duos educasse iisdem natos canibus, horumq; alterum domi desidentem ad voracitatem, alterum ad venationem assuefecisse. Tandem vero ambos in concionem produxisse, projectis ossibus aliisq; gulæ irritamẽtis, leporem simul etiã emisisse: utroq; ad id se incitante, ad quod erat assuefactus, cumq; leporem alter cœpisset, dixisse fertur, videtis, o cives, hos catulos, iisdem natos parentibus, educatione tamen admodum dissimiles redditos, & sic exercitatione magis quoque quam natura ad virtutem nos formari. Alii perhibent, domesticum canem ab eo fuisse venationi, venaticum autẽ voracitati assuefactum, utroq; ad id se proripiente, quod ei factum fuerat usu familiare, civibusq; ostendisse, quantum ad meliora aut deteriora studia conferret educatio. Ex quibus apparet, quæ utilitas sit rectæ & liberalis institutionis in tenera ætate, ad universam reliquam vitam recte & laudabiliter absolvendam. Atq; idem Plutarchus in comment. de Educatione liberorum, ubi hæc quæ retulimus, repetiit, præclare hanc quoq; sententiam commemorat:* φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαυλότητα δ᾽ ἐπανορθοῖ διδαχή. *Naturæ enim bonitatem socordia corrumpit, pravitatem vero doctrinæ institutio corrigit. Et Aristoteles idem docet,* II. *Eth. cap.* I. οὐ μικρὸν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, *id est, Non parũ refert, sed permultũ, sicne an sic à pueris assuescamus: immo vero totũ in eo positũ est. Quod Horatius quoque car. lib.* IV. *Ode* IV. *de laudibus Drusi his versibus declarat,*

> Doctrina sed vim promovet insitam,
> Rectique cultus pectora roborant.

Quidam addunt: INTENTVS IN VNVM.

A TE-

LIX.

A TENERIS ASSVESCERE MVLTVM.

Vincit naturam consuetudo atq; reformat,
Cui quisque assuevit, deditus esse solet.

CICERO *in paradoxo isto, quo probare studet, omnes sapientes esse liberos, stultos autem servos, de vera libertate ita disserit. Quid est enim libertas? Potestas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata ac provisa est, qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas sequitur atque colit &c. Quæ Horatius imitatus est lib.* II. *Serm. Saty.* VII.

Quisnam igitur liber? sapiens sibique imperiosus,
Quem neque pauperies, nec mors, nec vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus.

Sed licentia, qua omnes (secūdum Comicum) deteriores sumus, sub libertatis specie multis imponit, & cupiditatibus suis indulgentes à virtutis actione avocat, de quo Lucan. lib. VIII.

Libertatis amor, miserum quid decipis orbem?

Sic canis abruptis vinculis, quibus tamen implicatus adhuc est, seipsum rursum intricat, & in novam servitutem trahit. Præclare itaque Plato hoc etiam docuit in VIII. *Epistola ad Dionis propinquos & familiares scripta:* τοῖς δὲ δὴ ἐλεύθερα διώκουσιν ἤθη, καὶ φεύγουσι τὸν δούλειον ζυγὸν, ὡς ὂν κακὸν, εὐλαβεῖσθαι ξυμβουλεύοιμ᾽ ἂν, μήποτε ἀπληστίᾳ ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν προγόνων νόσημα ἐμπέσωσιν, ὃ διὰ τὴν ἄγαν ἀναρχίαν οἱ τότε ἔπαθον, ἀμέτρῳ ἐλευθερίας χρώμενοι ἔρωτι, *id est, Iis autem qui liberum vivendi genus persequuntur, jugum vero servile ut vere malum fugiunt, etiam atque etiam sum autor, ut caveant ne insatiabili importunæ libertatis cupiditate, in eundem majorū suorum morbum incidant, quo quidem illi laboraverunt, quod immoderato libertatis amore perciti, imperiorum ordine proculcato in vagam confusamque perturbationem inciderint.*

LX.

LIBERTAS NON LIBERA.

Quid juvat abruptis in libertate morari
Vinçlis, si maneant & tibi colla premant?

QVO *pacto contra aliorum quorundam opinionem Emblema transferre possimus ad Symbolum, vel ab Italis vulgo dictam Impresam, doctiss. vir Iulius Cæsar Cappaccius Neapolitanus in* III. *libro Italico accurate docet. Quare & hoc non dubitavimus ex Alciati Emblemate* CLXIV. *mutuare: cuius hi sunt versus,*

Lunarem noctu, ut speculum, canis inspicit orbem,
Seque videns alium credit inesse canem.
Et latrat: sed frustra, agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Monemur autem hac imagine, inanes minas & obtrectationes eorum, quibus est, secundum Plautum, uberrimus quæstus in lingua positus, omnino esse contemnendas. Commendantur autem inprimis in hoc genere versus Philemonis Comici sequētes,

ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ᾽ ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖτ᾽ ὁ λοιδορῶν.

Quos Gregorius Bersmannus eodem genere carminum ita vertit:

Haud auribus concentus est jucundior,
Quam devorare criminantis jurgia.
Nam mussitando si quis hæc redarguat,
Ipsum refutant criminantem crimina.

Seneca lib. II. *de ira cap.* XXXII. *inter alias plurimas similes sententias hanc quoque affert: Magni animi est injurias despicere. Vltionis contumeliosissimum genus est, nō esse visum dignū, ex quo petatur ultio. Multi leves injurias altius demisere, dū vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus exaudit. Est autem huic argumento simile id, quod in priore Centuria nostra posuimus* XXIV.

DE-

LXI.

DESPICIT ALTA CANES.

Irrita vaniloquæ quid curas spicula linguæ?
Latrantem curatne alta Diana canem?

FIDELISSIMI *ante omnia (inquit Plinius lib.* VIII.*cap.*LX.*) homini canis & equus. Ac de canis fidelitate plura exempla apud Plutarchum, Oppianum, Solinum, Aelianũ, & inter recentiores apud Cælium Rhodiginum & Alexandrum ab Alexandro, leguntur. Plura etiã cognitione digna frater meus in horis succisivis sive meditationibus historicis collegit. Apud Platonem in Phædone & alibi, Socrates* νὴ τὸν κύνα, *id est, per canem tanquam fidei tesseram jurat. De anseribus vero Plinius lib.* X. *cap.* XXII. *scriptum reliquit: Est & anseri vigil cura, Capitolio testata defenso. Quæ historia extat apud Livium lib.* V. *& Plutarchum in vita Camilli. Sic etiam* τὸν χῆνα, *per anserem Socrates jurabat, tanquam vigilantiæ autorem. Ex hac conjunctione duorum animalium istorum Iulius Delphinus Medicus Ticinensis celebris (ut refert Ludovicus Contilis) ostendere voluit, sibi in omnibus actionibus suis fidem simul & vigilantiam esse propositam, nec unum sine altero posse consistere. Ac profecto quid magis decet bonum Medicum quam indubitata fides & integritas una cum assiduitate & diligentia indefessa? Quare Hippocrates (ut solet) graviter & breviter in* VI.*Epidem. monet,* μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑπερορᾷν, *id est, Nil temere, nihil negligenter esse agendum. Quod utiliss. præceptum ad omnes totius vitæ partes recte poterit transferri. Pausanias in Corinthiacis perhibet, à Thrasimede Pario fuisse exsculptum Aesculapium in solio sedentem, cum baculo in una manu, altera vero caput draconis mulcentem, cui canis accubat. Quæ omnia admodum erudite explicat doctiss. Adrianus Iunius in Emblemat.* XXV.*ad quem locum lectorem remitto.*

NEV-

LXII.

NEVTER SOLVS.

Quid vis fida canis? quid vult ſibi candidus anſer?
Sit monet integritas, ſit vigilaxque fides.

LXIII.

AELIANVS *lib.* VIII. *de Animal. cap.* II. *de canibus hæc commemorat: Omnem canẽ venaticum, ex eo quod ceperit feram, nõ mediocri voluptate affici, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, ea capta uti: sin vero hoc illi non concedatur, bestiam servare integram, donec venator adventarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si in aprum vel leporem jam mortuum inciderit, non attingere quidem, nec alienorum laborũ se facere participem, ne quicquam quod ad ipsum non pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit idem autor, apparet* φιλοτιμίας, *id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarchus in libello sæpius allegato, de solertia animalium, paulo aliter hæc recitat; leporem nimirum, si se mortuum simulet, relinqui à cane, qui astans & caudam movens, quasi indicare vult, se non carnis sed victoriæ caussa certasse. Vnde Ovidius,*

Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

Est autem GLORIA *laudabilium factorum approbatio conjuncta cum judicio recte sentientium: sicuti* AMBITIO *sive* κενοδοξία *vanam gloriam ex applausu imperitæ multitudinis vel etiam obtrectationibus aliorum captat. Aristoteles* IV. *Eth. Nicomach. inquit,* τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμὴ καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς, *id est, virtutis præmium est honor, & attribuitur bonis viris. Vnde Romæ quoq;, ut Livius Decad.* III. *lib.* VII. *scribit. Bina templa inter se quasi contigua, virtutis & honoris cõspiciebantur, quorum in hoc non nisi per illud aditus cuiquam pateret. Quidam ascribunt ex Virgilio,* TANGIT HONOS ANIMVM. *Vel,* FINIS NON PVGNA CORONAT.

GLO-

LXIII.

GLORIA FINIS.

Cuncta facis bene, dum finit tua gloria facta,
Laudem veneris, ceu canis hic leporem.

QVAMVIS *Medici Arabes, & inprimis Serapion ac Rhasis lapidis Bezar sive Bezoar, cuius magna vis contra venena esse perhibetur, mentionem fecerint, nõ tamen exacte vel hunc vel ipsum animal, unde eximi solet, descripserunt, quemadmodum præstiterunt recentiores, potiss. Garzias de Horto, & Nicolaus Monardes; quorum de rebus Indicis scripta, utili admodum opera doctiss.* Caroli Clusii *latina leguntur. Scribunt autem hi duo, eum lapidem reperiri in ventriculo, vel potius in receptaculo quodam fasciæ modo formato & ventriculo parte interiore adhærente. Animal dicitur esse figura hirci vel capræ,* Clusius *cervicaprã nominat, propter similitudinem quã habet cum utroq; animante. Præfertur autem lapis ex montanis eiusmodi capris ablatus, cum sit ob pabulum odoratiss. plantarum aliis multo præstãtior. Addunt nonnulli hoc animal serpentibus quoq; vesci, partimque in succum & sanguinem, partim in hunc lapidem eos convertere. Quo declaratur ab iis vitiis, vel rebus etiam adversis, quibus alii succumbere, aut omnino perire solent, viro forti ac virtute prædito nihil periculi esse metuendum, sed insuper inde propter constantiam & recti judicii robur magis confirmari, & spiritus alacriores conquirere. De quibus Gregorius Naziãzenus hos versiculos fecit,*

μέγιστος ἄκμων οὐ πτοεῖται τοὺς ψόφους,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἐκκρούει βλάβην, *id est,*
Gravibus nihil movetur incus pulsibus,
Infracta casus mens repellit anxios.

LXIV.

VIRES ANIMOSQVE MINISTRANT.

Nulla venena probis vitii sortisq; malignæ
Obsunt; quin potius robora dant animis.

SYMBOLVM *hoc quoq; ex Alciati Emblemate* LXIV. *huc transferre placuit, quod ipse sumsit ex græco Epigrammate lib.* I. *Anthologiæ. tit.* εἰς εὐχαρίστους καὶ ἀχαρίστους.

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
 ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
 ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

Capra lupum non sponte meo nunc ubere lacto,
 Quod male pastoris provida cura jubet.
Creverit ille simul, mea me post ubera pascet,
 Improbitas nullo flectitur obsequio.

Apologus similis quoq; extat apud Theocritum in Hodæporis, & proverbium apud Erasmum Chiliad. II. *Centur.* I. *proverb.* LXXXVI. *Ale luporum catulos. Convenit autem in homines ingratos, qui nullis officiis aut meritis à sua perversitate flecti possunt, immo loco gratitudinis benefactores, si possunt, in extremam perniciem adducũt: quo pessimo* τῆς ἀχαριστίας *vitio nullum detestabilius reperiri potest, adeo ut scribat Salomon in proverbiis, à domo eius, qui malum rependit pro bono, nunquã recessurum malum. Cappacius Neapolitanus in Italico suo libro aliam sententiam illi adjungit:* MORTEM DABIT IPSA VOLVPTAS, *quod hemistichium legitur apud Claudianum in Epigram. de Sirenibus. Nec multum differt explicatio à priore, quod nimirum viri humani & benefici sæpe aliis ingratis cum voluptate inserviant, non sine max. tamen ipsorum incommodo & aliquando extremo exitio. Intelligi etiam poterit de quibusvis aliis detrimẽtosis voluptatibus, quæ tandem suos sectatores evertere ac præcipitare in mortem soleant.*

NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO.

Præda lupo fit capra, suo quem lacte cibarat:
Sic cedunt homini quæ bene facta malo.

IBEX, *quem hodie quoq; in Insubria ac vicinis locis Steinbuccum germanica voce nominant, & cuius Plinius & alii meminere, in Alpium præruptis & altis rupib. præsertim in Helvetia & vicinis montibus frequens reperitur, in quibus nives raro vel nunquam liquescunt. Nam calidissimum est animal, pernicitatis mirandæ, cornibus sese fulciens, quorum adminiculo ex altis montibus desilit, & cavet hoc modo ne saxis allidatur. Vivit autem continuo in locis asperis & inaccessis, nec facile in conspectum hominum venit. Ex quo legimus in Iob. cap.* XXXIX. *Nunquid nosti partus ibicum in petris? Ob has proprietates huius animalis, quidam nobilis juvenis, hoc Symbolũ excogitavit, quo designare studuit, sibi eundem ad modum esse propositum, à consuetudine & consortio vulgi remotum, nihil aliud quærere ac desiderare, quam virtutẽ ipsam quamvis arduam, nec ullis illecebris aut voluptatib. persuasum ab hac sententia sua discessurum. Clemens Alexandrinus Stromat. lib.* IV. *huius argumenti laudat Simonidis poetæ lyrici versum,*

τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, *id est,*

Virtutem habitare in rupibus accessu difficilibus.

Quem imitatus est Silius Italicus lib. XV.

Ardua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Cuius generis sunt tãtopere commendati à Cicerone versus Hesiodei,

Virtutem posuere dii sudore parandam &c.

Quos in priore centuria quoq; adduximus. Musæ etiam dicuntur in monte Parnasso versari, propter secessum & tranquillitatem, qua studia gaudent plurimumq; adjuvantur, & antiquitas Palladem μουνίαν *quasi solitariam eandem ob causam nominavit.*

INSVE-

INSVETVM PER ITER.

Rupis inaccessæ Virtus habet ardua culmen,
Huc tendis? Sudor multus ad alta levat.

CAPRA

CAPRA *magno conatu sese erigens, & lauri surculos teneriores depascens, ac inde tanquam ex nutrimento convenientiss. alimentum corpori & incremētū præbens, robustiorque inde existens, symbolū habetur Iulii Capræ patricii Mediolanēsis, quo demōstrare voluit, se magno artis poëticæ (laurus enim Apollini erat dicata, & inde poëtæ coronabantur) & omniū liberalium artium studio teneri, ceu quarum auxilio speraret se famam ac celebritatē nominis perpetuam esse consecuturū, cum secundū Horatiū quoq;,*

Dignum laude virum Musa vetet mori,
Cœlo Musa beet.

Cuius generis plurima præclara dicta passim sunt apud bonos autores obvia, & hic omnia recensere, instituti operis brevitas non patitur. Alter vero eiusdem familiæ Iurisconsultus excellens Hieronymus, similiter Capram salicum & aliorum amariorum virgultorum summitates, neglectis humi nascentibus etiam suavioribus herbis, carpentem, cum dicto, MIHI DVLCE, *pro Symbolo usurpavit, ostendens sibi nullos labores nec molestias esse graves vel ingratos, immo illi videri jucundissimos & suavissimos ob virtutis & aliarum rerum laudabilium cognitionem & acquisitionem. Quod Phocylides poëta quoque testatur hisce versibus:*

οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον,
οὐδ' αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει. id est,
Nullum sine labore est hominibus facile opus,
Nec ipsis diis. labor autem virtutem valde adjuvat.

Et Manilius lib. IV.

Pro pretio labor est: nec sunt immunia tanta.
Ac nisi perfossis fugiet te montibus aurum.
Impendendus homo est, Deus esse ut possit in ipso.

Est autē utraq; hæc inventio eo ingeniosior, quod desumta fuit ex insignibus familiæ avitæ, in quib. capra depingitur, cū inde nomen quoq; habuerint.

ERI-

LXVII.

ERIGOR VT ERIGAR.

Ardua secteris scansurus culmen honorum,
Vt lauri capræ summa petunt folia.

RVPICAPRA, *quod nomen inter veteres ſcriptores latinos (quantum ſciam) apud ſolum Pliniũ legitur, Græcis forſitan eſt* αἴγαγρος, *quaſi* αἴξ ἄγριος, *id eſt, fera capra, ſecũdum latinæ linguæ quoq; uſum. Hæc à canibus agitata in præcipitia montis, alioquin effugia illis tutiſſima, non ſatis cautè ſeſe confert, atq; ibidem à canibus undiq; obſeſſa, tandem nullum exitũ fugæ proſpiciens à canibus capitur. Quod etiã ſæpenumero ibicibus accidere perhibent. Idq; ſane in illos recte poteſt convenire, qui ſuis conſiliis atq; actionibus nimis callidis & aſtutis, quibus ſe fore tutiſſimos opinantur, ac ideo temere & audacter omnia aggrediuntur, non raro ſeipſos evertunt, vel in ea conjiciunt pericula, unde vix ſeſe poſſint extricare, cujus rei hiſtorica exempla plurima ſeſe offerunt, quæ hîc commemorare nimis eſſet longum. Sic feſtive ludit Plautus in Captivis,*

> Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet,
> Etiam cum caviſſe ratus, ſæpe is cautor captus eſt.

Qua in parte cujusdam veteris autoris (cujus nomen modo nõ ſuccurrit) egregiam ſententiam me aliquando annotaſſe memini: Omnes, qui magnarum rerum conſilia ſuſcipiunt, æſtimare debent, an quod inchoatur, Reipub. utile, ipſis glorioſum, aut promtum effectu, aut certe non arduum ſit. Simul ipſe qui ſuadet conſiderandus eſt, adjiciatne conſilio periculum ſuum, & ſi fortuna cœptis affuerit, cui ſummum decus acquiratur. Conſiliis enim non ſemper reſpondet eventus, & ſæpè quæ rectè inſtituta videbantur, turpiter in contrarium relapſa ſunt. πλείω τὰ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι, ἐς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη.

EFFV-

LXVIII.

EFFVGIA PER-DVNT.

Aſtus ſæpe nocet: qui cavit ne caperetur,
Hoc ipſo captum commemini citius.

DE *Capris sylvestribus dictamno tela ex corpore educentibus extat locus apud Aristotelem lib.* IX. *de historia animalium talis:* πολλὰ δὲ τῶν ἄλλων ζώων τῶν τετραπόδων ποιεῖ πρὸς βοήθειαν ἑαυτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ ἐν κρήτῃ φασὶ τὰς αἶγας τὰς ἀγρίας, ὅταν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὸν δίκταμνον. δοκεῖ γὰρ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν τοξευμάτων ἐν τῷ σώματι. *Quæ Gaza ita vertit: Sed ex cæteris quoque quadrupedibus multa sibi prudenter opitulari videntur. Nam & in Creta insula capras sylvestres sagittis transfixas dictamnum herbam quærere aiunt. hoc enim spicula ex corpore ejici. Idem tradunt Theophrastus, Dioscorid. Plutarchus, Aelianus, & inter latinos Cicero. Solus Plinius hanc proprietatem cervis ascribit, quod tamen videtur esse aut erratum* γραφικὸν *librarii, aut scriptoris* μνημονικὸν, *quemadmodum etiam Gesnerus existimavit. Hieronymus Ruscellus hoc Symbolum attribuit Ferdinādo Caraffæ Comiti Neapolitano, & quamvis dicat esse satis difficilem & intricatam eius interpretationem, conjectura tamen ducitur, propter amorem quendam honestum, qui non fuerit expers alicuius rivalis, hoc ab eo fuisse excogitatum. Vt scilicet vulnus à sagitta Capræ inflictum declaret animum ipsius rei desideratæ stimulis vehementer affectum. Salus vero referenda sit ad Dictamnum, cuius auxilio speret se sanitatem esse recepturum. Vmbra autem sub arbore palmæ indicet spe victoriæ, cui est dicata, tandem superatis cunctis difficultatibus, se omnia mala esse superaturum. Potest similiter transferri ad aliquem, qui magnis conflictatus calamitatibus, se tandem insperato aliquo auxilio superiorem & voti compotem fore confidit.*

LXIX.

VVLNVS, SALVS ET VMBRA.

Ejicit è capræ dictamnus vulnere telum,
Sic fugat ex animo spesq; salusq; metum.

QVIS, *pecus alioquin imbelle, quod tamẽ instar validi arietis sceptrum & coronam regiam dejicit, typus est illius, qui à potentiore non levi affectus injuria, fert quidem ad certum tempus patienter se contemni, interea tamen observans occasionem aliquam, ut se tandem quoq; virum ostendat, & adversarium suum prosternat. Nam ut ait P. Syrus,*

Furor fit læsa sæpius patientia.

Est autẽ hoc desumtum ex Tragœdia Accii antiqui poëtæ, Bruto, cujus versus exponit Cicero lib. I. de divinatione, quibus introducitur Tarquinius somnium quoddam recitans, ubi inquit,

Visus est in somnis pastor ad me appellere,
Pecus lanigerum eximia pulchritudine,
Duos consanguineos arietes inde eligi,
Præclarioremque alterum immolare me:
Deinde eius germanum cornibus connitier
In me arietare, eoque ictu me ad casum dari, &c.

Vbi additur, à conjectoribus somniorum hanc interpretationem esse factam de Bruto illum expulsuro Roma.

Proin vide, ne quẽ tu esse hebetem deputes æque ac pecus,
Is sapientia munitum pectus egregie gerat,
Teque regno expellat.

Nota autẽ est historia de L. Tarquinii superbi filio, vim inferente Lucretiæ, quomodo Brutus antea se stolidum esse simulans, patrem una cum filiis, ob tam nefandũ facinus, regno exuerit, quæ prolixe describitur à Livio lib. I. Decad. I. Nullum itaq; hostem quantumvis infirmum & despectum esse contemnendum, admonemur, cum secundum proverbialem versum,

Sæpe aquilam ad pœnas vel scarabeus agit.

Et Pausanias in Arcadicis sive lib. VIII. *recte ait: At enim vilioribus & abjectioribus plerumq; rebus vim eã indidit* DEVS, *ut ea superarent, quæ max. essent inter homines existimationis; quo in loco plura hujus rei exẽpla cõmemorat.*

NVNC

NVNC NOSCI-TO VIRES.

Hostem quid spernis? Quamvis abjectior ille,
Sæpe irritatus maxima damna dedit.

QVIS græce πρόβατον quasi πρόβασις, secundum Hesychium, quod proventum eorum quæ ad vitæ sustentationem requiruntur, significet, animal simplex est, innocens, & generi humano utile (unde in sacris litteris multæ præclaræ similitudines sumuntur) nam propter lanã, lac, carnes atq; ipsam fœturã plurimum commodare potest. Quare ex hoc pecore omnibus tẽporibus & locis, apud plurimas gentes divitiarũ non exigua pars conquisita, atq; ideo vita pastoralis olim in magno pretio habita fuit. In lege quoq; Mosaica, inter mundas & innocentes pecudes primum locum obtinet. Quapropter hoc symbolum optime quadrat in hominem pium, innocentem, qui quamvis sit destitutus aliorum auxilio atq; subsidio, nihilominus omnibus inservire & gratum facere studeat, quemq; innocẽtia sæpe inter medios hostes tutum & incolumem servet. Vnde Nazianzenus præclare hoc quoq; scripsit: ἀφύλακτον ἡ ἁπλότης, καὶ ἥκιστα κακίαν ὑφορᾶται τὸ κακίας ἐλεύθερον, id est, Expers custodiæ est simplicitas, & minime mali quicquam suspicatur is, qui à malo est immunis. Quali in sua simplicitate & innocentia acquiescenti semper esse debet ante oculos sententia versuum horum,

Hic scopus unus erit, cunctis prodesse, nocere
Nulli, & amare bonos ac tolerare malos.

Itemq; hoc alterum,

Iuvare cunctos, at nocere nemini,
Est summa vitæ Christianæ regula.

Quemadmodum & Cicero lib. 1. de Offic. Virum bonum esse dicit eum qui prosit omnibus, noceat nemini, nisi lacessitus injuria. Alibi additur ex Claudiano in Epistola ad Hadrianum,

MENS IGNARA NOCENDI.

LXXI.

VNDIQVE INERMIS.

Commoda plurima ovis præbet, nocumentaq́ nulla:
Sic benefac cunctis, nemini obesse velis.

PHILES *græcus autor, recentior tamen (floruit enim Michaelis Palæologi tempore) in libello de proprietatib. animalium ſcribit, pellem ovis, quã lupus ſuis dentibus laceraverit, non eſſe pro indumento corporis uſurpandam, nam pruriginem quandam & cordis palpitationem excitare; cauſſam vero hujus rei addit nullam. Plutarchus autem lib.* II. *Sympoſiac. Quæſt.* IX. *aliam quæſtionem proponit, cur ovis à lupo demorſa caro fiat ſuavior, lana autem pediculos generet. Rationem reddit de dulcedine, quod caro eius, lupi morſu colliquetur: Eſſe enim iſtius feræ ſpiritum adeo fervidum & quaſi ignitum, ut oſſa etiã duriſſima in vẽtre emolliat atq; colliquet, atq; ideo à lupis morſa, celerius quam alia liqueſcere. Et olim propterea gulæ dediti expetebant hœdum lupi faucibus ereptum, quod Horatius quoque indicat in Epodis.*

Vel agna feſtis cæſa terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo. *Et Martialis verſus idem declarant:*
Parvus onyx, una ponetur cœnula menſa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.

Convenit ſymbolum hominibus piis & probis, qui in hoc mũdo propter innocẽtiam vitæ, ac veritatis ſtudium, variis periculis & tormentis ſunt ſubjecti, ac ſæpe ideo ab impiis extrema omnia patiuntur, tandemq́; DEO acceptam hoſtiam ſeſe offerunt, quo in numero omnes ſancti Martyres ſunt ponendi. Sic legimus apud Euſebium lib. III. *cap.* XXXVI. *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ex Irenæo, quod S. Ignatius ante martyrium hæc verba protulerit:* ὅτι σῖτος εἰμὶ θεοῦ, καὶ δι᾽ ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ, *id eſt,* DEI *frumentum ſum, & beſtiarum dentibus molor, ut purus & ſincerus panis reperiar. Et B. Polycarpi apud eũ lem lib.* IV. *c.* XV. *inter alias ipſius religioſiſſ. preces hæc verba leguntur:* προσδεχθείην ἐνώπιόν σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, *id eſt, Quæſo ut hodie in cõſpectu tuo pro hoſtia pingui & accepta admittar.*

FIT

FIT SVAVIOR.

Dum premitur justus, fit gratior hostia Olympo,
Sic quoque fit morsu suavior agna lupi.

LXXIII.

LEPORES *inter dormiendum apertos oculos tenere tanquam vigilantes, vel statim evigilaturi, constat, unde in proverbium abiit, leporinus somnus, cuius usus est creber etiam in nostra lingua. Hinc, secundum nonnullos,* λαγὼς *græce dicitur* ἀπὸ τοῦ λάειν, *quod est videre, quia oculos non claudit in somno; Quod Plinius & Suidas quoq; annotarunt. Et Aegyptii ideo in suis Hieroglyphicis, ut Orus habet, & eius interpres Pierius, per leporem hominem vigilantem significare voluerunt. Quod ad mentis vigilantiam & attentionem transferre recte possumus. idque argumentum tractavimus quoque in priore centuria Emblemat.* XC. *Sic Cicero in orat. pro Plancio, Vigilandum est, inquit, semper, multæ insidiæ fiunt bonis. Potest similiter hæc vigilantia de Demosthenica intelligi, qui antelucanas opificum operas prævenire solitus est, qua & alii plurimi viri celebres laudem & gloriam perpetuam sibi acquisiverunt. Est & elegans admodum sententia Platonis* III. *de Legibus hæc:* ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς, οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὐδ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον μὴ ζῶντος. ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὑτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι δὲ τοῦτ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν, *id est, Somnus enim multus neq; corporibus nec animis nec rebus gerendis ex natura aptus est. Nemo enim profecto dum dormit, ullius est pretii, nihilo magis quam qui non vivit. Qui igitur vitæ & sapientiæ curam gerit, plurimo tempore vigilat, id solum providens atq; observans, ut somni tantum capiat, quantum ad sanitatem potest pertinere. Ad cuius quidem conservationem non multo somno opus est, dummodo recte sit constitutus somni capiendi modus.*

VIGILANDVM.

Luminibus dormit patulis lepus. Advigilandum est:
Insidiis quoniam cingimur innumeris.

DESVMSIMVS *hanc quoq; historiam festivam, ex Plutarcho de sol. anim. ubi sic eam describit: Versutiæ autem cum sint multa exempla, omißis vulpium, luporum, gruum, graculorumq; commentis callidis (sunt enim nota) testem producam Thaletem antiquiß. Philosophum, quem ferunt nō minimam laudem eo invenisse, quod artem arte dextrè superasset. Salem portantium mulorum quidam fluvium ingressus, fortuito concidit, & sale in aqua colliquato, cum surgens onere se animadvertisset levatum, caussam sensit & memoriæ mandavit, ac quoties per amnem transiret dedita opera se demisit & in utramq; partem versavit, ut vasa in aquam demergerentur: Quod cum Thales audivit, jußit loco salis lana & spongiis vasa impleri, iisq; oneratum mulum agi. Qui cum pro more suo egisset, & aqua onus suum implevisset, sentiens suas sibi argutias male cessisse, posthac ita caute fluvium transiit, ut ne invito quidem ipso vasa aqua attingerentur. Hæc ille. Et Aelianus eandem refert historiam. Quare verū est quod breviter Sophocles in Ajace dixit:*

οἱ γὰρ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.

Vbique prudentes viri palmam obtinent.

Ac Aristot. 1. Met. Sapientiæ divinam potius quam humanā dicit esse possessionem. Sed vera hujus Encomia melius ex ullo autore cognoscere non poterimus, quam quæ de illa Salomon in proverbiis, & Syracides in libro, cui ideo titulum fecit, σοφίαν ἢ πανάρετον, *id est, sapientiam sive de universa virtute, copiose scripserunt, quæ ab omnibus piis crebro & diligēter sunt cognoscenda non solum, sed etiam animis plane infigenda, & studiose moribus exprimenda. Ascribi quoq; posset,* ASTV DELVDITVR ASTVS, *vel:* FRAVDEM SAPIENTIA PELLIT.

LXXIV.

ASTV SOLERTIA MAIOR.

Lana sali haud eadem est, neq; spongia mersa sub undas,
Quaque asinus nescit cernere scit sapiens.

De

DE *naturali inimicitia inter asinum & acanthidem avem, quam Spinum & Ligurinum vertit Gaza, & quæ differre censetur à nostra carduele, utque Gesnerus conjicit, potius pro nostra luteola vulgari sumenda, hæc leguntur apud Aristotelē lib.* IX. *de hist. anim. cap.* I. ὄνος καὶ ἀκανθίδες πολέμιοι. αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοτεύουσιν, ὁ δ' ἀπαλὰς οὔσας ἐσθίει τὰς ἀκάνθας, *id est, Asinus & Spini inter se sunt inimici. Victus enim Spinis è172 vepribus, quas asinus tenellas adhuc depascit. Quod Plinius iisdem ferme verbis expreßit lib.* X. *cap.* LXXIV. *De quo Achilles Bochius lib.* III. *symbol. quæst. hos versus composuit,*

Cur tantula asinum tantum acanthis oderit,
Obscura non est caussa, spinis affricat
Sese ille acutis, in quibus cubilia
Texens avicula nidulatur, eius &
Depascitur flores. Acanthis usque eo
Terretur, ut procul rudentem si audiat,
Dejiciat ova, decidant pulli metu
E nidulo. nec fert inultum hoc. nam illius
Qua fustibus, qua sarcinis facta ulcera
Parvo fodit rostro, atque pungit narium
Mollissimas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam injuriam,
In parvulis vim sæpe inesse maximam.

Brasidas, auctore Plut. cum manum in caricas temerè immisisset, & à mure inibi fortè latente morderetur, Papæ, inquit, ut nullum est animal tam pusillum, neque tam invalidum, quod lacessitum non cupiat ulcisci se. Pertinet huc proverb. Formicæ etiam est sua bilis.

LXXV.

ET PARVIS SVAVIS.

Parvula, quæ de asino vindictam sumit acanthis,
Vim magnam & parvis rebus inesse monet.

INTER *varia genera Simiarum apud Aristotelem & alios habentur quoque Cynocephali, quos Gaza canicipites interpretatus est. Sunt tamen ex sententia Plinii, Solini, Gellii, atque etiam B. Augustini & homines monstrosi, qui capita instar canum habere dicuntur, de quibus hic non loquimur. Cynocephalus vero noster putatur illa esse bestia, quæ Italicè & à nostris quoque vulgo Babion nominatur, & interdum apud magnates conspicitur. Est autem animal admodum irritabile & iracundum, quod Aristoteles etiam de hist. animal. lib.* II. *cap.* VIII. *annotavit. quare Hieroglyphicè, teste Oro, iracundiæ typus est. Proprietas autem illi hæc inesse peculiaris perhibetur, quod luna silente tristetur & insuper cæcutiat, ac rursum ad illius ortũ exultans, & visum recipiens, eam quasi veneretur & lætabundus adoret. Vnde Aegyptii aliquid divini illi inesse arbitrantes cum aliis animalibus nonnullis in suis templis coluerunt. Quo symbolo vir quidam nobilis, & suæ conjugis, nomine Dianæ, quæ apud poëtas est Luna, admodum amans, declarare voluit, amorem erga ipsam ita singularem esse, ut illius non aliter tam in secũdis quam adversis rebus afficiatur, ac si ad ipsum proprie pertineret. Quod Euripides quoque in Andromacha breviter retulit,*

> ὅποι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσι βροτῶν,
> ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
> οὐκ ἐστὶ ποίας λείπεται τοῦθ' ἡδονῆς, *id est,*
> Quicunque homines amore capti fuerint,
> Si commodos nancifcantur amores,
> Nullum eis abest voluptatis genus.

Plura qui volet de hoc legere poterit apud Plutarchum in præceptis conjugalibus, & consolatione ad uxorem.

PENDET AB ILLA.

Cum lunâ Caniceps visum perditq; capitq;.
Sunt & conjugibus mutua fata bonis.

SIMIARVM *generi, inquit Plinius lib.* VIII. *cap.* LIV. *præcipua erga fœtum affectio. Gestant catulos, quos mansuefactæ intra domos peperere, omnibus demonstrant, tractarique gaudent, similes gratulatione intelligentis. Itaque magna ex parte complectendo necant. Oppian. lib.* II. *Cyneget. paulo aliter hæc exponit. Simias enim ait ex duobus, quos pariunt, alterum amare, atque alterum odisse, & hunc statim arctiore complexu necare; quæ Solinus quoque in hunc modum commemorat: Immoderatè fœtus amant, adeo ut catulos facilius amittant quos impendio diligunt, & ante se gestant, quoniam neglecti pone matri semper hærent. Quod & Orus Niliacus tradit, & lepidè, quamvis paulo diversè, describit Avianus in fabulis. Icon hæc est convenientissima nimiæ indulgentiæ parentum erga liberos, quæ sæpe illis detrimentosa vel etiam exitiosa esse solet, ut recte monet græcus versiculus,*

τὸ πρᾶον πατέρων διαφθείρειν τέκνα πέφυκεν.

Quem eruditiss. vir Gabriel Faernus in fabulis sic vertit:

Exitium natis parit indulgentia patrum.

Et ante eum Baptista Mantuanus fecerat,

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Nam, ut Plato V. *de legibus dicit,* τυφλοῦται πᾶς ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον, *id est, Amans omnis fit cæcus circa rem amatam. Cuius indulgentiæ plurima mala & incommoda post Solonem, multis in locis Syracides enumerat, & exempla eius rei tam ex sacris quam profanis historiis non pauca afferre possemus, etiam nostrorum temporum, nisi ea ubique essent in promtu. Inter quæ illustre admodum est illud pontificis Iudaici Heli, qui ob nimiam erga suos filios indulgentiam, diuinitus gravissimè fuit punitus. Alibi legitur ascriptum,* PERDIT AMANDO. *Vel,* SIT MODVS IN REBVS.

CÆCVS AMOR SOBOLIS.

Sæpè & amare nocet. Suffocat simia amando
Simiolum. Exemplum hoc o fugitote patres.

FELEM *dici Catum quasi cautum vulgo, quo nomine Palladius quoq; usus est, αἴλουρον vero græcis & Varino quoq; κάττην, nemini est dubium. Varro tamen & Columella felem videtur de marte vel ictide intellexisse, ut Augustinus Niphus quoque observavit. Apud Philostratum putatur esse γαλεώτης. Gaza γαλῆν non semper etiam mustelam, sed interdum felem interpretatur, cum tamen Plinius ubique αἴλουρον felem, & γαλῆν mustelam verterit. Huic animali innatum ac proprium est, ut sit libertatis cupidum admodum, & propterea carceris impatientissimum. Quapropter, Methodio teste (ut refert in symbolis Heroicis Guilhelmus Paradinus) antiquis Alanis, Burgundionibus & Suevis insigne militare fuit felis libere excurrentis delineatio, quo innuebant, se pro libertate defendenda animis paratis ac totis viribus semper pugnaturos esse, quod vere Germanicum & heroicum propositum firmiter multis sæculis continuarunt. Præclarè apud Salustiũ C. Manlii Legati ad Martium Regem: Nos non imperium, neq; divitias petimus, quarum rerum caussa, bella atq; certamina inter mortales omnia sunt: Sed libertatem, quam nemo bonus nisi cum anima simul amittit. Nam etiam secundum Plautum in Captivis:*

Omnes profecto liberi lubentius
Sumus quam servimus.

Sic qui dicebantur olim milites Augustales sub magistro peditum, idem procul dubio significantes, felem in vexillo prasini coloris, & alii, qui Felices nominabantur, in rubro eandem: Milites vero Alpini appellati, in vexillo punicei coloris gestabant. De quibus omnibus qui plura velit cognoscere, legat inter alios Pierium Valerianum in Hieroglyphicis de fele.

ARBI-

LXXVIII.

ARBITRII MIHI IVRA MEI.

Invicta letum pro libertate pacisci,
Gentis erat quondam gloria Teutonicæ.

MVSTELARVM *non unum genus habetur, inter quas ea quæ minima eſt, & Plinio vulgaris ac domeſtica dicitur, ubiq; eſt nota. De hac & teſtudine apud Ariſtotelem lib.* IX. *hiſt. animal. cap.* VI. *naturalis tam* φρονήσεως, *quam* ἀντιπαθείας *exẽpla leguntur memorabilia, quæ cum Græce eleganter ſint expoſita, placuit hoc loco referre.* ἡ δὲ χελώνη, ὅταν ἔχεως φάγῃ, ἐπεσθίει τὸν ὀρίγανον, καὶ τοῦτο ὦπται. καὶ ἤδη κατιδών τις τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴ γευσαμένη τῆς ὀριγάνου πάλιν ἐπὶ τὴν ἔχιν πορευομένην, ἐξέτιλλε τὸ ὀρίγανον. τούτου δὲ συμβάντος, ἀπέθανεν ἡ χελώνη. ἡ δὲ γαλῆ ὅταν ὄφει μάχηται, ἐπεσθίει τὸ πήγανον. πολέμια γὰρ ἡ ὀσμὴ τοῖς ὄφεσιν. *Gaza hæc ita transtulit. Teſtudo cum viperam ederit, mox cunilam edit (Plinius bubulam cunilam origanum vocat) quod cum ita ſæpe factum animadvertiſſet quidam, ut guſtata cunila viperam teſtudo repeteret, herbam evulſit, quo facto teſtudo interiit. Muſtela vero quoties dimicatura cum ſerpente eſt, rutam comedit. Odor enim eius herbæ infeſtus ſerpentibus. Hoc ſymbolum egregio Polemarcho Sfortiæ Palavicino contra Turcas ſub Imperatore Ferdinãdo militanti, Iovius obtulit, monens illum ſimul, prudentiam cum fortitudine eſſe cõjungendam, de quo & ſupra aliquid dictum eſt. Sereniſſ. Dux magnus Hetruriæ Franciſcus addit bufonem, qui minatur ſe muſtelam devoraturum, & aſcribi curavit,* AMAT VICTORIA CVRAM. *Nam bufo quoq; ſimiliter ut ſerpens rutam ferre nequit. Eſtq; hemiſtichium hoc ſumtum ex Catullo in carmine nuptiali,*

Iure igitur vincemur, amat victoria curam.

Non abſimile huic eſt, quod poſuimus in priore noſtra Centuria num. LXXXVI.

CAV-

CAVTIVS VT PVGNET.

Obfirmet fortis prudentia pectus in hostem,
Mustela veluti ruta dat antidotum.

DE *inimicitia mustelæ cum serpente & bufone, & ipsius cũ ruta munimento jam dictum est. Nihilominus perhibent hoc cautum & astutum alioqui animalculum (in quod propterea Galanthidem, quia partum Alcmenæ invita Lucina callide procurasset, transformatam fuisse fingit Ovid. lib.* IX. *Metamorphos.) perhibent nescio quo errore vel temeritate inductũ, sponte sua interdum in os bufonis inimici sui irruere atq; ita nonnũquam perire, haud aliter quam viperam caput maris ori suo insertum præmordere quidam aiunt. Camillus de Camillis, & Ioannes Baptista Pittonus in Italicis suis scriptis de Impresis vulgo dictis, hoc quidem ita se habere affirmant, sed apud veteres rerum Naturalium autores (quod memini) nusquam reperitur annotatum. Quadrat autem hæc similitudo in illos, qui in aliis suis rebus satis caute ac prudenter versantes, interdum tamen per cæcum impetum & impotentiam animi, vel ab aliis voluptatibus, vel inprimis amorum illecebris sinunt se à virtutis tramite abduci, ac ita sæpe in manifestam perniciem abripiuntur. Quem affectum admodum impetuosum Seneca poëta in duobus locis egregie describit, quorum prior extat in Tragœdia Hippolyto:*

Furor cogit sequi
Peiora: vadit animus in præceps sciens
Remeatque, frustra sana consilia appetens.

Alter est in Medea,

Cœcus est ignis stimulatus ira,
Nec regi curat, patiturque frenos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.

Ipsa Medea apud Ovid. Heroid. similiter ait:

Quo feret ira sequar; facti fortasse pigebit.

VER-

VERSVTIOR ERRAT.

Cætera qui vincis, tibi cur dominata voluptas
Te haud improvisum mergit in exitium?

LXXXI.

PUTAT Pierius lib. XIII. Hieroglyphicorum, Aelianum & alios per album murem intellexisse eũ, quem Albertus Armenium & vulgo Armelinum nominant, quem videtur quoque sequi Georgius Agricola, atque idem existimat apud Plinium in sæpius allegato lib. VIII. cap. XXXVII. murem ponticum esse eũ, quem album duntaxat conspici ait, murem autem Fennicũ vel Venetum potius, aut varium vocant, qui Agricolæ est Sciurus Fennicus. Sed Armelini proprietas fertur esse sane mira, quod nimirum fame aut siti prius moriatur, aut à venatoribus sese capi ferat, quam luto aut simili re immunda, quib. circumdata sit, suam pellem candidam & elegantem patiatur defœdari. Quod ingeniosiss. symbolum usurpavit Ferdinandus filius Alphonsi Regis I. Arragoniæ & Neapolis, propter Marinum de Marciano Ducem Suessæ ac Principem Rossani (ut Iovius memorat, & sculptura supra portam Castelli novi Neapolitani hoc confirmat) qui tametsi ejus esset propinquus, ad partes tamen sui hostis Ioannis Andegavensis se contulit, & insuper per insidias conatus est Regem è medio tollere. Sed Rex sibi cavens Marinum paulo post cepit, & suadentibus amicis, ut illum interfici curaret, non est illis obsecutus, dictitans quamvis in se proditoriè egisset, propter sanguinis tamen cognationem omnino nolle hoc facere. Quidam ingeniose rythmis hisce germanicis descripsit,

Eh ich wider mein gwissen thett/
Wil lieber sterb ich an der stett.

Sic Claudianus,

Nempe mori satius, vitæ quam ferre pudorem.

Et Pindarus in Olympiis, Hymno VIII.

αἴδα τοι λάθεται, ἄρμενα πράξαις ἀνήρ:
Orci obliviscitur, qui facit ea quæ conveniunt.

MALO

MALO MORI QVAM FOEDARI.

Omnibus antistat recti mens conscia rebus:
Hoc bene emi vita tu quoq; crede decus.

LXXXII.

QVAMVIS *multæ regiones abundent cuniculis, cũ ſint admodum fœcundi, maximus tamen eorum in Hiſpania ſemper fuit proventus, unde Catullus vocat cuniculoſam Celtiberiã. Quin etiam Balearici auxilium militare ab Auguſto Imperatore olim contra eos petierunt, teſte Plinio lib.* VIII. *cap.* LV. *& Strabone lib.* III. *atq; etiam oppidum ab iis eſſe ſubverſum narrat Varro, quem adducit Plinius eodem libro cap.* XXIX. *Et Strabo quidem in Turditania (quæ putatur eſſe Hiſpania ulterior ſive Bætica) contra illorum copiam nimiam, plures eſſe modos inventos eos venandi & capiendi ſcribit, quorum unus fuit, quod* γάλας ἀγρίας *Africæ, id eſt, muſtelas ſylveſtres, quas viverras eſſe putant (quamvis interpretes feles feras habeant) ſtudioſe adhibeant, ac ore obligato in foramina cuniculorũ immittant, quæ eos unguibus extrahant aut expellant, ut ab aſtantibus capiantur, quod Plinius quoq; commemorat. Atq; hoc venationis genus adhuc in Anglia & alibi eſt uſitatum. Nam venator viverras funiculo tenens in cavernas immittit, quæ ubi cuniculum apprehenderint, ita mordicus tenent, ut una cum ipſis extrahantur. Admonemur autem hoc Emblemate, quantopere clandeſtinæ inſidiæ nobis ſint cavendæ, quod quidem inprimis de calumnia peſſimo & valde occulto malo eſt intelligendum. Vnde proverbium dicit: Non eſſe remedium contra ſycophantæ & calumniatoris morſum, deſumtũ ex Ariſtophanis Pluto, ubi cuidam jactanti annulum ſe habere magicum, efficacem contra omne malorum genus, addit alter,*

ἀλλ' οὐκ ἔνεσι συκοφάντου δήγματος,

ſcilicet φάρμακον, *id eſt, Non illi ineſt remedium contra ſycophantæ morſum.*

VNDI-

LXXXII.

VNDIQVE INSIDIÆ.

Protrahit abstrusis mustela cuniculum ab antris.
Et quis se tutum speret ab insidiis?

INDICARVM *rerum scriptores, Gomara, Monardes, Lerius & alii plures, atq; Bellonius quoq; in Observationibus Hodæporicis describunt depinguntq; animal quoddam veteribus forsitan incognitum, cuius binas etiam exuvias, quæ inter se non parum differunt, in nostro rerum naturalium penu habemus. Hispani nominant Armadillo, id est, armatum sive cataphractum, quod quasi panoplia vel armatura quadam loricata à capite usq; ad pedes sit cõtectum. Inde Mexicani & Guinenses, apud quos copiose reperitur, & subterraneum animal esse dicitur magnitudine erinacei, sed longius; appellant in sua lingua Tatou. Quemadmodum itaq; hoc rarum animal munitur naturalibus armis, quibus sese defendit, nec externis indiget subsidiis: sic quoq; virtus instar loricæ in se munita tuta consistit, & insultus adversæ fortunæ facile superat ac contẽnit. Quæ Claudianus in Panegyri de cõsulatu Mallii Theodori his versibus pulchre exposuit:*

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuque petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.

Nec minus eleganter Horatius lib. III. *Ode* II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Menander: ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖσι: *Armatura maxima virtus est mortalibus.*

VIR-

VIRTVS LORICA FIDELIS.

Virtus ipsa suis firmissima nititur armis,
Sævam hiemem sortis spernere docta malæ.

HISTRIX, *qui vulgo porcus ſpinoſus nominatur, ſicuti apud Suidam* ἀκανθόχοιρος, *cū quo germanicum quoq; vocabulum,* Stacheiſchwein / *convenit, è genere Erinaceorum eſt, ſed multo longioribus & acutioribus aculeis armata, atq; iis quidem (ut Plinius & Aelianus narrant,) cum cutim intendit, miſſilibus: unde nō ſolum pungit illis & ſauciat ora canum, ſed longius quoq; in eos ejaculatur. Quod Ariſtot. quoq;, Athenæus & Suidas referunt. Hoc animal eruditi quidam arbitrantur apud Plautum in Pœnulo, nomine muris Africani notari, cum ſit in Africæ & Indiæ regionib. frequens, quod interdum hodie quoq; ſpectandi cauſſa in Germania circumfertur, nec eſt* ἀμφίϐιον, *ſed terreſtre tantum, ut Oppianus quoq;* III. *Cyneget. affirmat. Extat autem apud Claudianum integrum poema de Hiſtrice, ex quo nonnullos verſus huc transferre placuit:*

> Ecce brevis propriis munitur beſtia telis,
> Externam nec quærit opem, fert omnia ſecum,
> Se pharetra, ſeſe jaculo, ſeſe utitur arcu.
> Vnum animal cunctas bellorum poſſidet artes.
> Quod ſi omnis noſtræ paullatim induſtria vitæ
> Fluxit ab exemplis, quicquid procul appetit hoſtem,
> Hinc reor inventum.

Similia ferè de Mantichora, Indiæ fera, Phile in Iambis ſcribit, eam videlicet è cauda ſpiculis armata ſagittas emittere, quibus ſe perſequentes feriat. Gratum hoc & familiare fuit ſymbolū Ludovici XI. *Regis Galliæ (unde corona illi additur) qui eo oſtēdere voluit, arma ipſi talia eſſe in promtu, quibus & in propinquo, & longius, ſi opus ſit, hoſtem ſuum poſſit petere,* ἀγχέμαχος *nimirum pariter atq;* τηλέμαχος. *Quidam ex verſibus Claud. addunt:* FERT OMNIA SECVM. *Bene igitur Seneca in Medea dixit:*

> Nemo potentes aggredi tutus poteſt.
> Gravis *enim, ut ibid. ait,* ira regum eſt ſemper.

CO-

COMINVS ET EMINVS.

Cominus ut pugnat jaculis, atq; eminus histrix,
Rex bonus esto armis consiliisque potens.

ERINACEVS, *vel ſecundum Pliniũ Herinaceus, forſitan quia infixa ſpinis illius inhæreant, dicitur quoq; Ericius, & apud Plautum in Menechmis, ac Nemeſianum in Cyneget. Eres, græcis eſt* ἐχῖνος. *De quo apud Plutarchum in comment. de ſolertia animal. extat hæc jucunda narratio. Elegantior tamen eſt Erinacei pro catulis procuratio. Autumni enim tempore ſub vites obrepens uvarum acinos pedibus in terram decutit, eosq; circumvolutans ſe ſpinis ſuis excipit; ac nobis aliquando omnibus hoc ſpectantib. ſpeciem exhibuit ambulantis uvæ, deinde in cavernam ſuam diſcedens, catulis eas à ſe decerpendas præbet. Eſt autem dictum hoc, Non ſolũ nobis &c. ex Ciceron. lib. 1. de Officiis nota omnib. ſententia deſumpta; quam ille tranſtulit ex epiſtola Platonis ad Archytam Tarentinum; quæ omnia huc transferre nimis eſſet longum futurum. De amore vero erga liberos parentum eruditus commentar. Plutarchi* περὶ φιλοστοργίας *legi poterit. Ac Menander unico verſiculo id eſt complexus,*

τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον.

Hoc vivere eſt, haud ſibi uni vivere.

Guilhelmus Paradinus in ſymbolis heroicis addit, MAGNVM VECTIGAL, *ex Cicerone in Paradoxis: O dii immortales, non intelligunt homines, quam magnum ſit vectigal parſimonia. Apud Plinium lib.* VIII. *cap.* XXXVII. *habetur, præparare hieme Erinaceos ſibi cibos, & volutatos ſupra jacentia poma affixa ſpinis, unum non amplius tenentes ore, portare ea in cavas arbores. Quod etiam Aelianus refert. Sic Plutarchus in comment.* περὶ φιλοπλουτίας, *id eſt, de cupiditate divitiarum (quamvis ibi ab avaro in alium ſenſum detorquentur) ait,* ταῦτα γάρ ἐστιν, ἃ παραινοῦσι καὶ διδάσκουσι: κέρδαινε καὶ φείδου, καὶ τοσούτου νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς, *id eſt, Hæc enim ſunt quæ monent atq; docent: Lucrare & parce, & tanti te eſſe crede, quantum eſt quod poſſides.*

LXXXV.

NON SOLVM NOBIS.

Ericium hic qui ceu gradientem conspicis uvam,
Frugi sis, & opes tu quoque linque tuis.

ECHINVS *non ſine vafricie quadam naturali, quando ſentit canes in ſe impetum facere, convolvit ſe in formam pilæ, ut tantum in aculeos vim ſuam exerceant. Plutarchus in commentario toties adducto, de ſolertia animalium, paulo aliter de vulpe hæc commemorat, & inde proverbium natum dicit,*

Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet.
Nam accedente, ut aiunt, vulpe,
Corpus convolvens pineæ in morem nucis
Spinas riget horrens, ne vel morderi queat,
Vel tangier.

Eſtq; prior ſenarius, ſecundum Xenodotum Archilochi,

πόλλ᾽ οἶδ᾽ ἀλώπηξ, ἀλλ᾽ ἐχῖνος ἓν μέγα.

Poſteriores verò verſus legũtur quoq; apud Athenæum Dipnoſophi. lib. III.

ςρόφιλος ἀμφ᾽ ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
κεῖται, δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.

Significat autem hominem virtute ac integritate ſua fretum, fraudes & obtrectationes malevolorum facile cõtemnere & ab illis ſe conſervare poſſe: ac attribuitur hoc ſymbolum à CL. V. *Ioan. Sambuco illuſtri Baroni Carinthiaco Ioanni Kevenhûlero. Academici Brixienſes occulti, ſolum Echinũ pingunt in globum convolutum cum dicto,* VNDIQVE TVTVS: *quod cũ priore explicatione congruit. Scipio autem Amiratus in libello ſuo Italico attribuit hãc inventionem fortiſſ. Duci militari Veſpaſiano Gonzagæ, una cum parte verſus Virgiliani Aeneid.* V. DECVS ET TVTAMEN IN ARMIS, *quod præſtantes & fortes milites conſtantia & animoſitate in pugnando, non fugiendo turpiter, & ſeipſos ſalvos ac incolumes conſervare, & veram gloriam bellicam conquirere ſtudeant, quibus convenit iſtud Catulli in Argonaut.*

Expers terroris Achilles
Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus.

NIL MOROR ICTVS.

Integritas, virtusque suo munimine tuta,
Non patet adversæ morsibus invidiæ.

SCIVRVS *castaneam, quamvis aspero & spinoso cortice circumdatam, tam diu versat & laboriose tractat, donec aperiat, fructuq; illius interiore frui ad vescendum queat. Quo indicatur, sine labore ac sudore (ut sæpe jam dictū) ad res laudabiles nullum aditum nobis patere. Estq; hac similitudine quoq; Plautus usus in Curculione,*

Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem,

Figura nimirum proverbiali monens eum, qui commodū quærit, laborem quoque non subterfugere debere. Quod B. Hieronymus ad diligentem lectionem sacrarum litterarum accōmodavit. Cicero quoque ex Attio vetere poëta refert hos versus in orat. pro P. Sestio.

Sed te id quod multi invideant, multique expetant,
Inscitia sit postulare, si tu laborē summa cū cura efferas nullum.

Idq; de sapientiæ adeptione peculiariter pronunciat Turpilius Comicus referente Nonio in verbo spissum,

Ita est: verū haud facile est venire illo, ubi ipsa est sapientia,
Spissum est iter, adipisci haud possis nisi cū magna miseria.

Et Pindarus (qui ubiq; ejusmodi sententiis plenus est) Pyth. Ode ult.

εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ καμάτου οὐ φαίνεται.

Si vero aliqua est inter homines felicitas, ea non sine labore existit.

Cui similis est Epicharmi sententia, πρεπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἀγαθὰ οἱ θεοί: *Convenientibus laboribus vendunt omnia bona dii. Totum vero hoc symbolū eleganter explicat Philo de vita Mosis lib.* III. *Alius quidam ascripsit,* VIRTVTE ET SAPIENTIA, *quibus duobus omnia laudabilia & præclara cōparare sibi homines possunt. Ac Claudianus inter alias laudes Stiliconis lib.* II. *eadē quoq; refert,*

Durum patientia corpus
Instruit, ut nulli cupiat cessisse labori.

LA-

LXXXVII.

LATET AB-DITA.

Nucleus arridet? Spinosa putamina rumpe;
Non vult felices absque labore DEVS.

DE eodem Sciuro, quem græci quoq; καμψίουρον appellabant, Olaus Magnus lib. XVIII. cap. XVIII. Historiæ Septentrionalis hæc literis mandavit. Tranat bestiola ista per amnes exiguo ligno, caudam habens pro velo expansam. Non enim natura alium concessit natandi modum, propter exiguum corpus & nimiam pilorum densitatem in cauda villosa, qua cito imbuta aqua mergeretur in fundum. Quam rem Oppianus longe ante ipsum elegantibus versibus descripsit græcis, & Sciurum cũ pavone caudam explicante confert. Nec absimilis est natatio piscis Nautili ab eodẽ copiose descripta in Halieut. lib. I. de qua, DEO volente, plura in IV. nostra Centuria de Aquatilibus & reptilibus dicemus. Est autem symboli huius cum aliis nonnullis commune argumentũ hoc, quod sæpe ingenio & solertia in reb. difficilibus & admodum impeditis plus obtineatur, quam magnis viribus. In quam sententiam præclara extat oratio gravißimi historici græci Polybii, ubi loquitur de Xanthippo Lacedæmonio. nam inquit, καὶ μὴν τὸ παρ' Εὐριπίδῃ πάλαι καλῶς εἰρῆσθαι δοκοῦν, ὡς ἓν σοφὸν βούλευμα τὰς πολλὰς χεῖρας νικᾷ, τότε δι' αὐτῶν τῶν ἔργων ἔλαβε τὴν πίστιν. εἷς γὰρ ἄνθρωπος καὶ μία γνώμη τὰ μὲν ἀήττητα πλήθη καὶ πραγματικὰ δοκοῦντα εἶναι, καθεῖλε. τὸ δὲ προφανῶς πεπτωκὸς ἄρδην πολίτευμα καὶ τὰς ἀπηλγηκυίας ψυχὰς τῶν δυνάμεων ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἤγαγεν, id est, interprete Nic. Perotto: Præterea quod olim ab Euripide sapientißime dictum fertur, unicum rectum consilium multorum manus vincere, hoc tempore ex iisdem operibus fidem accepit. Siquidem unus homo atq; una sententia multitudinẽ, quæ antea invicta & insuperabilis fuerat, vicit ac profligatam urbem (Carthaginensem) & collpasos tot virorum animos instauravit atq; erexit. Quidam addunt, VIRIBVS INGENIVM POTIVS.

LXXXVIII.

VINCIT SOLERTIA VIRES.

Exiguus tranat ceu flumina magna sciurus,
Res gerimus magnas viribus ingenii.

LXXXIX.

FElis, *muscipulæ inclusa, circa quam captam saltant undiq; mures, & suo adversario petulanter insultant, donec tandem illa effractis repagulis liberata, meritas pœnas insolentiæ sumat, symbolum est, quod etiam Suidas & Adrianus Iunius in Emblemat. notarunt, nimiæ insolentiæ ex summa impunitate ortæ, qua homines plusquam oportet superbire, & ferociores fieri solēt. Maxima enim est illecebra, Cicerone in oratione Miloniana teste, peccandi, impunitatis spes. Idq; etiam Arithmologica sententia non improbanda declarat, quæ dicit à quatuor bonis matribus totidem pessimos libros procreari, nimirum, à veritate odium, prosperitate superbiam, securitate periculum, & familiaritate contemtum. Quod sane inprimis de vulgi moribus intelligendum. Hæc enim, ut ait Livius lib.* XXIV. *natura multitudinis est; aut servit humiliter, aut superbe dominatur; libertatem, quæ media est, nec spernere modice, nec habere sciunt; & nō desunt magistri, qui intemperantes animos irritent. Quapropter necesse fuit, ut respectu legum & suppliciorum homines petulantes & scelerati in officio severe continerentur, ne licentia ipsorum crescente impune in alios quidvis tentare auderent. Itaque Horatius quoq; ait,* I. *Serm. Sat.* III.

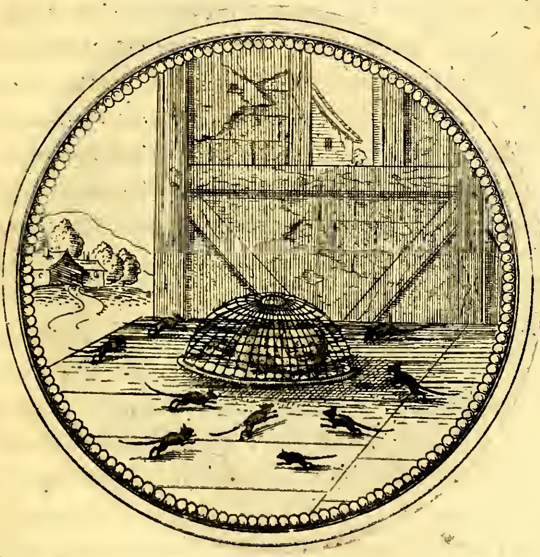
> Iura inventa metu injusti fateare necesse est,
> Tempora si fastosque velis evolvere mundi.

Et Isidorus II. *Etymol. Factæ sunt leges, inquit, ut earum metu humana coherceatur audacia, tutaq; sit inter improbos innocentia. Contra verò, ut in Paradoxis Cicero præclare docet, sapiens vir nonnisi recta sequitur atq; colit, quia id salutare maxime esse judicat. Itemq;* II. *de legibus. Constat profecto ad salutem civium, civitatumq; incolumitatem, vitamq; hominum & quietam & beatam, inventas esse leges.*

CAPTI-

LXXXIX.

CAPTIVAM IMPVNE LACESSVNT.

Hostem qui captum rides, fuge robur habentem;
Perrumpet felis carcere clausa diu.

XC.

CHAMÆLEON (*cuius accurata descriptio est Aristot. II. de hist. anim. cap. XI. animalculũ Africanum est, nec infrequẽs Indiæ, magnitudine Lacertæ grandioris, crura tamẽ sunt magis recta & alta, quod in varios colores mutari proverbiũ indicat, quo dicitur aliquis esse Chamæleõte mutabilior. Estq́; satis apposite typus hypocritæ & assentatoris. Quod Plutarchus in erudito cõmentario de dignoscendo amico ab adulatore sic explicavit: Adulatori evenit quod Chamæleonti. hic enim omni colori se potest similem præstare demto albo, & adulator in iis quæ operæ pretiũ habent simile se præstare non valens, nihil nisi turpe imitando exprimit. Idẽ autor alibi in comment. de solertia animaliũ, ex Theoph. & Aristot. rationem conatur reddere, quod sit natura admodũ meticulosus Chamæleon. Cum enim parum absit, quin totũ eius corpus pulmone impleatur, is spiritu plenus ob raritatẽ & pellucidam cutim ita distenditur, ac aptam ad mutationẽ reddit superficiem corporis. Plinius verò paulo aliter lib. VIII. cap. XXXIII. hæc de eo recenset. Ipse celsius hianti ore solus animaliũ nec cibo nec potu alitur, (notandum tamẽ, interdum muscis, formicis, & aliis insectis vesci) nec alio quã aëris alimento. Et coloris natura mirabilior. mutat namq́; eũ subinde, & oculis & cauda & toto corpore, redditq́; semper quẽcunq; prox. attingit præter rubrum candidumq́;. Quæ profecto assentatorib. opt. conveniunt, quorum scopus præcipuus est, omnia imitari, & assensum cunctis præbere, præterquã iis, à quorũ ingenio longè absunt, qui scilicet cãdido simplicitatis & innocẽtiæ decore, ac pudoris verecũdiæq́; rubore sunt prædicti. Quare Seneca Epist. XLIV. recte disserit, veritas in omnẽ partẽ sui semper est eadem. Quæ decipiunt, nihil habẽt solidi. Tenue est mendacium, perlucet si diligenter inspexeris. Tractavit autẽ idem argumentum quoq; Alciatus, quod lector poterit cum his conferre. Additum etiã alibi legitur,* NON DVRAT HYPOCRISIS.

XC.

NIL SOLIDI.

Turpis adulator formas se vertit in omnes,
At verax similis mens manet usq; sui.

Ex

EX apologo Aesopico symbolum hoc originẽ duxit. Cum enim (ut est in fabula) Iuppiter ad Iunonis nuptias animantes universas invitasset, aliis omnibus tempestive advenientibus, sola testudo nimium cessavit. De qua cum moræ caussam suscitaretur, respondisse fertur, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. *domus amica, domus optima. Et Euripidis versus in hanc sententiam adducitur à Clemente Alexandrino* στρωματ. ς.

μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει, *id est,*

Beatus est, domi qui agit feliciter.

Atq; vetus est verbum Hesiodeum, οἴκοι βέλτερον εἶναι: *quia nusquam aliquis commodius ac liberius vivit quam domi suæ, & addit idem poeta,* ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι, *i. quia molestum & noxiũ est foris versari. Quod tamen ita simpliciter non accipiendum, quasi etiam liberales & utiles peregrinationes non sæpe haberent suum locum, sed proprie ad* αὐτάρκειαν *quãdam & animi tranquillitatem ab omni curiositate alienam & remotam referendum est, non ad ignaviam & negligentiam inutilem. Nam Pythagoram, Lycurgum, Solonem, Platonem & alios plurimos, doctrinæ liberalis caussa, suo tempore, etiã longinquas & difficiles profectiones suscepisse historiæ testantur. Et Plutarchus in libello* περὶ εὐθυμίας *nimiam* οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν, *id est, propriæ domus custodiã & inertiã plane improbat, sicut etiam in altero cõmentario, quem scripsit contra* τὸ λάθε βιώσας, *id est, latenter esse vivẽdum, idem testatur. Referendi etiam huc sunt versus Ennii apud Cicer. in Ep. ad Trebatium, desumpti ex Medea Euripidis. Quidam ascribunt,* INTRA ME MANEO: *conveniens maxime virgini vel matronæ honestæ, domi se libenter continentis: atq; ideo secundum Plutarchum in præceptis conjugalibus traditur, Phidiam pinxisse Venerem insistentem testudini.*

DOMVS

XCI.

DOMVS OPTIMA.

Est sua cuiq; domus tutißimus usq; receptus,
Hanc ceu testudo fœmina casta colat.

CYGNI *in vertice montis Parnaßi Phœbo & Musis sacri commorantes, animi candorem ac integritatem designant, quæ propria & peculiaris inprimis verè doctis viris esse consuevit, qui suavi suo cantu, & dulcedine doctrinæ omnibus grati atq; fructuosi sunt. An verò Cygni ante mortem tam suaviter canant, quemadmodum multi ex Poëtis & Philosophis, atq; ipse Plato in Phædone sive animæ immortalitate, meminerunt, & Eustathius græcus interpres Homeri in Il. β. scribit, experientia esse cognitum, Cygnos esse canoros, cum Plinius, Aelianus, Athenæus aliiq; non pauci hoc negent, adhuc dubitatur, quãvis apud Græcos & Latinos* κύκνειον ᾆσμα, *id est, Cygnæa cantio in proverbium abierit. Ad montis verò huius fastigium testudo tardigrada suo lento at sedulo gressu ascendere, eoq; tandem perveni re nititur. Quo indicatur, nonnullos, quamvis ingenii tarditas vel alia eos non parum remorentur, aßiduitate tamen & diligentia id omne compensare, ac tandem ad sapientiæ & doctrinæ veram possesionem ascendere, cum etiam Cato dicat (qua sentẽtia B. Hieronymus quoq; usus est) sat cito, si sat, bene. Quod breviter Aristoteles* III. *Ethic. dixit,* βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις, ὅδ᾽ ἂν ἕλῃ, βεβαίως διαμένειν, *id est, Negocia quidem aggredienda cunctanter, sed in susceptis constanter inhærendum. Ac Periandro uni è septem sapientibus ascribitur,* μελέτη τὸ πᾶν. *In cura & diligentia consistunt omnia. Alibi legimus,* PEDETENTIM. *Vel,* AD LOCVM TANDEM. *Pertinet inprimis huc Homeri illud:*

κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν:

Nonnunquam assequitur tardus celerem citumq;.

XCII.

ÆQVE TANDEM.

Tardigrada aſſequitur Cygnos teſtudo volucres,
Aßiduus quo non ſcit penetrare labor?

QVANQVAM *ex veteribus tàm Græcis quàm Latinis quidam, interq́ hos Aelianus, & Orus Niliacus, tradiderint, Fibrum sive Castorem, urgentibus venatoribus & canibus, sibi ipsi partes genitales amputare, gnarum se propter ipsas peti: contrarium tamen Dioscorides, & Sextius quidam antiquus autor apud Plinium scribunt, & plures etiam recentiores hoc nō posse fieri ostendunt, propter testes ipsius spinæ admodum inhærentes. Ad receptam tamen vulgo opinionem respiciens Tertullianus argutè dixit lib. 1. adversus Marcionem: Quis enim tam castrator carnis Castor, quam qui nuptias abstulit? Et sanè cùm Alciatus, Iovius, Garzonius & alii hoc ad Symbola & Emblemata sua accommodaverint, ac Marcellus Virgilius Florentinus in comment. ad Dioscoridem lib. II. de Castore, talia scribat fuisse olim excogitata, quo aliqua autoritate munitæ ejusmodi subjectiones facilius vulgo possent imprimi, nos quoq́ hic ipsi locum cōcedamus, cum doctrinam perutilem in se contineat, quæ cognosci potest ex brevi* ἐπιμυθίῳ, *huic apologo Aesopico addito,* ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, *id est, homines prudentes propter suam salutem nullam habere rationem pecuniæ. Quæ admonitio ad alia omnia impedimenta vel famæ bonæ vel etiam vitæ caussa, abjicienda tempore necessitatis referri potest. Cuius rei tum aliæ tum præclaræ expositiones extant apud Ammianū Marcellinum lib.* XVII. *& Constātinum Manassem, quem autorem nobilis & doctus vir Ioannes Leunclavius in latinam linguam ex Græca erudite convertit. Paulus Iovius adhuc juvenis unica addita dictione,* ΑΝΑΓΚΗ, *hoc symbolum ipse usurpavit, quod ex Euripide in Hecuba forsitan sumsit, ubi ait,* στερρὰ γὰρ ἀνάγκη: *Dura est necessitas.*

MODO

MODO VITA SVPERSIT.

Vt vivat Castor sibi testes amputat ipse,
Tu quoq;, si qua nocent, abjice, tutus eris.

XCIV.

De Talpa ex Aristotele hæc Plinius, eius hac in re interpres, lib. IX. *cap.* XXXVII. *cõmemorat: Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis prætensam detrahit membranã: atq; non levia etiam rudimenta pupillæ & albi circuli apparere in illis, sciunt qui diligenter per anatomen inspexerũt. Et secundum eundem Plinium, quamvis semper in terra defossa vivat, liquidius audit obruta terra tam denso elemento. Oppianus lib.* III. *Cyneget. vocat* αὐτόχθονα φῦλα, *quod ex terra & pluvia credantur gigni. Apud Suidam proverbium legitur,* ἀσπάλακος τυφλότερος, *Talpa cæcior: Quo Cleomedes in Epicurum utitur lib.* II. *Et Aegyptii, teste Oro, hominem cæcum per eam denotabant, & apud Hesychium, ut Pierius refert, hieroglyphicum est ignorantiæ. Hinc nobis discendum, quam cæca sit mortalitas, nisi aliunde cœlesti luce illustretur. Vnde Socrates apud Platonem conqueritur, homines pauca scire vel potius nihil. Ac notum est Aristotelis dictum non quidem de talpis sed vespertilionibus, Metaphys. lib.* II. *cap.* I. ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, *id est, Quemadmodum oculi vespertilionum sese habẽt ad meridianam lucem, sic animi nostri mens ad ea quæ sui natura omniũ manifestissima sunt. Similesq; querelæ extant multæ apud Pindarum, Lucretium, Persium & alios poëtas. Quibus tamen approbari Scepticorum & Pyrrhoniorum* ἀκαταληψίαν, *id est, nullius rei veram & certam apprehensionem, minime est censendum; sed potius illis incitari debemus, ut eo accuratius veritati indagandæ & rerum causarumq; investigationi operã dare studeamus. Inscriptio est ex Symphosii Aenig.*

ATRIS

XCIV.

ATRIS OBSCV-RA TENEBRIS.

Heu mortale genus ceu talpæ, lumine captum,
Cælesti donec restituatur ope.

VISUM *est in fine horum Symbolorum & Emblematum, quædam etiam* ἀμφίβια *&* ἀμφοτερίζοντα, *id est, animalia ancipitia (ut Cicero vocat) quæ promiscue in aqua & terra vivunt, ad nostrũ institutum transferre, qualia sunt lutra, fiber, & crocodilus. Lutram quidem græci vocant* ἐνυδρὶν, *vel secundum Varinum,* ἔνυδρον, *notam omnibus, præsertim illis qui piscinas habent uberiores, in quibus interdum magnas strages edit. Aelianus videtur caniculam fluviatilem nominare, quam nos cicuratam etiam vidimus. In piscibus & quidem meliorib. capiendis mira illi agilitas, & tanta sagacitas, ut dicatur ex aqua per rivulum effluente, longe admodum piscium odorem ex vivariis percipere, quæ ubi invaserit, in omnes sævit, quamvis non universos poßit devorando absumere. Quæ profecto imago est admodum evidens tyrannicæ crudelitatis, quæ nil nisi cruentum & nefarium spirans omnibus est infesta, inprimis verò bonos & virtute præstantes viros è medio tollit. Nam, secundum Claudianum de* IV. *Consulatu Honorii,*

Sors ista tyrannis
Convenit, invideant claris fortesq; trucident,
Munitique gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant artes, trepidiq; minentur.

Et Cicero in libello de amicitia ait: Hæc est tyrannorum vita, nimirũ in qua nulla fides, nulla charitas, nulla stabilis benevolentiæ potest esse fiducia, omnia semper suspecta atq; solicita sunt, nullus locus est amicitiæ. Nam, secundum Sophoclem in Oedipo,

ὕβρις φυτεύει τύραννον.
Injuria creat tyrannum.

Quare Antisthenes Philosophus, ut est in Stobæo, carnifices tyrannis in pietate præferebat, cuius caussam interroganti cuidam respondit: A carnifice quidem homines injusti interimuntur, à tyranno autem etiam innocentes.

SÆVIT

XCV.

SÆVIT IN OMNES.

Plures lutræ necat pisces, quam condat in alvum:
Sic rabie tumidus sæva tyrannus agit.

CASTOR *Festo fiber quasi fimber dicitur, quod in extremis fluminum oris ac tanquam fimbriis degat, horrendi, quemadmodum Plinius loquitur, morsus, ut arborem ceu ferro cedat, adeo constãs in suo proposito atq; solers, ut quã ad ripas delegit primam dissecandam, eã non mutet, etiamsi diutius huic labori sit insistendum. Unde Plautus: sic me subes cotidie, quasi fiber salicem. Quod si hominis partẽ aliquam apprehenderit, nisi fracta concrepuerint ossa, nõ desistit. Quod tamen Aristoteles lib.* VIII. *de histor. animal. cap.* V. *de lutra retulit, sicuti alterum de arborib. lataci, quã vulgo Noerzam vocãt, ascribit. Nos hoc symbolo admonemur ad constantiam & perseverantiam in laboribus perferendis, secundum Virgilii* II. *Georgic. tritam* γνώμην,

Labor omnia vincit
Improbus, & duris urgens in rebus egestas.

Et sunt præclari hi versus Lucretii quoq; merito discendi, lib. I. *& in fine lib.* IV.

Nam leviter quamvis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen atq; labascit.
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio pertundere saxum?

Atq; Ovidianum quoq; distichum omnibus est notum.

Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Hinc Chærili versus proverbialis græcus apud Galenum lib. III. *de Temperament.*

πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ, *id est,*
Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo.

Ac Seneca VI. *Epist. ad Lucil. Nihil est quod non expugnet pertinax opera & intenta ac diligẽs cura. Item Epist.* XVI. *Perseverandum est & assiduo studio robur addendum, donec bona mens sit, quod bona voluntas est.*

PERSE-

XCVI.

PERSEVERANDO.

Quid non perficiat labor improbus? aspicis, arbor
Vt cadat à morsu Castoris assiduo.

CROCODILVS *Aegypti & Indiæ inquilinum animal eſt, & de eo Plutarchus in comment. de ſolertia animalium hæc tradit: Divinationi, non rationi imputetur hujus animalis prænotio. Nam neque infra nec ultra illud ſpatium, ad quod Nilus ſua annua eluvie perventurus eſt, progreſſus ova ponit, ut quicunq; agricola in ea incidat, cum ipſe intelligere tum aliis prænarrare queat, quousque ſit effluxurus amnis, adeo ſcite dimenſus eſt, ne humidus ipſe humido incubet. Plura idem autor in altero comment. de Iſide commemorat. Plinius lib.* VIII. *ca.* XXV. *parit ova, inquit, quanta anſeres, eaq; extra eum locum ſemper incubat prædivinatione quadam, ad quem ſummo auctu eo anno egreſſurus eſt Nilus. Huc etiam pertinet proverbium ſive præceptum Pittaci, unius ex ſeptem Sapientibus,* γνῶθι καιρὸν, *id eſt, Tempus noſce. Et Heſiodus monet,*

> μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
> Obſervato modum, nam rebus in omnibus illud
> Optimum erit, ſi quis tempus ſpectaverit aptum.

Et Pindarus Olymp. XIII. ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, *id eſt, conſentaneus autem unaquaq; in re eſt modus, quem intelligere, opportunitas eſt optima. Quæ providentia quàm ſit utilis, Sophocles in Electra demonſtrat,*

> προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
> κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲ νοῦ σοφοῦ:

Id eſt,

> Providentia nullum hominibus aptum natum eſt
> Lucrum capere melius, neque mente ſapiente.

Et breviter Pindarus in Pythiis:

> ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν,
> Tempus pariter in omni re faſtigium obtinet.

TEM-

XCVII.

TEMPORE ET LOCO.

Nosse modum tempusq́; doces, Crocodile magister,
Et ventura diu tempora prospicere.

XCVIII.

ARISTOTELES *lib.* IX. *de hist. animal. cap.* VI. *ubi loquitur de nonnullis animalibus, quæ ipsa natura quadam instruxit quasi prudentia, ait, Crocodilis hiantib. aves trochilos involantes depurgare dentes, quo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiens commode secum agi, nihil ei nocet, sed cum egredi avem vult, cervices movet ne cõprimat. Quidam hirudinibus, quib. os refertum Crocodilus habeat, ipsum à Trochilo liberari scribunt, ut Orus, (ex Phasianini versione). Herodot. in Euterpe, Apuleius Apol. I. Amm. Marcellin. & Phile in Iamb. Plutar. in libello sæpius indicato paulo aliter hæc exponit: Trochilum nimirũ avem ex earũ genere, quæ circa lacus & fluvios versantur (quare de alio trochilo, quem ad regulum referũt, hic locus vix erit intelligendus) Crocodilum custodire, nõ proprio victu, sed eius reliquiis enutritã. Cum enim sentit Ichneumonẽ luto, sicut athletæ pulvere solent, oppletũ crocodilo dormiẽti insidiari, vociferans & tundens rostro hunc excitat. Crocodilus vicissim ita se huic cicurẽ præbet, ut eũ aperto ore intromittat, gaudeatq; eo tenues carniũ particulas, quæ dentib. suis inhæserant, rostro sensim legente & deradente auferre, ac ubi jã os claudere vult, leniter mandibulũ inclinans id significet, neq; etiã prius demittat, quam trochilũ evolasse senserit. Est hoc insigne exẽplum gratitudinis, quod semper ante oculos nobis obversari debet, ἀγαθοὶ γὰρ (ait Xenophon) μεγάλα ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν εἰώθασι, id est, Boni pro parvis magna beneficia cõferre solent. Ac Cic. in orat. p Cn. Plancio summopere hanc virtutẽ plurib. verbis cõmendãs, Hæc, inquit, est mater omniũ virtutũ reliquarũ. & paulo post: Equidẽ nihil tam proprium hominis esse existimo, quã non modo beneficio, sed etiam benevolentiæ significatione alligari, nihil tam inhumanum, tam immane, tam sævum, quam committere, ut beneficio non dicam indignus, sed victus esse videare.*

ACCE-

XCVIII

ACCEPTVM REDDITVR OFFICIVM.

Vel trochili meritis Crocodili gratia constat,
Præclare meritis tu quoq; redde vicem.

XCIX.

ICHNEVMON *Hesychio & Nicandro in Theriacis est ἰχνεύτης, magnitudine felis, vel, secundum Aristotelem, ictidis, lutræ colore & pilo, cuius species esse putatur, vulgò vocāt murem Pharaonis, qualem ante paucos annos vivum Francofurti ostenderunt. Plutarchus hæc de illo refert. Parum differt ab induto thoracem ad prælium milite, tantum sibi circumdat cœni, tamque densam sibi circumlinit tunicam, aggressurus Crocodilum. Quod Isidorus etiam scribit lib.* XII. *cap.* VI. *Plinius addit, saturum Crocodilum in littore se supinum abjicere, ibi tum trochilum aviculam eius os purgare, in qua voluptate somno pressum eum Ichneumon conspicatus per eius fauces, ut telum aliquod immissus erodat alvū, & sic bestiam illam conficidt. Idem ferme scribunt Strabo, Diodorus Siculus & Oppianus, atq; hic quidem* III. *Cyneg. eleganter admodum & copiose. Et extat de eadem hac re ænigma apud Athæneum, eiq; subiecta λύσις ex Eubulo Comico. Aristoteles & alii Ichneumonis ita armati, etiam cum serpentibus pugnantis mentionem faciant. Est autem icon tyranni, qui ut Crocodilus in Nilo injustum imperiū exercens hominibus & animantibus non parcit, attamen à parvo & contemtibili Ichneumone interficitur, ita quoq; non raro à viliss. homine tyrānus è medio tollitur. Vnde Iuvenalis Saty.* X.

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Qui vero huius argumenti plura cognoscere cupit, legat inprimis Xenophontis scriptum admodum eruditum, cui titulus Hiero; in quo tyrannum plane graphice depingit.

NVS-

NVSQVAM TVTA TYRANNIS.

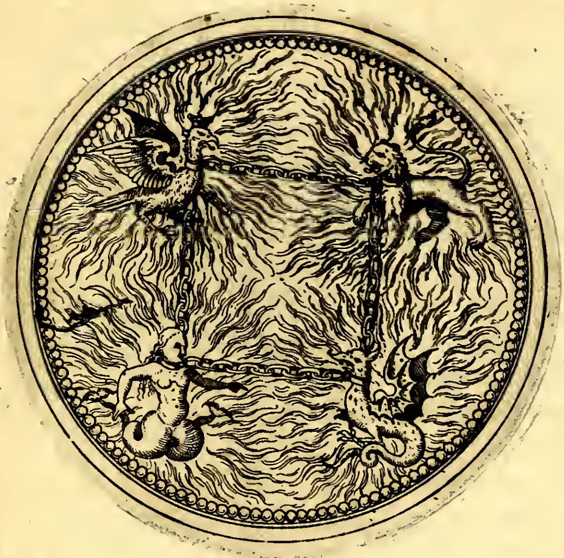
Quem minime credas properabit fata tyranno:
Exitio Ichneumon sic crocodile tibi est.

C.

QVIDAM *eruditus vir Cæsar Trevisanus integrum commentarium edidit Italicum, de quodã Symbolo sive Emblemate, quod ipse vel Impresam vulgari nomine, vel Insigne, vel saltem quãdam ingeniosam & amœnam inventionem appellare voluit. Ex hoc scripto nos præcipua quædam capita tantum, paulo tamen verbosius quam in aliis factum est, enarrare, & illo huic nostræ secundæ Centuriæ finẽ imponere constituimus. Curavit autem autor depingi quatuor diversi generis animalia, eo modo ut unum alterum respiceret. Inter illa aquila & leo è regione superius, & inferius Siren cum Dracone conspiciebantur. His autem animalibus, amorum quatuor genera voluit repræsentare, nimirum desiderium & amorem veræ gloriæ & famæ, secundum virtutis & præstantiæ animi, tertium pulchri, quartum divitiarum; quibus eorum proprietates accommodat. Nam ad primũ quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ ac gloriæ rebus præclaris & laudabilibus conquisitæ incumbit, aquilæ pertinet, quæ inter omnes alias aves volatu suo partes superiores cœli petit, & acie præterea oculorum singulari prædita est, unde veteres poëtæ Iovis esse ministrum fabulati sunt. Soli autem aquilæ corona in capite est addita, quæ amorem sanctum & divinum circa res cœlestes designat. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & quasi fortitudine quadam ceteris universis animalibus dominari dicitur, adeo generosi animi, & timiditatis atque ignaviæ expers, ut autores rerum naturalium scribant, quod hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent, prostratis, vel etiam infantibus parcat, nec illis ullam noxam inferat, ac præterea in campis apricis & latentibus securus, spretis venatoribus, non mutato consueto ingressu, procedat: quod virtutis & magnanimitatis conveniens est exemplum. Ad tertium*

genus

AMOR CAVSSA OMNIVM.

Si rerum quæras fuerit quis finis & ortus,
Desine. nam caussa est unica solus amor.

genus amoris, quod in vera rerum pulchritudine appetenda consistit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtæ, tam suavis vox est, ut omnes qui audiant ita demulceat, quod etiam somno inde corripiantur. (Alibi tamen ad ad illicitum amorem hanc similitudinem transferri, non est ignotum.) Draco ultimo generi comparatur, quod versatur circa divitias & opes mundanas; nam his illum præsidere ac custodire eas perhibent, & oculis quoque utitur acutissimis, quæ omnia divitiis conquirendis non male possunt applicari. Quod si cum μικροκόσμῳ quoque, id est, parvo mundo sive homine hoc conferre voluerimus, Aquilæ semper in altis locis viventi, & prædæ inhianti caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inveniendarum meditatione occupatus, deinde os quoque illi ad cibum ingerendum inest; Leoni cum pectore conveniet, in quo consistit fortitudo; Sireni tanquam voluptuariæ & in aquis degenti inferior venter; & tandem Draconi per terram repenti pedes & crura attribuentur. Circum hæc vero animalia undiquaque flamma mollis & lucida conspicitur, qua nobilitas & excellentia amoris denotatur. nam inter alia elementa ignis præcipuum locum obtinet, tanquam magis efficax reliquis. Occupat autem hæc flamma universum spacium circa quatuor animalia, quoniam ipsius vis & potentia per cunctas res penetrat atq; sese diffundit. Quod etiam catena indicat, quibus animalia invicem colligantur, & sæpe unum ad alterum pertrahitur. Est autem illa in superiore parte aurea circa Aquilam & Leonem, cum amor divinus & universalis sit præstantiss. circa inferiora autem animalia plumbea humanum atq; etiam bestialem significans. Huic μυθολογικῷ figmento autor addidit inscriptionem Græcam hanc, ὁ ἔρως ἁπάντων αἴτιον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα, id est, Amor caussa omnium, & ad ipsum omnia: quod nimirũ ex amore vero omnes res originem ducant primumq; rerum sit

princi-

principium, & sic tandem in ipsum universa quoq; revertatur. Ingeniose hæc sane & eleganter excogitata fateor, quæ tamen in schola pietatis Christianæ multo melius & rectius explicantur. Nam, ut taceam de Amore DEI *erga genus humanum (cuius vim & præstantiam nulla unquam lingua humana satis exprimere vel laudare potest) primum est Amor sive dilectio, quo* DEVS *diligitur propter se, & proximus propter* DEVM, *ut docet B. Augustinus de doctrina Christiana: qui lib.* VIII. *de Civitate* DEI *quoq; ait, Platonem non dubitare hoc esse philosophari, scilicet* DEVM *amare, de quo habemus præcepta sacrarum literarum plurima, quæ nunquam ex animis nostris sunt deponenda. Est deinde amor erga proximum, qui proprie Charitas dicitur, qui ex priore quasi uberrimo fonte promanat. qui enim* DEVM *amare negligit, diligere proximum nescit, ut veterum quidam dixit. Et secundum S. Paulum, 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti est charitas ex corde puro, conscientia bona ac fide non ficta. Et* SALVATOR *noster, Ioan.* XIII. *certum ac indubitatum signum suorum discipulorum dicit esse mutuam dilectionem. Huc etiam referri debet amor patriæ. nam quid illa nobis potest esse proximior? quam Ethnici etiam adeo magni fecere, ut pro illa mortem sæpe obierint. Et Seneca dicat,*

Præferre patriam liberis regem decet.

Maxime autem charitati adversatur amor sui, cum quo congruit amor huius seculi, quæ græcis est φιλαυτία, *quæ omnium vituperabilium affectionum dicitur esse principium, sicut superbia est finis. Hūc stultum & improbum merito appellat Horatius, & Aristoteles* VI. *Ethic. infamem, alii cæcum: à quo vitio omnes quam longiss. abesse debemus. Est deniq; amor honestus & laudabilis in rem aliquam vel animatam vel inanimatam (quem Plato etiam videtur describere in dialogo, quem Symposium sive de amore inscripsit) qui longe lateq; sese extēdit,*

 ea ta-

ea tamen conditione, ne ullo modo limites honesti excedat. Atq; extat egregium dictum apud Dionysium (ut fertur) Areopagitam in libro de divinis nominibus. Amorem sive divinum sive angelicum, sive spiritualem, sive animalem aut naturalem dicas, insitam quandam intellige & connascentem virtutem, quæ superiora quidem ad inferiorum Providentiam prolicit, æqualia rursum ad socialem sui invicem communionem conciliat, ac postremo infima quæq; incitat, ut ad sublimiora potioraq; convertantur, immo veluti fomite quodam igneo amplius succensa resiliant. Hæc ille. Postremo loco est inhonestus & voluptarius amor, priori plane contrarius, præsertim ille impudicus & ἐρωτικὸς, qui belluarum similes homines reddit, atq; ideo θηριότητα quandam Aristoteles vocat. Quantum vero libidines vagæ nocuerint omni tempore, & quo pacto propter illas non solum privati homines à DEO *puniti graviß. sed etiam ideo sæpenumero integra regna funditus eversa fuerint, tam sacræ quam profanæ historia plurimæ testantur.*

ERRA-

ERRATA TYPOGRAPHICA CENTVRIÆ SECVNDÆ EMBLEMATVM.

Emblem. I. lin. II. lege Elephas vincit & *lin. VII.* ἢ ἄρρεγα. *Embl. IV. a fine. lege* ἀοργησίαν. *Embl. XVI. v. XV. lege* ὀλίγων. *Embl. XLIV. lin. III. lege* Silvestri. *Embl. LXXII. lin. VII. a fin.* ὀδόντων. & *XCII. lin. X. a fin.* sat bene. *Embl. XCVII. lin. XII.* auferri.

Ds: palgraue

Ds: palgraue

All four centuries (1668) in D.U.L.

Vine on dead tree 34
Lion eats ape 2.5
Dittany 2.69
Porcupine 2.84
Camilli Camilli 2.80
Laurel 1.37